

ΝΕΑ

ΦΟΡΜΙΓΕ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΜΟΥΣΙΚΟΝ, ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ & ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΟΥ "ΩΔΕΙΟΥ ΕΘΝΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ,"

ΕΤΟΣ Β' ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ - ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1922
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

ΙΔΡΥΤΗΣ - ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ : Κ.Α.ΨΑΧΟΣ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ 19-20-21-22

ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ :
Κ. Α. ΨΑΧΟΣ
Ε. Α. ΠΕΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ :
ΟΔΟΣ ΑΓΙΟΥ ΜΕΛΕΤΙΟΥ
(Τέρμα Ἀχαρνῶν)

ΣΥΝΔΡΟΜΗ :

Ἐτήσια	Ἐξάμηνος
*Ἐσωτερικῶς δρ. 20	δρ. 12
*Ἐξωτερικῶς δρ. 25	δρ. 15
*Ἀμερικῆς δολ. 3	δολ. 3

ΕΙΣ ΠΡΟΓΟΝΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον, ὁ πολὺς καὶ γνωστός μουσικολόγος Théodore Reinach, ὁ μεταγράψας καὶ τὸν ὕμνον τοῦ Ἀπόλλωνος, δημοσιεύει ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 9 τεύχει τῆς Revue Musicale, περισπούδατον μελέτην, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς τελευταίας ἐν Αἰγύπτῳ ἀνακαλύψεως χειρογράφου τοῦ Γ' μ. Χ. αἰῶνος. Διὰ τῆς μελέτης ταύτης ἀποδεικνύεται ὀριστικῶς καὶ ἐμφανῶς πλέον, ὅτι ἡ Βυζαντινὴ μουσικὴ εἶνε καθαρὰ φωνητικὴ παράδοσις τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς μουσικῆς, ὡς τοσάκις καὶ ἀπὸ τῆς ἔδρας τῆς καθηγητικῆς ἐτονίσασμεν καὶ ἐν πλείστοις ἡμῶν διαλέξεσιν φανατικῶς διεκηρύξαμεν.

Ἡ καθαρὰ αὕτη ἀλήθεια καὶ μαθηματικῶς ἤδη ἀποδειχθεῖσα ὑπὸ τοῦ πολυτίμου συνεργάτου μας κ. Σταύρου Βραχάμη, καθηγητοῦ τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν, ὡς καὶ ἀλλαγῶν γράφομεν, μέλλει ἐντός ὀλίγου νὰ πιστοποιηθῆ καὶ ἐμπράκτως διὰ τοῦ ἐν Γερμανίᾳ ὑπὸ κατασκευὴν εὐρισκομένου μεγάλου «Ἐυδαίου Παναρμονίου».

Τῆς ἀνωτέρω μελέτης τοῦ κ. Ρενὰ κλητικῶς δημοσιεύομεν μέρος ἐν περιλήψει.

«Τὰ πρῶτα χριστιανικὰ μνημεῖα τῶν εἰκαστικῶν τεχνῶν (εἰκόνες ἐν κατακόμβαις, ἀνάγλυφα σαρκοφάγων) ἐμφανίζουσιν ἀπλὴν καὶ καθαρὰν προσαρμογὴν τῶν ἀρχαίων τρόπων τῆς εἰδωλολατρικῆς τέχνης εἰς θέματα, εἰλημμένα ἐκ τῆς Βίβλου ἢ τῶν Εὐαγγελίων. Διὰ τοῦτο πρὸ πολλοῦ ὑπέθεσαν, ὅτι καὶ αἱ ἀρχαί τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, Βυζαντινῆς τε καὶ Λατινικῆς, πρέπει ν' ἀναζητηθῶσιν εἰς τὴν εἰδωλολατρικὴν μουσικὴν (ἱερὰν καὶ ἐξωτερικὴν) τῶν πρώτων αἰώνων τῆς Ρωμαϊκῆς Αυτοκρατορίας.

Καὶ ρυθμικῶς μὲν ἐξηκριβώθη ἔκτοτε, ὅτι αἱ ἀρχαιότατοι ὕμνοι τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὡς οἱ τοῦ Συνεσίου καὶ Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ, ἀποτελεῦνται ἐξ ἀναπαίστων, ἱαμβοαναπαίστων, ἀνακρεοντείων. Βραδύτερον ἕνεκα ἀλλαγῶν τῆς προφορᾶς ἢ προσφῶδα ὑπεχώρησεν εἰς τὸν τονισμόν τοῦτ' αὐτὸ παρατηρεῖται καὶ εἰς τὰς ἀρχαιοτάτας σφζομένας μελωδίας τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησίας.

Τὸ ζήτημα ὅμως τῆς μελοποιίας τῆς τε Ὀρθοδόξου καὶ τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησίας εἶχε παραμείνει σκοτεινόν, παρὰ τὰς εὐφρεῖς προσπάθειας διαφόρων σοφῶν καὶ τοῦτο διότι πράγματι τὰ σφζόμενα αὐθεντικὰ ἐκκλησιαστικά μέλη εἶνε πολὺ νεώτερα. Διὰ τοῦτο μου-

σικολόγοι τινές, ἀποκρούοντες τὴν Ἑλληνικὴν καταγωγὴν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς μελοποιίας ὡς ἀναπόδεικτον καὶ ἴσως ἴσως μὴ ἐπιθυμοῦντες αὐτὴν, ἐσχημάτισαν τὴν τερατώδη ὑπόθεσιν ὅτι αὕτη κατάγεται ἐκ τῆς Ἑβραϊκῆς μουσικῆς· ἀναζητήσαντες δὲ εἰς τὰ ἀγνωστα μέλη τῆς Ἑβραϊκῆς Συναγωγῆς τὴν πηγὴν τῶν πρώτων ἀγμάτων τῆς Ἐκκλησίας, ἠρμήνευσαν τὰ ἀγνωστα διὰ τῶν ἀγνώστων.

Ὄτιω π. χ. ἐσχάτως ὁ κ. Raoul Gunsbourg παρουσίχων ὡς αὐθεντικὸν τεκμήριον τῆς ἐποχῆς τοῦ Σολομῶντος (!) μέλος ἑβραϊκόν, τὸ ὁποῖον πιστεύει ὅτι ἐξήγησεν ἐκ τινος κυλίνδρου τῆς Ἑβραϊκῆς Συναγωγῆς τοῦ Κοῦνο.

Ἡ Συναγωγὴ, ὁ κύλινδρος, ἡ μελοποιία, εἶναι ἀσφαλῶς νεώτατα· ἡ μελοποιία αὕτη, κατ' αὐτὴν τὴν ὁμολογίαν τοῦ ἐκδότου, ἔχει καταπληκτικὴν ὁμοιότητα πρὸς τινὰ μονωδίαν τοῦ Βακκαίου τοῦ Suppé.

Ὁ κ. Gunsbourg ἠθέλησεν ἴσως νὰ ἀστειεῦθῃ μὲ τὴν ἐπίστασιν τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ Figaro, ὡς καὶ ἐνίηον φερομένων ὡς μουσικῶν κριτικῶν, ὡς καὶ τῶν ἀκρατῶν του ἐν Monte Carlo, εἰς τοὺς ὁποίους ἐσερβήρῃσε τὸ ἄσμα ἁσμάτων τοῦ Σολομῶντος, ψαλὸν ὑπὸ τῆς κ. Yvonne Gall, μεταξὺ μιᾶς Σινικῆς μονωδίας τῆς ἐποχῆς τοῦ Κομφουκιῦ (!) καὶ μιᾶς ἑλληνικῆς μονωδίας τοῦ τετάρτου αἰῶνος (!) ἀνασυγκροτηθείσης (sic) ὑπὸ τοῦ Gounod καὶ τοῦ Bourganlt Ducondray.

Ἡ ἀξιόλογος αὕτη διασκέδασίς συνέπεσε μὲ τὰς Ἀπόκρεω.

Ὄτιως ἐχόντων τῶν πραγμάτων μέχρι σήμερον, ὅλοι οἱ μουσικολόγοι θὰ χαιρετίσωσιν, ὡς μέγα εὐτύχημα, ἢ μᾶλλον ὡς εὐφρόσυνον ἱστορικὸν γεγονός, τὴν σπουδαίαν ἀνακάλυψιν τοῦ πρώτου ἀρχαίου κειμένου, τὸ ὁποῖον παρουσιάζει ἐπὶ τέλους πολυτίμον καὶ αὐθεντικὴν πληροφορίαν, λίαν ἐνδιαφέρουσαν τὴν Ἐκκλησιαστικὴν μελοποιίαν.

Τὸ βραχὺ δυστυχῶς τοῦτο χειρόγραφον προέρχεται ἐξ Αἰγύπτου. Εἶναι λεπτὸν φύλλον παπύρου μήκους 30 ἐ. μ. καὶ πλάτους 5 ἐ. μ. ἔδημοσιεύθη δὲ ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ὁξφόρδης Arthur Hunt εἰς τὸν XV τόμον, τοῦ πρό τινος ἐκδοθέντος παπύρου τοῦ Ὁξυρύχου, ὑπ' ἀριθ. 1786.

Τὸ χειρόγραφον τοῦτο ἠγοράσθη ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Βερνάρδου Grenfell, συναδέλφου καὶ συνεργάτου τοῦ Hunt. Οὐδεμίαν δὲ ἀμφιβολίαν δύναται νὰ ὑπάρξῃ περὶ τῆς αὐθεντικότητος αὐτοῦ, οὔτε περὶ τῆς τοπικῆς του προελεύσεως καὶ χρονολογίας (τέλος τοῦ III αἰῶνος μ.Χ.), διότι αὕτη ἐξηκριβώθη ἐκ τινος ἔμπο-

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Εἰς πρόγονος τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς. (Th. Reinach).
- Ἀνέκδοτος Τοπικὴ Διάταξις τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἐφημίζετο ὁ Οἰκουμέν. Πατριάρχης. (Κ.Α.Ψάχου)
- Ὁ κ. Ἀρμάνδος Μαρσὶν καὶ ἡ ἐν Ἑλλάδι μουσικὴ κίνησις.
- Ἀνέκδοτος Ἐκκλησιαστικὴ ποίησις. — Ἀνδρέου Κρήτης· Ἱεροσολυμίτου Κωνῶν καὶ Τετραψίδιον. (Σπ. Καμπανάου, Λαυριώτου, ἱατροῦ).
- † Ἐδανθία Κ. Ψάχου. (Νεκρολογία. Μ. Γ. Γ.).
- Διέλευσις, γενομένη ἐν τῷ «Πικροσφῶ». (Κ.Α.Ψάχου).
- Ὑγιεινὴ καὶ Φυσιολογία τῆς φωνῆς. (Μιχ. Παπαθανασοπούλου, ἱατροῦ).
- Ἡ εἰκαστικὴ τεχνικὴ τοῦ Μκκ. Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κ. Δαμνίου τοῦ Α'.
- Ὁ χορὸς τῆς Ἱακρίας μετὰ περιγραφῆς. (Γ. Πουλιανῶ).
- Πῶς ἤρχισεν ὑπὸ τῶν ξένων ἡ συλλογὴ τῶν Ἑλλην. δημοτικῶν τραγουδιῶν. (Κ. Α. Ψάχου).
- Κρίσεις ἀλλοδαπῶν περὶ τῆς «Νέας Φέρμυγγος».
- Εἰδήσεις.
- Ζητήματα : (Πρωτοφανές καὶ πρωτάκουστον ! — Μεγλοπρεπὴς χειρονομία !).
- Μουσική : (Τὰ Προκείμενα τῶν Ἀναβαθμῶν τῶν Εἰσοδίων καὶ τῶν Χριστουγέννων εἰς Βυζαντινὴν παρασημαντικὴν. — Ὁ χορὸς τῆς Ἱακρίας εἰς Βυζαντινὴν καὶ Ἑθνοπαικτικὴν παρασημαντικὴν, μετὰ σχεδιαγραφήματος).
- Εἰκόνες : † Ἐδανθία Κ. Ψάχου.

ρικοῦ λ)σμοῦ, ἀναγεγραμμένου εἰς τὸ ὅπισθεν μέρος τοῦ παπύρου.

Εἰς τὸ μικρὸν λοιπὸν τοῦτο τμήμα παπύρου φαίνονται καθαρῶς πέντε γραμμαί, ἐξ ὧν πολλαὶ ἀτελεῖς (διότι δυστυχῶς λείπει ὅλη ἢ ἀριστερὰ ἄνω γωνία), μεταξύ δὲ τῶν γραμμῶν τοῦ κειμένου διακρίνονται τὰ μουσικὰ σημεῖα, μικρότερα καὶ ἡρμοσμένα εἰς τὰς ἑλληνικὰς λέξεις. Ὅλα ταῦτα τὰ μουσικὰ σημεῖα τῇ βοήθειᾳ τοῦ εἰδικῶν καθηγητοῦ κ. H. Stuart Jones, φωτογραφηθέντα καὶ ἀνατυπωθέντα ἀνεურισκονται, ἄνευ ἐξαιρέσεως, εἰς τὸ φωνητικὸν διάγραμμα τοῦ διατονικοῦ ὑπολυδίου τρόπου ἐν τῷ Ἀλυπίῳ.

Ὁ Ἑλληνικὸς αὗτος ὕμνος ἐποιήθη πρὸς ἐξῆμνησιν τῆς Ἁγίας Τριάδος, εἶναι δ' ἑλληνικός. Ἐξ αὐτοῦ σφζονται μόνον αἱ ἐξῆς περικοπαί, μετὰ μουσικῆς :

... Ὅμοι πάσαι τε Θεοῦ λόγιμοι...
... οὐ τὰν ἡὼ σιγάτω μηδ' ἀστρα φαεσφόρα...

... ποταμῶν ροθίων παγαί· ὕμνουντων δ' ἡμῶν

πατέρα χ' υἱὸν χ' ἅγιον πνεῦμα πάσαι δυνάμεις ἐπιφωνούντων «ἀμήν ἀμήν, κράτος αἴνος

.....
δόξα μόνῳ πάντων ἀγαθῶν, ἀμήν ἀμήν».

Κ. Α. ΨΑΧΟΣ

ΑΝΕΚΔΟΤΟΣ ΤΥΠΙΚΗ ΔΙΑΤΑΞΙΣ
ΤΟΥ ΤΡΟΠΟΥ ΚΑΘ' ΟΝ ΕΥΦΗΜΙΖΕΤΟ
Ο ΟΙΚΟΥΜΕΝ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

Εκ χειρογράφου τῆς ἐμῆς βιβλιοθήκης, περι τὰ μέσα τῆς 15' ἑκατονταετηρίδος γεγραμμένου, ἐξ οὗ δέ, ἐλλιποῦς τὴν τε ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος, ἀπέμειναν φύλλα 84, δημοσιεύω τυπικὴν διάταξιν τοῦ τρόπου, καθ' ὃν εὐφημίζετο ὁ Πατριάρχης κατὰ τὰς μεγάλας ἑορτὰς τῶν Χριστουγέννων τῶν Φώτων καὶ τοῦ Πάσχα, ἐπιγραφομένην: «Εἰδήσις πῶς δεῖ εὐφημίζειν τὸν Οἰκουμένικόν Πατριάρχην», περιεχομένην δὲ ἐν τοῖς φύλλοις 17α—21β. Τὸ ὅλον χειρόγραφον, μήκους 0,15 καὶ πλάτους 0,10, εἶναι συλλογὴ διαφόρων ἀργῶν μαθημάτων στιχηρῶν καὶ παπαδικῶν, ἴητοι Ἐσθινῶν, Στιχηρῶν, Δοξαστικῶν, Ἀναγραμματοσμῶν καὶ Κρατημάτων, ἐν τῇ γραφῇ τῆς πρώτης μουσικῆς στενογραφίας, τῆς ἐκ μαύρης καὶ κοκκίνης μελάνης. Οἱ ἐν αὐτῇ ἀναφερόμενοι μελοποιοὶ εἶναι οἱ ἑξῆς: Ἰωάννης ὁ Κουκουζέλης, Ἰωάννης Λαμπαδάριος (ὁ Κλαδάς), Μανουὴλ Λαμπαδάριος ὁ Χρυσάφης (ὁ Δούκας), Γαβριὴλ ἱερομόναχος, ὁ ἐκ τῆς μονῆς τῶν Ξανθοπούλων, Ἰωάννης Λάσκαρης (ὁρθῶς Λάσκαρης) καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Μαγυλάς.

Ἐπειδὴ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κειμένου παρεμπόπτουσιν οἱ Πολυχρονισμοὶ μετὰ μουσικῆς, δι' ἀριθμῶν ἀξέζοντων δεικνύομεν ἐν ὑποσημειώσεσι τὰς ἡμετέρας διορθώσεις ἐπὶ τῶν ἡμαρτημένως γεγραμμένων.

«Εἰδήσις πῶς δεῖ εὐφημίζειν (1) τὸν Οἰκουμένικόν Πατριάρχην. Ἦγουν τῇ παραμονῇ τῶν Χριστουγέννων τῶν Φώτων τῇ Λαμπρῇ Κυριακῇ. Εἰ δὲ δύο φῆμαι (2) φησι τῶν Χριστουγέννων καὶ τῶν Φώτων, γίνονται μετὰ τὴν λειτουργίαν τῆς παραμονῆς τῇ δὲ Λαμπρῇ Κυριακῇ μετὰ τὴν λειτουργίαν. Μετὰ δὲ τὴν λειτουργίαν ὡς ἐφημεν τῶν Χριστουγέννων τῇ παραμονῇ, ἢ τῶν Φώτων, ἐξέρχεται ὁ ἀρχιερεὺς τῆς ἐκκλησίας καὶ πάντες μετ' αὐτοῦ μετὰ λαμπάδων. Οἱ δὲ ψάλλται ψάλλουσι (3) τὸ «Ἡ γέννησις σου Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν», ἢ τὸ «Ἐν Ἰορδάνῃ βαπτίζομένον» (4), ἢ τὸ «Χριστὸς ἀνέστη». Ἔως οὖ ἐισέλθωσιν εἰς τὸ ἱερὸν κριτήριον ἢ εἰς τὸ κελλίον (5) τοῦ ἀρχιερέως. Κακεῖσε εὐτρεπισμένως ἴσταται θρόνος· κάθηται δὲ ἐν αὐτῷ ὁ ἀρχιερεὺς· εἰ δὲ ψάλλται ποιοῦσι κύκλιον (6) χορὸν ἔμπροσθεν (7) τοῦ ἀρχιερέως, ψάλλοντες τὸ «Ἡ Παρθένος Δέσποινα», ἢ τὸ «Ἐπεφάνης σήμερον», ἢ τὸ «Σήμερον ἢ κτίσις φωτίζεται», ἢ τὸ «Εἰ καὶ ἐν τάφῳ κατήλθες» καὶ τὸ παρὸν εἰ βούλει· εἰ δ' οὖ (8) ἄφες τοῦτο καὶ εἰπὲ τὰ εἰς τὸ τέλος καθὼς εἰσὶ τοῦ παρόντος μαθήματος».

Ἐπειτα ἀμέσως μετὰ μουσικῆς εἰς τέταρτον ἤχον καὶ εἰς ἀργὸν παπαδικὸν μέλος ἐν τῇ πρώτῃ στενογραφίᾳ ὁ ἑξῆς Πολυχρονισμὸς τοῦ Πατριάρχου μετὰ κρατήματος.

«[Ne] Πολυχρόνιον ποιῆσαι ὁ Θεὸς τὸν Παναγιώτατον ἡμῶν αὐθέντην καὶ δεσπότην (πάλιν αὐτὸ) Πολυχρόνιον ποιῆσαι ὁ Θεὸς τὸν Παναγιώτατον ἡμῶν αὐθέντην καὶ δεσπότην, τὸν οἰκουμένικόν Πατριάρχην. Κύριε, Κύριε, Κύριε φύλαττε εἰς πολλὰ ἔτη».

Ἀμέσως τὸ Κράτημα καὶ εἰς τὸ τέλος:

«Εἰς πολλὰ ἔτη Δέσποτα».

Ἐπειτα τὸ ἑξῆς μικρὸν Πολυχρόνιον μετὰ μουσικῆς εἰς ἤχον πλάγιον τετάρτου, σημειούμενον εἰς τὴν κάτω φωνήν:

«Τοῦτο ψάλλουσιν οἱ πρώτοι τῶν ψαλτῶν».

«Ἰερεμίου τοῦ ἁγιωτάτου καὶ οἰκουμένικοῦ Πατριάρχου πολλὰ τὰ ἔτη».

Μετὰ τοῦτο ἔπονται τὰ ἑξῆς:

«Εἶτα εἰ καθ' ἑξῆς χῦμα τρί (9) Ἰερεμίου τοῦ ἁγιωτάτου καὶ οἰκουμένικοῦ Πατριάρχου πολλὰ τὰ ἔτη. Καὶ πάλιν τὸ ὅπισθεν καὶ πάλιν χῦμα τρί (10) καὶ πάλιν τὸ ὅπισθεν καὶ πάλιν χῦμα τρί (11). Εἶτα τὸ παρὸν».

Καὶ ἔπεται μετὰ μουσικῆς εἰς ἤχον τέταρτον καὶ εἰς ἀργὸν παπαδικὸν μέλος:

«Τὸν Δεσπότην καὶ Ἀρχιερέα ἡμῶν, Κύριε φύλαττε εἰς πολλὰ ἔτη».

Ἄλλ' ἢ μουσικῆ φθάνει μέχρι τοῦ ἔ(τη)· διότι τὸ ἐπόμενον φύλλον ἔχει σχισθῆ ὑπὸ βεβήλου χειρός, ἐν τῷ ὀπίῳ, ὡς εἰκάσω, θὰ ὑπῆρχε μικρὰ ἴσως ἀπόλυσις πρὸς λήξιν τῆς τελετῆς.

Τὸ ἱερὸν κριτήριον, ὅπερ ἀναφέρεται ἐν τῇ δημοσιευομένῃ Εἰδήσει, ἦτο τὸ καλούμενον «Διβάνι», ἴητοι μέρος μετὰ καθισμάτων διὰ συσκέψεις. Τὸ «Διβάνι» μετέπεσεν εἰς τὸ νὰ σημαίνῃ κριτήριον, ἰδίως ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, ὅπου ὁ Πατριάρχης μετὰ τῶν ἀνωτέρων λαϊκῶν ἐξεδίκασε τὰς ὑποθέσεις τοῦ ἀστικοῦ δικαίου, ἴητοι διαζύγια, κληρονομικὰς διαφορὰς κλπ., τῆς ἐφέσεως αὐτῶν ἀνατιθεμένης εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον. Τοῦ ἐμπορικοῦ κώδικος (νόμου) αἱ ὑποθέσεις μέχρι τῆς Ἐπαναστάσεως ἐθεωροῦντο ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Τὸ ἐν τοῖς σημερινοῖς Πατριαρχείοις Διβάνι ἦτο ὅπισθεν τῆς θύρας ἐφ' ἧς ἐκρεμάσθη Γρηγόριος ὁ Ε' πρὶν ἢ ἐπισκευασθῆ ὑπ' αὐτοῦ.

Ὁ ἐν τῷ μικρῷ Πολυχρονίῳ Πηλῆς Ἰερεμίας εἶναι ὁ Ἀος, ὁ ἀπὸ Μητροπολίτου Σοφίας ἐκλεγείς ὅστις ἐπατριάρχευσε τρεῖς ἀπὸ τοῦ 1520 μέχρι τοῦ 1545 καὶ ὅστις κατὰ τὸν Μονεμβασιάς Δωρόθεον «ἦτο ἀγράμματος καὶ ἀπειρος παιδεύσεως». (Βλ. Μ. Ι. Γεδεών. Πικρὸς πίνακας, σελ. 590).

Ἐν τῷ Πολυχρονίῳ ὁ Πατριάρχης Ἰερεμίας προσφωνεῖται «ἁγιώτατος», διότι ἀπὸ τοῦ 1593 ἢ Σύνοδος καθώρισεν τὸν τίτλον τοῦ Πηλου ἀπὸ «ἁγιωτάτου» εἰς «Παναγιώτατον».

Κ. Α. ΨΑΧΟΣ

(1) Εὐφημίζουσι.—(2) Φῆμαι.—Ἰσως γραπτέον: Αἱ δὲ δύο φῆμαι, φημι τῶν Χριστουγέννων καὶ τῶν Φώτων.—(3) Ψάλλουσι.—(4) Βαπτί.—(5) Κελίον.—(6) Κύκλον διωρθώθη εἰς: κύκλιον. Ἰσως γραπτέον: κύκλω.—(7) Ἐμπροσθεν.—(8) Εἶδοῦ.—(9) Τρεῖς.—(10) Τρεῖς.—(11) Τρεῖς.

Ο Κ. ΑΡΜΑΝΔΟΣ ΜΑΡΣΙΚ
ΚΑΙ Η ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Ὁ πρῶην διευθυντῆς τῆς ὀρχήστρας καὶ καθηγητῆς τῆς συνθέσεως ἐν τῷ Ὠδείου Ἀθηνῶν, ἡδῆ δὲ διευθυντῆς τοῦ Βασιλικῆς Ὠδείου τοῦ Μπλεμάο τῆς Ἰσπανίας κ. Ἀρμάνδος Μαρσίκι, ὑπὸ τύπον ἐντυπώσεών του ἐξ Ἑλλάδος δημοσιεύει εἰς τὸν «Menestrel» περισπούδαστον μελέτην, ἧς σπουδαιότατον μέρος ἀφιερῶνται εἰς τὴν ἐν Ἑλλάδι μουσικὴν κίνησιν. Ὁ κ. Μαρσίκι, τοῦ ὁποῦ το ὄνομα καὶ τὴν ἐργασίαν τοσοῦτον ἐπιτηδεύει ἐξεμεταλλεύθη πρὸς διαφήμισιν τὸ Ὠδεῖον Ἀθηνῶν, ἐπὶ δεκαπενταετίῳ διατελέσας καθηγητῆς αὐτοῦ, ἐδοκίμασε καὶ οὗτος τὴν αὐτὴν μετ' ἄλλους ἀπογοίτευσιν καὶ πικρίαν καὶ τέλος ἠναγκάσθη νὰ ἐγκαταλίπῃ τὸν Λευκὸν τοῦτον Πύργον τῆς μουσικῆς τέχνης, ὅστις καλεῖται Ὠδεῖον Ἀθηνῶν, διότι ἦτο πλέον ἀδύνατον εἰς αὐτόν, ὡς ἐπιστήμονα, νὰ ἐξυπηρετῇ εἰς τὸ διηνηκεῖς σκοπούς, οὐδὲμίαν πρὸς τὴν ἀληθῆ μουσικὴν τέχνην καὶ πρόοδον ἔχοντα σχέσιν. Αἱ δημοσιεύομεναι περὶ τοῦ Ὠδείου Ἀθηνῶν κρίσεις του θ' ἀνεγνώσθησαν βεβαίως μετὰ πολλῆς προσοχῆς καὶ—ὡς προερχόμεναι παρ' ἀνδρῶν, τὸν ὁποῖον τοσοῦτον ἐθώπευον καὶ ἐθυμιάζον, ἐφ' ὅσον εἶχον τὴν ἀνάγκην του οἱ ἐπιστάται τοῦ ἐν λόγῳ Ὠδείου—θὰ ἐνεποίησαν τὴν προσήκουσαν ἐντύπωσιν οὐχὶ τόσο ἐν αὐτοῖς, τοὺς εἰθισμένους εἰς τοὺς

αὐτὰ ἐτινάγματα, ὅσον εἰς ἐκείνους, οἵτινες τὸ Ὠδεῖον Ἀθηνῶν γνωρίζουσιν ἀπὸ μόνῃς τῆς φαινομενικῆς καὶ κατόπιν τοσοῦτων παρασκηνιακῶν προσπαθειῶν καὶ μέσων ἀχαρακτηριστῶν παρουσιαζομένης ἐξωτερικῆς αὐτοῦ ὄψεως καὶ ἐμφανίσεως.

Ἴδου μετοξὺ τόσων ἄλλων τί γράφει ὁ κ. Μαρσίκι.

«...Ὅπως θὰ παρατηρήσῃ τις εἰς τὰ παραδείγματα, τὰ ὁποῖα παρέθεσα ἐνταῦθα (ἐννοεῖται δημῶδη ἄσματα γραφέντα ὑπὸ τοῦ κ. Ψάχου διὰ τὴν συλλογὴν τοῦ προκομμένου Ὠδείου Ἀθηνῶν), ἢ ἑλληνικὴ δημοτικὴ ψυχὴ ἐμφανίζεται τελεῖως εἰς τὰ ἄσματα ταῦτα, τὰ πλήρη ἰδιαζούσης μελωδίας καὶ ρυθμοῦ μοναδικοῦ εἰς πλοῦτον. Καὶ ἀπορεῖ κανεὶς, πῶς ἢ σύγχρονος μουσικὴ Ἑλληνικὴ σχολὴ δὲν παρουσιάζει τὰ ἀποτελέσματα, τὰ ὅποια δικαίως περιεμένονε...»

Ἡ Ἑλλὰς ἔχει ἐν μόνον Ὠδεῖον... Δὲν ὀμιλῶ περὶ τοῦ τῆς Θεσσαλονίκης τὸ ὅπετον εὐρίσκεται ἐν λαμπρῇ ἐξελλίξει. Τοῦτο διευθύνει διακεκριμένος καλλιτέχνης.

Τὸ Ὠδεῖον Ἀθηνῶν ἠδύνατο νὰ παρέχῃ ἐνδιαφέρον, ἐὰν δὲν εὐρίσκετο ἐπὶ κεφαλῆς αὐτοῦ... καὶ ἀπὸ τριακονταετίας φεῖ! ἀποτρόπαιόν τι ὄν, διὰ τὸ ὅπετον ἔχι πλέον ἢ μουσικῆ, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἢ δυστυχισμένη συγχωροῦσα μιᾶς τρίτης εἶνε ἄγνωστος. Ὡς δὲ πρέπει νὰ ἀναμένῃ τις ἐκ μέρους μιᾶς μουσικῆς ἀσημότητος, ἢ ἀνήκουστος ζηλοτυπία του εὐχαριστεῖται νὰ θέτῃ τροχοπέδας εἰς πᾶν ὅ,τι δύνανται νὰ χρησιμεύσῃ διὰ τὴν Ἑθνικὴν τῆς Ἑλλάδος μουσικῆν, διὰ τοῦτο δὲ καὶ πολλὰ ἔργα Ἑλλήνων συνθετῶν, τὰ ὁποῖα ἢ δημοσιάζει Ἑλληνικὴ γνώμη ἐνθουσιαστικῶς ἠδύνησε, ὑπέστησαν ἐξοστρακισμόν ἐκ τοῦ Ὠδείου...»

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐσωτερικὴν τάξιν τοῦ Ὠδείου τούτου, αὐτὴ εἶνε γιὰ τὰ πανηγύρια, καὶ θὰ εἶχε κανεὶς τόσα νὰ εἴπῃ, ἀλλὰ καλλιτέρον νὰ σιωπᾷ. Διατὶ λοιπόν, τόσοι καλλιτέχναι ἀξίας, οἵτινες ἀπετέλουν μέρος τοῦ προσωπικοῦ τοῦ Ὠδείου τούτου... καὶ ὑπῆρξαν... δὲν ἠδυνήθησαν νὰ παραμείνωσι ἐν αὐτῷ;

Μία π. χ. ἐνδιαφέρουσα φυσιογνωμία τοῦ καθηγητικοῦ σώματος ἦτο ἀναντιρρήτως ὁ κ. Κ. Α. Ψάχος, καθηγητῆς τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς καὶ τοῦ ὁποῦ το τὸ τμήμα, θαυμασιῶς ὀργανωμένον, ἦτο πράγματι πρωτότυπον. Ἐμπειρότατος περὶ τὴν ἀρχαίαν μουσικὴν γραφὴν, ἀναγινώσκων αὐτὴν μετὰ καταπληκτικῆς εὐχερείας καὶ σχολιάζων (ἀναπτύσσων) αὐτὴν μετ' ἐμβριθείας ὁ κ. Ψάχος, εἶνε ἐξ ἐκείνων, οἵτινες ἐγεννήθησαν διὰ νὰ ἀνασυνδέσωσι τὸ παρελθὸν πρὸς τὸ παρὸν. Ὅλοι εἰ καλλιτέχναι, οἵτινες διηλθον τῶν Ἀθηνῶν, μετοξὺ τῶν ὁποῶν καὶ ὁ ἐμὸς ἀγαπητὸς φίλος κ. J. Mazellier, δὲν παρέλειψαν νὰ ἐπισκεφθῶσι τὸ τμήμα τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς, τὸ ὅπετον ἄν μὴ τί ἄλλο, εἶδον περιέργων. Ὅπως τόσοι ἄλλοι καὶ ὁ κ. Ψάχος ἐξηναγκάσθη νὰ ἐγκαταλίπῃ τὸ Ὠδεῖον.

Εὐτυχῶς πρό τινος ἰδρύθη νέον Ὠδεῖον ὑπὸ τινων καλλιτεχνῶν, οἵτινες ἀπεσχίσθησαν τοῦ παλαιοῦ Ὠδείου· ἐπὶ κεφαλῆς αὐτοῦ ἐτέθη ὑπ' αὐτῶν τούτων ὁ συνθέτης κ. Καλομύρης. Εἰς τὸ Ὠδεῖον τοῦτο εἰ καλλιτέχναι ἄν μὴ τί ἄλλο, ἐκτιμῶνται τοῦλάχιστον προσηκόντως.

Ἀσφαλῶς ἐὰν δὲν ὑπῆρχεν ἢ ὀρχήστρα, τὴν ὁποίαν διὰ μεγάλης ὑπομονῆς, θελήσεως καὶ ἐνθουσιασμοῦ εἶχον κατορθώσει νὰ δημιουργήσω, δὲν θὰ παρέμενον ἐν τῷ Ὠδείου Ἀθηνῶν. Ἡ μακρὰ μου αὐτῇ ὑπομονή, ἡμείφθη τέλος ὑπὸ τῆς χερᾶς, ἧν ἐδοκίμασα, ὅταν ὁ σεβαστὸς διδάσκαλος Saint Saens διηθύθη ταύτην ἐν τῷ ἀρχαίῳ Θεάτρῳ Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ κατὰ τὴν πρὸς τιμὴν του δοθεῖσαν τότε ἐν αὐτῷ συναυλίαν.»

ΖΗΤΗΜΑΤΑ

ΠΡΩΤΟΦΑΝΕΣ ΚΑΙ ΠΡΩΤΑΚΟΥΣΤΟΝ!

Διὰ πᾶν περιοδικόν, ζήτημα υπάρξεως αὐτοῦ εἶναι ἡ τακτικὴ καταβολὴ τῶν συνδρομῶν του καὶ ἰδίως κατὰ τὴν σημερινὴν ἀπάνταστον ἀκρίβειαν τοῦ χάρτου καὶ τῶν τυπωτικῶν. Ἡ «Νέα Φόρμιγγ» οὐδέποτε ἦτο δυνατόν νὰ φαντασθῆ, διὲν συνδρομηταί, ὧν οὐδὲ εἰς ἐνεργάφῃ ὡς τοιοῦτος ἄνευ διαταγῆς καὶ παρακλήσεώς του, θὰ ἐδείκνυον τοιαύτην συμπεριφορᾶν, ὥστε οὐ μόνον τὴν μικρὰν αὐτῶν συνδρομὴν ν' ἀρῶνται νὰ καταβάλωσιν, ἀλλὰ καὶ τὰ πρὸς αὐτοὺς τακτικῶς καὶ ἀνελλιπῶς ἀποστελλόμενα φύλλα ν' ἀρῶνται νὰ ἐπιστρέψωσιν. Ἐπανειλημμένως διὰ δηλώσεων ἡμῶν ἠναγκάσθημεν νὰ ὑπομνήσωμεν εἰς τοὺς τοιοῦτους τὸ καθήκον τὸ ὁποῖον ἀφ' ἑαυτῶν καὶ μόνον καὶ δι' ἐπιμόνων αὐτῶν παρακλήσεων ἀνελάβον, ἀλλ' ἐκόφεισαν ὅλως ἀστόργως καὶ κατὰ τρόπον ἥκιστα ἀξιοπρεπῆ δι' ἀνθρώπου ἀν μὴ τι ἄλλο, τοῦλάχιστον ὁμως φιλομαθεῖς καὶ τὴν πρόοδον τῆς μουσικῆς τοῦ ἔθνους τὸν λέγοντας ὅτι ποθοῦσιν. Ἡμεῖς διακόπτοντες ἀπὸ σήμερον τὴν ἀποστολὴν τῆς «Νέας Φόρμιγγος» πρὸς πάντας ἀνεξαίρετως τοὺς καθυστεροῦντας συνδρομὰς εἴτε τοῦ πρώτου εἴτε τοῦ δευτέρου ἔτους, ἐπιφυλαττόμεθα νὰ δημοσιεύσωμεν τὰ ὀνόματα ὅλων τῶν λαβόντων αὐτὴν καὶ μὴ καταβάλόντων τὴν συνδρομὴν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ἀρνηθέντων νὰ ἐπιστρέψωσι τὰ κρατηθέντα ὑπ' αὐτῶν φύλλα. Καὶ φρονοῦμεν, ὅτι ἔχομεν πληρέστερον δίκαιον νὰ πράξωμεν τοῦτο, διότι οὐδὲν ἄρα παρεκαλέσαμεν, οὐδὲν ἄρα ἐβιάσαμεν, ἀλλ' ἔσχομεν τὴν τιμὴν καὶ τὴν εὐχαρίστησιν νὰ ἐγγράψωμεν ὡς συνδρομητὰς ἡμῶν ἐκείνους, οἵτινες διὰ διαταγῆς καὶ ἐπιμόνου παρακλήσεώς των ἐζήτησαν παρ' ἡμῶν τὴν ἐγγραφὴν των. Διότι πρωτοφάνες καὶ πρωτάκουστοι εἶναι νὰ ζητῆ τις ἐπιμόνως ἐν περιοδικόν νὰ ἐγγράφηται εἰς αὐτὸ οἰκειοθελῶς καὶ ἄνευ οἰασιδῆποτε πίσεως, νὰ ἀρῆται δὲ τὴν καταβολὴν τῆς ὀφειλῆς του.

ΜΕΓΑΛΟΠΡΕΠΗΣ ΧΕΙΡΟΝΟΜΙΑ !!

Καὶ ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ συνδρομητῶν, καθυστεροῦντων τὴν συνδρομὴν αὐτῶν, χάριν ψυχαγωγίας τῶν ἀναγνωστῶν ἡμῶν σημειοῦμεν μίαν μεγαλοπρεπῆ χειρονομίαν μουσικολογικῶν τινῶν! Οἱ κύριοι οὗτοι, ζητήσαντες καὶ λαβόντες ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς τὴν «Νέαν Φόρμιγγα», οὐ μόνον δὲν ἐπλήρωσαν, οὐ μόνον ἐκράτησαν πάντα αὐτῆς τὰ φύλλα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἐπαναλειμμένας αὐτῆς ὑπομνήσεις ἀπαντῶντες ἐπέστρεψαν τὸ τελευταῖον αὐτῆς φύλλον μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς! Ἄ παραδέκτον! Εἶναι τόσον ταπεινὴ ἡ πράξις αὕτη τῶν μουσικολογικῶν τούτων κυρίων, ὥστε ν' ἀπορῆ τις πῶς νὰ χαρακτηρίσῃ ταύτην. Ὡς ἐλαφρότερον αὐτῆς χαρακτηρισμὸν εὐρίσκομεν ἐν τοῖς λεξικοῖς μόνον τὴν λέξιν ἀδιακρίσια! Καὶ ἡ ἀδιακρίσια των αὕτη δίδει εἰς ἡμᾶς πληρέστερον ἔτι τὸ δίκαιωμα νὰ καταστήσωμεν γνωστὰ εἰς τοὺς ἀναγνώστας ἡμῶν τὰ ὀνόματα αὐτῶν, καίτοι βεβαίως εἶναι ὅλως διόλου ἀναξιοπρεπὲς ν' ἀσχολῆται τις μὲ ἀνθρώπους, τοιαύτης τυχόντας ἀνατροφῆς.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ

* Ἀπαντα τὰ ὑπὸ τοῦ κ. Κ. Α. Ψάγου ἐκδοθέντα πονήματα πωλοῦνται εἰς τὸ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου ἀριθ. 42 βιβλιοπωλεῖον τοῦ κ. Γ. Βασιλείου καὶ εἰς τὰς ἐξῆς τιμὰς:

«Ἡ Παρασημαντικὴ»	δρ.	40
«Ἡ Λειτουργία»	»	15
«Λειτουργικοὶ Ὕμνοι»	»	8
«Λειτουργικόν»	»	10
«Δημῶδη ὕμνατα Σκύρου»	»	10
«Ἀσὶὰς Λύρα»	»	8
«Νέας Φόρμιγγος» Ἀ' τόμος	»	50

ΑΝΕΚΔΟΤΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΠΟΙΗΣΙΣ

ΑΝΔΡΕΟΥ ΚΡΗΤΗΣ ΤΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΙΤΟΥ

Α

Κανὼν εἰς τὸν Ἐπιτάφιον Θεοῦ τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, ψαλλόμενος κατὰ τὴν παννυχίδα τῆς Ἁγίας καὶ Μ. Παρασκευῆς.

(Ἐκ τῶν Λαυρεωτικῶν κωδικῶν Δ 45 φύλ. 309 καὶ Θ 59 φύλ. 17 β).

Ὡδὴ α'. Κύματι θαλάσσης.

Θέλων σου τὸ πλάσμα, Σωτὴρ μου ζωῶσαι, σταυρῶ ἀνήρησαι, καὶ ἡλοὺς τέτρωσαι σου δὲ ἡ ἀρθρὸς Μήτηρ, παρεστῶσα κατεπλέγετο, τὴν καρδίην Δέσποτα, ὀρώσά σου αἱμάτων κρουνοῦς.

Κλίνας σου τὸν θεῖον, αὐχένα Σωτὴρ μου, ὑπνον φυσίζων, ἐν ξύλῳ ὑπνωσας, πᾶσα δὲ κτίσις κλονεῖται, καὶ δονεῖται τὰ οὐράνια, τῶν ἀγγέλων τάγματα, ὀρώσά σε σخرὶ παθητόν.

Δὸς χάριν ἐν ξένη, καὶ ἐν ἀπορίᾳ, καθεστηκυία μοι, καὶ ὑπ' ἀδίκων τε, ὡ Ἰωσήφ ὠθουμένη, ὑπὸ φίλων καὶ γνωρίμων τε, ἐγκαταλειφθεῖσθαι με, θρηνοῦσθαι σὺν ἐμὲ μαθητῆ.

Πρόσελθε Πιλάτῃ, θαρρῶν μὴ δισταύσης, αἰτήσθαι ἄχραντον, σῶμα Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ καθελὼν ἀπὸ ξύλου, ἐν τῇ μνήματί σου θάψον αὐτό, μήπως πάλιν νύξωσι, πλευρὰν αὐτοῦ οἱ ἄνομοι.

Ὡδὴ γ'. Σὲ τῶν ἐπὶ ὕδατων.

— Οὐδεὶς τολμᾷ, ἐξαίτησαι, τὸ ἄχραντον, σῶμα τοῦ Διδασκάλου, καὶ κρέμαται ἐν ξύλῳ, νεκρὸν γυμνὸν ἐστιγμένον τε, ὀνειδισμοῖς βλαβόμενον, μὴ ἐλεούμενον, μάλλον δὲ πλευρὰν ἐξορτυττόμενον.

Ἡρνήσθητο πρώτος Πέτρος, κατέλιπον τὸν διδάσκαλον πάντες, συμπάθησον εὐσχημον, καὶ ἐξαίτησθαι κατάγαγε, τὸ σῶμα τοῦ Δεσπότη μου, καὶ μόνη κλαύσομαι, ὡς φιλάτῃ ποθομένη μοι.

Θρηνοῦσάν σου τὴν Μητέρα, ὡς ἐβλεπεν, Ἰωσήφ ὁ Χριστέ μου, καὶ ἦκ υσε βρημάτων ὀδυνηρῶν συνεπάθησε, καὶ θρῆνον συνείλησε, καὶ τάχος ἐσπευσεν, ἐξαίτησαι σου τὸ σῶμα πιστῶς.

Τῇ σῇ ροπῇ ἐπινεύσας, δωρεῖται σοῦ, θεῖον σῶμα Πιλάτος, καὶ καθελὼν ἐκ ξύλου σὺν Νικοδήμῳ εἰς ἔδαφος, ὃ Ἰωσήφ ἀνέκλινεν, ἡ γῆ δ' ἐτρόμαξε, καὶ νεκροὺς ἐκ τάφων ἀπεδίδου σπουδῆ.

Ὡδὴ δ'. Τὴν ἐν σταυρῷ σου

Περιχυθεῖσά σοι ἡ ἀμεμπτος, κατεφίλει σφαγὰς, μελῶν σου τῶν ἀχράντων, σὺν σοὶ θανοῦμαι λέγουσα, χύσιν γὰρ τῶν σῶν, καὶ πανάγων αἱμάτων, οὐ φέρω τέκνον ὄραν.

Περιπλακεῖσά σοι καὶ γόνασιν, ἡ τεκοῦσα Χριστέ, ἑαυτῆς περιθεῖσα, θρηνοῦσα κατεφίλει σου, χεῖρας καὶ πλευρὰν, σταλαζούσας τὸ θεῖον, αἱμά σου Δέσποτα.

Ἄφωνον σῶμα περιπτύσσομαι, ἡ τεκοῦσα Χριστέ, θρηνοῦσα ἐβόα, καὶ χεῖλη μὴ κινούμενα τοῦ ἐπὶ γῆς λόγον ζῶν θεμένου χερσὶ τὸν ἀνθρώπων.

Ἄπνουν σε οἶμοι ἡ τεκοῦσα σε, ὦ Χριστέ ἐκδοῶ, καθορῶ τὸν δοτήρα, πνοῆς τῶν ὄντων δάκρυσι βρέχουσα αὐτῆς, παρειὰς τὰς ἀχράντους καὶ ἀλαλάζουσα.

Δῶρα προσήνεγκάν σοι Δέσποτα, τῶν Περσῶν βασιλεῖς, ὡς θεῶ προσκυνούντες νῦν δὲ ταφῆς συμρνήματα, τέκνον ὡς θνητῶ ὁ Νικόδημος φέρει, πῶς σὲ κηδεύσω Θεέ.

Ὡδὴ ε'. Πρὸς σὲ ὀρθοῖζω.

Οὐ φέρω τέκνον, ἄπνουν σε κατέχειν, ὄν ἐθῆλαζον βρέφος, ἀγκάλαις μου σκικρῶντα, εἰ σὺν κατέρχῃ πρὸς Ἀδάμ ἐν τῇ ἄδῃ κατέλθω κἀγώ, ἀπαγγεῖλω τῇ Εὐᾶ τὰ μυστήρια.

Μὴ θρῆναι Μήτηρ, ὁ Χριστὸς προσεῖπε θεικῶς τῇ τεκοῦσῃ, θεάσει γὰρ με αὐθις, ἐξαναστάνας

καὶ φαιδρῶς σοὶ τὸ χαῖρε φθεγγόμενον, καὶ Ἀδάμ σὺν τῇ Εὐᾷ συνεγείροντα.

Πῶς φέρω τέκνον, σπλάγγων τὰς ὀδύνας, ὀφθαλμοῦ σου φιλάτους, σθεσθέντας ἐπὶ ξύλου οὐ; πρὶν ἐώρων, ὡς ὀρκίους ἐν κάλλει ἐκλάμποντας καὶ τυφλοῦς ὀμματοῦντας νεύσει σου θεῖκῃ.

Συνέλθω μάλλον, ἴδω σου τὴν δόξαν, ἐν τῇ Ἀδῇ Χριστέ μου, καὶ αὐθις συνανέλθω, οὐ φέρω γὰρ σου ἄπνουν σῶμα κατέχειν ἀκίνητον καὶ τετραυματισμένα μέλη καταφιλεῖν.

Ὡδὴ στ' Συνεδοχέθη.

Πῶς ἡρνήσω Πέτρε τὸν Σωτῆρα, διῶμολόγησας Χριστὸν Υἱὸν Θεοῦ τοῦ ζῶντος, καὶ κατέλιπες ἐν ξύλῳ μόνον, ἐστχυρωμένον, ἄπνουν καὶ ἀνείδεον, οὐδὲ μνήματι συστειλαὶ σῶμα, ἐσπευσας τάχιστα, ἡ ἀγνὴ μητρικῶς, ἀποδυρομένη ἀπεφθέγγετο.

Συνεκάλει φίλας μυροφόρους, λόγῳ ἡ ἄχραντος ἀγνὴ καὶ συνεκίνηει θρῆνον· δεῦτε φίλαι κλαύσατε βῶσα, τοῦ διδασκάλου σῶμα τὸ πολυάθλον, δεῦτε ἴδετε ἄφωνον σῶμα, χεῖλη ἀκίνητα, μόνοντας ὀφθαλμοῦς οὐ ἐν τῇ χεירί, πνοῆ τῶν ζῶντων ἐστὶ.

Δὸς μοι λόγον, ἀπὸ τῶν ἡδίετων, λόγε χειλῶν ἡ ἀγνὴ, κλαυθμῷ σοὶ ἀνεβόα, οὐ γὰρ φέρω σε ἄπνουν τεθῆναι, τάφῳ γιὲ μου, τοὺς νεκροὺς ἐγειράντα, βλέψον Δέσποτα τὴν σὴν Μητέρα, θρηνοῦσαν ἀπαύστως, τὴν καρδίαν μου διήλθε ρομφαία κατασφάττουσα.

Δεῦτε πᾶσαι οὐρανῶν Δυνάμεις, ἴδετε σῶμα Χριστοῦ, ἐγκαταλειμμένον, ὑπὸ φίλων καὶ γνωρίμων πάντων, καὶ τῶν προκρίτων μαθητῶν καὶ φρίξατε, μόνη κόετομοι τέκνον, κατεσφραγμένον ἐμὸν, σὺν ἐμὲ μαθητῇ τῇ ἡγαπημένῃ Ἀποστόλῃ.

Ὡδὴ ζ' Ἀφραστον θαῦμα.

Ἐξ οὐρανῶθεν, Ἀγγέλων δῆμοι προκύψαντες, ἐθαμβοῦντο βλέποντες νεκρὸν, ἐν κόλποις Μητρὸς, ὄνπερ παριστάμενοι, τρόμφ ὀρώσι Πατρὸς ἐν κόλποις ὄντα, καὶ νεκροῦς, ἐκ τοῦ Ἄδου ἐγειράντα.

Ἐτρεχον πᾶσαι, ἄνω καὶ κάτω δονούμεναι, τῶν ἀγγέλων τάξεις καυδεῖν, σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ἄπνουν ἀνακείμενον, Μητρὸς ἐν κόλποις καὶ θάμβει συσχεθεῖσαι, ἀνευφήμων, τὴν τούτου ἀγαθότητα.

Τῷ μυστολέκτῃ, τῆς σῆς γεννήσεως Δέσποτα, ἡ παρθένος ἔλεγε κλαυθμῷ οἶμοι Γαβριήλ ποῦ τὰ Εὐαγγέλια; ποῦ μοι τὸ χαῖρε; ποῦ τὸ εὐλογημένη; τὸ ἐκ σπλάγγων μου φῶς, ἐσδέσθη γὰρ ἐν σταυρῷ.

Τῆ σου θρηνήσω, τοὺς βῆπισμοὺς τὴν φραγγέλωσιν, ἐμπαιγμοὺς τε ἡ τοὺς ἐμπτυσμοὺς; σταύρωσιν Χριστέ, στέφνον ἀκάνθινον, χολὴν ἡ δῆξος, ἐκκέντησιν πλευρὰς σου; πῶς δὲ τάφῳ γιὲ μου σὲ κηδεύσω.

Πῶς ὁ παράνομος λαός, τέκνον γλυκύτατον, οὐκ ᾤτειρήσε γυμνὸν, ἐν ξύλῳ ὄραν σε κρεμάμενον· ἀλλ' ὡσπερ θῆρες ὠμοί, ἐκέντησαν τὴν ἀγίαν πλευρὰν σου, πῶς οὐκ ἐλύθη κτίσις κλονουμένη, ἀλλ' ἔστη· πάντως τῇ χεירί σου Λόγε συνεκρατεῖτο.

Ὡδὴ η'. Ἐκστηθι.

Ἐκστηθι γῆ καὶ οὐρανέ, καὶ δῶσον ἡλιε, τοῦ φωτός σου τὰς αὐγάς, ἴδου γὰρ ὁ τὸ φῶς σοὶ θέμενος, καὶ ἐκ λαγόνων ἐμῶν, ἐκλάμπας Θεὸς Λόγος ὡς οἶδεν, ἐν ξύλῳ ἐδου θέλων, τὸν Ἀδὰμ ἀναστήσαι, ἄπνουν καὶ κρατοῦσα, οὐ φέρω τὰς ὀδύνας.

Πῶς σου γιὲ μου καὶ θεέ, σῶμα τὸ ἄχραντον, ἐν μνημείῳ σκοτεινῷ καλύψω; τὸν τάφους κενώσαντα, καὶ ὑποστρέψω κεναῖς χερσὶ, μὴ καθορῶσά σε τέκνον; οὐ φέρω ἀποστήναι ἀπὸ σοῦ, ὦ υἱέ μου· μάλλον καὶ θανοῦμαι, καὶ εἰς Ἀδῆν κατέλθω.

Ἀκουσον γῆ καὶ οὐρανέ, καὶ ἐνωτίσθητε μη-

τρικῶν μου ὀδυνῶν, ἰδοὺ γὰρ ὁ δημιουργὸς δούλων, ὑπὸ ἀνόμων χειρῶν ἐκτάνθη καὶ σαρκὶ καθοράται, ἀνειδέος καὶ ἄπνους, ἐν μητρῷοις τοῖς κόλποις, ὑπὲρ τῶν κτεινάντων σφαγιασθεῖς ὁ πλάστης.

Ἐἴθε ἐβόα ἡ ἄγνη, φωνῆς σου ἤκουσα, γλυκυτάτης Ἰησοῦ, καὶ χεῖλη εὐπρεπῆ κινούμενα, καὶ ὀφθαλμοὺς σου φαιδρὸν, ἐκλάμποντας ὠραίους ἐν κάλλει· εἴθε υἱέ μου αὐθις ἀναστάντα σε εἶδον καὶ χαρᾶς ἐπλήσθην, ἀντὶ πικρῶν δακρύων,

ᾠδὴ θ' Μὴ ἐποδύρου μου μῆτερ.

Ἄντὶ σπαργάνων υἱέ μου, ἐν σινδόσιν εἰλήσω, ἀντὶ δὲ φάτνης, φῶς μου τάφῳ θήσω σκοτεινῷ, ἀντὶ γάλακτος δὲ δάκρυα βράϊω σου, τὰ πανάχραντα χεῖλη, ἀντὶ δὲ ζωηρῶν καὶ τερπνῶν σου ῥημάτων, νεκρῷ σοὶ καθομιλῶ.

Μὴ ἐποδύρου μοι Μῆτερ, ὡς θνητὸν ἐν τῷ τάφῳ, ἐν ἐν σπαργάνοις τὸν Θεὸν κατείδες εὐλαδῶς, ὑπὸ μάγων Περσῶν προσκυνηθέντα με, στρατιάς τε Ἀγγέλων βοήσαντας, δόξα, ἀναστάντος μου σοὶ γὰρ πρώτη ὀφθήσομαι.

Ἄπιθι τέκνον εἰς Ἄδην, ὡς Θεὸς ἀναστήσων, οὐν τῷ Ἀδάμ τοῦς εἰς Ἄδὰμ πεσόντας τῇ φθορᾷ, ἐγὼ δὲ μητρικὰ δάκρυα βράνω σου, τὰ προπύλαι, τάφου, ἀπέναντι τοῦ σοῦ, καθοσθεῖσα θρηνησῶ, ἕως ἂν ἐξαναστής.

Ὁ παμμακάριστε Κόρη, μὴ προπύλαια τάφου, ὀδυνηρῶς μοι, βράνης δάκρυα λοιπὸν, ἀναστήσομαι γὰρ καὶ δεξασθήσομαι, καὶ φαιδρῶς σοὶ τὸ χαῖρε, φθελγᾶμενος χαρᾶν ἀνεκλάλητον πέμψω, εἰς οὐρανοὺς ἀνελθῶν.

Ζωὴ τῶν ζώντων ὑπάρχων, ὡς προἀναρχε Λόγε ὑπερφῶς ἀναπεσῶν, κεκοίμησαι σαρκί, ὡς λέων καὶ ὡς σκύμνος τίς σε Χριστέ ἐγερεῖ; βρυχηθῆν γὰρ ὀλέσεις ὡς κνώδαλα ἐχθροῦς, νεητοῦς αἰσθητοῦς τε ὡς παντεδύναμος.

Ἥλιος Μῆτερ ἰδὼν με, ἐκ γαστρῶς Πατρὸς λόγον, τὸν πρὸ ἡλίου πλὴν μητρὸς τεχθέντα νῦν σταυρῷ σαρκικῶς, οὐθεθέντα ἀκτίνας ἔκρυψε καὶ ἡ γῆ κλονηθεῖσα ἐν τρόμῳ τοῦς νεκροῦς, ζῶντας δώσει ὑμνεύοντας τὸ θεῖον κράτος μου.

Ὁ παμμακάριστε Κόρη, πύλη πλάξ βάτε ράβδε, λυχνία στάμνε, τράπεζα καὶ γέφυρα, δι' ἧς ἐκ βαράθρου σκοτίους ἡμεῖς ἀνήχθημεν πρὸς οὐράνιον φάος, οὐ σὺντριψὸν ἐχθρῶν ὄρατῶν ἀοράτων τὰ τέξα Δέσποινα.

Β'

Τετραπόδιον Ἀνθρόου Κρήτης εἰς τὸν Ἐπιτάφιον Θρηνον.
(Ἐκ τοῦ αὐτοῦ Κωδ. Δ 45 φ. 309)

ᾠδὴ σ' Ἥχος Γ' Βυθός μοι τῶν παθῶν ἐπανέστη.

Ἐτάξῃ ὁ ἀνεύθυνος θέλων, δεσμεῖσαι ἵνα λύσης δεσμούς, καὶ μαστιγοῦσαι ἐκὼν, ἵνα ἐμὲ μαστίγων φθορᾶς λυτρώσῃ, ὡς συμπαθῆς εὐεργέτης.

Υβρίξῃ καὶ βραπίξῃ καὶ φέρεις σταυροῦσαι, καὶ ὄρα γῆ καὶ τρέμει, χαλὴν ποτίξῃ Σωτήρ, ἵνα ἐμοὶ γλυκάνης ἐν σοὶ, τὴν γεύσιν τὴν ἐν Ἀδὰμ πικρανθεῖσαν.

Τοῖς ἡλοῖς προσηλώθης τῷ ξύλῳ, τῇ λόγχῃ τὴν πλευρὰν ἐκεντήθης, φθορᾶς ἐγεύσω Χριστέ, ἵνα ἐμοὶ πηγᾶσης ζωὴν, καὶ ἀφθαρσίαν καὶ φῶς ζωοδότα.

Προσβείαις τῆς ἀχράντου σου Μητρὸς, καὶ πάντων τῶν σοφῶν Ἀποστόλων, καὶ τοῦ πιστοῦ σου ληστοῦ, καὶ Ἰωσήφ καὶ τῶν γυναικῶν τῶν Μυροφόρων Σωτήρ ἡμᾶς σῶσον.

Πιλᾶτῳ Ἰωσήφ ὁ εὐσχήμων ἠτείτο, τὸ ἀεὶζων σῶμα, καὶ καθελὼν τοῦ σταυροῦ, μύροις αὐτὸ ἀλείψας Σωτήρ, κατέθετο εὐσεβῶς ἐν μνημείῳ.

Ὁ πᾶσαν περιέχων τὴν κτίσιν, ἐν τάφῳ κατετέθης βουλήσει καὶ ἐν νεκροῖς ὡς νεκρός, ἵνα νεκροῖς πηγᾶσης ζωὴν, καὶ τοῖς ἐν Ἀδὴ τὸ φῶς ζωοδότα.

ᾠδὴ ζ'. Ὁ τὴν φλόγα δροσίδας τῆς καμίνου.

Συνελήφθης ἐδέθης ἐρραπίσθης, ἐνεπαίχθης ἐκὼν καὶ ἐνεπύσθης, ὁ πάντα φέρων τῷ νεύματι σου, ἵνα ρύσῃ ἐμὲ αἰσχύνῃς τῆς τῶν παθῶν.

Ἐμασίχθης τὸν νῶτον οὐκ ἀρνεῖμαι, τῷ σταυρῷ προσεπάγγης καὶ οὐ φρίττω, ἐτρώθης θέλων κηρύττω τοῦτο, ἀνέστης καὶ οὐ οἰγῶ Χριστέ τὴν ἕγερσιν σου.

Διερράγησαν πέτραι, γῆ ἐσεισθη, ἠνεψύχθησαν τάφοι, ἄδης κάτω ἰδὼν ἐβόα· τίς ἐστὶν εὗτος; προσήλωται τῷ σταυρῷ καὶ ἀπολύει νεκροῦς.

Προσηλώθης ὑψώθης ἐσταυρώθης, ἐκεντήθης ἐτάφης ἐξανέστης, ἀνέστησας δέ, νεκροῦς ἐκ τάφου, ζῶντῃ πηγᾶσας ἡμῖν ὁ θησαυρὸς τῆς ζωῆς.

Ἡ ἀμνὸς σου καὶ Μήτηρ καὶ Παρθένος, τῷ σταυρῷ παρεστῶσά σοι ἐβόα· τί ταῦτα τέκνον εἰ θεοκτόνοι ἀνταπέδωκά σοι, ἀντὶ κελῶν πονηρά.

Τῇ παρθένῳ παρέθου τὴν Παρθένον, ὁ τεχθεὶς ἐκ Παρθένου, καὶ παρθένον αὐτὴν φυλάξας μετὰ τὸν τόκον, τῷ σταυρῷ δι' ἡμᾶς προσηλωμένος σαρκί.

Κατετέθης ἐν τάφῳ ἐκουσῶς· καὶ κενώσας τοῦς τάφους τῇ ταφῇ σου· ἀρώμασί σε μύροις Σωτήρ, τοῦ πιστοῦ Ἰωσήφ ἐνταφιάσαντος.

Ἠσφαλίσθη ὁ τάφος Ἰουδαῖοι, ἐσφραγίσθη ὁ λίθος τοῦ μνημείου, τῇ κομισθῆναι συναπεκλίσθη, πῶς οὐν ζῆ ὁ νεκρὸς καὶ βασιλευεῖ Χριστός;

Ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμᾶς σῶσον, ταῖς προσβείαις Σωτήρ τῆς Θεοτόκου, τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν Μυροφόρων, τοῦ πιστοῦ σου ληστοῦ καὶ τοῦ σοφοῦ Ἰωσήφ.

ᾠδὴ η'. Τὸν ὑπ' ἀγγέλων ἀσιγήτως.

Ὁ ἀφροσύνης Ἰουδαίων, ὃ ἀνείλας ἀπαίδεου λαοῦ, μάλλον ἠτήσαντο ληστὴν καὶ τὸν πάντων λυτρωτὴν Ἰησοῦν. ἠτήσαντο φονέα καὶ ὡς ληστὴν, τὸν πάντων δημιουργὸν παρεδίδουν.

Τί τῷ Πιλᾶτῳ ἐκβραῖε Ἰουδαῖοι, ἄρον σταύρωσον τὸν εὐεργέτην τοῦ παντός, τί γὰρ μέγα οὐκ ἐποίησε; παρέλυσε τὸν νόμον εὗτος, τὰ θαύματα ἐκτελῶν ἐν Σαββάτῳ.

Σὲ τὸν ἐν ξύλῳ καὶ ἐν θρόνῳ, ὁ εὐγνώμων θεωρήσας ληστής, ἀνέκραξε μνήσθητί μου ὅταν ἔλθης ἐν τῇ δόξῃ σου· τοῦ ἄλλου βλασφημοῦντος, εὗτος βεβᾷ τὴν ἀφθαρτέν σου Σωτήρ βασιλείαν.

Τί θεωρήσας τί ἀκούσας, ὡς θεὸν ὁμολογεῖς τὸν Χριστόν; μὴ εἶδες θαύματα ληστά, ἢ σημεῖα ἢ τεράσια; ἐγὼ ταῦτα οὐκ ἤδην, ἐν δὲ φησὶ τὴν κτίσιν πᾶσαν ὄρω κλονουμένην.

Ἴδε ὁ τάφος ἠσφαλίσθη καὶ ὁ λίθος ἐσφραγίσθη οὐν αὐτῷ, εἰπάτωσαν ποῦ ὁ νεκρός; ποῦ ὁ πάντας ἀναστήσας νεκροῦς; κενός ἐστιν ὁ τάφος, γνῶτωσαν δὴ τὰ σήμαντρα οἱ πικροὶ Ἰουδαῖοι.

Ἡ Θεοτόκος τῷ σταυρῷ σου παρεστῶσα οὐν τῷ φίλῳ μαθητῇ, ἐθρήνησε καὶ Ἰωσήφ καθελὼν σε ἐκ τοῦ ξύλου Σωτήρ, ἐνείλησε σινδόνι, καὶ ἐν κενῷ κατέθετό σε μνημείῳ τὸν Κτίστην.

Ἡ Θεοτόκος δωσωπεῖ σε, καὶ ὁ δῆμος τῶν μαθητῶν, καὶ ὁ εὐσχήμων Ἰωσήφ, οὐν αὐτοῖς καὶ ὁ εὐγνώμων ληστής, αἱ ἄγναι γυναῖκες, σῶσον Σωτήρ καὶ ρῦσαι πάσης φθορᾶς τὸν λαόν σου.

ᾠδὴ θ'. Ἐν Σιναίῳ τῷ ὄρει.

Τῶν Ἑβραίων οἱ δήμοι ἐτάραττον, κατὰ σοῦ τοῦ λυτρωτοῦ, τῷ Πιλᾶτῳ κραυγάζοντες, σταύρωσον τὸν λεγόμενον Χριστόν, ὁ Πιλᾶτος δὲ τούτοις μειζόνως ἀντέλεγε· τί γὰρ ἐποίησεν ἄξιον θανάτου ὁ ὢν βασιλεὺς Ἰσραὴλ.

Ἄλλ' οὐκ ἔχομεν ἄλλον, ἐκράύαζον,

ΕΥΑΝΓΕΛΙΑ Κ. ΨΑΧΟΥ

Οἱ φίλοι τῆς εὐαγγελίας Ψάχου, οἱ στενωὺς μετ' αὐτῆς σχετιοθέντες, ἤκουσαν μετὰ θλίψεως ἀνυποκρίτου τὸν ἄωρον θάνατον τῆς χρηστῆς δεσποίνης Εὐαγγελίας Κωνσ. Ψάχου, συμβάντα τῇ 27 Ὀκτωβρίου, μετὰ νόσον ὀδυνηρὰν, καθ' ἣν ἐδείχθη τρανῶς ἡ πρὸς τὸν Θεὸν τοῦ ἐλέους πίστις τῆς ἀειμνήστου, καρτερικῶς ὑπομεινάσης καὶ τοῦτο καὶ πᾶν ἀνιάρην ἐν τῷ βίῳ συνάντημα. Σύζυγος καλὴ καὶ κηδεμὼν τοῦ οἴκου καὶ ἐπιμελήτρια ἀρχαιοπρεπῆς, ἐγένετο ἡ ἀγαθὴ γυνὴ τῆς Γραφῆς, εἰς τὰ τῆς εὐαγγελίας ἀφροσθεῖσα καὶ μόνον, ἀποστολήν θεοθεν τῆς συζύγου πιστεύσασα τὴν περὶ τὸν προσφιλῆ σύζυγον μέριμναν καὶ πρὸς τοῦς στενοὺς συγγενεῖς στοργὴν. Τὴν γυναῖκα ταύτην εἶπεν ὁ Σολομών «τιμιωτέραν λίθων πολυτελῶν» καὶ τοιαύτης συντροφῆς καὶ ζωῆς καὶ ἐπιστημονικῶν ἀσχολιῶν ἐστερηθῆν φίλος κ. Ψάχος, θανούσης ἐν ηλικίᾳ 45 ἐτῶν, μετὰ δεκαεπταετῆ συμβίωσιν. Ἡ Εὐαγγελία Κ. Ψάχου κατέλιπε τὸν κόσμον ἐν ἡμέραις θλιβεραῖς, μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς θαυμασίας ἐπι φιλογενεῖα πατρίδος αὐτῆς Σμύρνης, τῆς ὀποίας ἐτήρει καὶ ἔθη καὶ ἕθη ἀρχαιοπρεπῆ, καὶ παραδόσεις. Αἰωνία αὐτῆς ἡ μνήμη!

M. I. Γ.

Ὁ κ. Κ. Ψάχος εὐχαριστεῖ ἐξ ὅλης αὐτοῦ τῆς ψυχῆς καὶ καρδίας πάντας τοῦς συμμερισθέντας τὸ πένθος τοῦ ἐπὶ τῇ σκληρᾷ ἀπολείᾳ τῆς προσφιλοτάτης αὐτοῦ συζύγου Εὐαγγελίας, ὅπως καὶ πάντας τοῦς παροστάνας κατὰ τὴν κηδείαν καὶ τὸ τεσσαρακονθήμερον αὐτῆς μνημόσυνον.

βασιλέα εἰ δεινοί, εἰ μὴ Καίσαρα, τοῦτον δὲ εἶδαμεν, τὸν τοῦ τέκτονος υἱόν, βεβηλοῦντα τὸν νόμον, τὸ Σάββατον λύοντα, ἄρον σταύρωσον κατὰ γὰρ τὸν νόμον ἡμῶν χρεωστὴ τοῦ θανεῖν.

Τὰς μὲν χεῖρας Πιλᾶτος ἐνίψατο, ἀθροῦσας ἐαυτόν, τὸν δὲ κάλαμον βάψας τῷ αἵματι ἐκοινωνεῖ τὴν σφαγὴν, ψηφίζόμενος γράφων κυρτῶν τὴν ἀπόφασιν· ὃ τῆς πραότητος, ὃ τῆς εὐσπλαγχνίας τῆς σῆς Ἰησοῦ ὁ Θεός.

Ἐρραπίσθης Χριστέ καὶ οὐκ ἐφλεξας ὡς Θεὸς τὸν τολμηρὸν, ἐμασίχθης ἐκὼν καὶ ὑπήνεγκας, καὶ οὐκ ἐφρίξεν ἡ γῆ, ἐνεπύσθης καὶ εἶδε βυθός, καὶ οὐκ ἐπτηξε, πάντα ὑπέμεινας, καὶ διεδονήθη τῆς γῆς τὰ θεμέλια.

Εἶδεν ἡλῖος ταῦτα καὶ ἐφρίξε καὶ συνέστειλε τὸ φῶς· ἐθεάσατο γῆ καὶ ἐτρόμαξε, καὶ τὰ ὄρη οὐν αὐτῇ· τὰ μνημεῖα ἠνοίχθη.

νεκροί ἐξανάστησαν, πάντα ἐσειώθησαν, καὶ τὸ καταπέτασμα διερράγη διχῶς.

Ὡς ἄρνιον σὲ εἶδεν ἀγόμενον, Ἦσαίης εἰς σφαγὴν, καὶ Δαβὶδ δρυεῖσας τὰς χεῖράς σου, καὶ τοὺς πόδας Ἰησοῦ, μεθ' ὧν Ἰερεμίας προγράφει τὸ πάθος σου, δεῦτε ἐμβάλωμεν, ξύλον εἰς τὴν ἄρτον αὐτοῦ, τοὺς σταυροῦντας δεικνύς.

Ἐν ἡμέρᾳ ἐν ἣ ἀνεπαύσατο, ἐκ τῶν ἔργων ὁ Χριστός, καὶ κατάπαυσιν ταύτην τὴν μέλλουσαν ὑπογράφει μυστικῶς, καὶ αὕτη εὐλογηθὴ ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· αὕτη τὸ Σάββατον τὸ εὐλογημένον ἐστὶ, τὸ πηγάζον τὸ φῶς.

Μυστικῶς εὐφρανθῶμεν φιλέοργοι ἐν εὐσήμερῃ ἐρρητῇ, καὶ σαλπίζωμεν ἔργοις ὡς σάλπιγγι τὴν ἀνάστασιν Χριστοῦ, ἡ ἡμέρα γὰρ αὕτη ἀνέσεως σύμβολον, ἔργων ἀνάπαυσις, τοῦ πάθους ἐστὶν ἡ κατάπαυσις.

Ὁ φωτιστὴς τὸν κόσμον τῷ πάθει σου, καὶ ζωώσας τοὺς νεκρούς, καταξίωσον πάντας ὡς εὐσιλαγχνός, ἐρτάσαι σου παιδρῶς, προσκυνῆσαι ὑμνήσαι, δοξάσαι τὰ πάθη σου, κράξαι βοῆσαι σοὶ αὕτη ἡ ἡμέρα Χριστὲ ἦν ἐποίησας.

Ἡ Παρθένος καὶ Μήτηρ καὶ δούλη σου μεθ' ἐτέρων γυναικῶν, τῷ σταυρῷ παρεστῶσα, ἡλάλαζε, θρηνωδουσα μητρικῶς, Μωυσιῶς ἡ ῥῆσις πεπλήρωται σήμερον, ἔψεσθε λέγοντος τὴν ζωὴν ἀπέναντι κρεμαμένην ὑμῶν.

ΣΠΥΡΙΑΩΝ ΚΑΜΠΑΝΑΟΣ, ΔΑΥΡΙΩΤΗΣ

Ἱατρὸς

Σημ. Ὁ κώδιξ Δ 45 μεμβρανῶδης ΧΙ αἰῶνος, ἔχει φυλ. 364.

ΣΗΜ. «Νέας Φορμιγγες». — Οἱ προκείμενοι κανόνες δημοσιεύονται καθ' ὃν τρόπον καὶ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικαῖς βιβλίοις, ὡς ἀπεστάλησαν ὑπὸ τοῦ κ. Καμπαναίου. Ἐν τῷ ἐπομένῳ φύλλῳ θὰ γράψω διὰ μακρῶν περὶ τῶν κανόνων τούτων ὁ ἡμέτερος διευθυντής κ. Ε. Παζόπουλος.

Τὰ προκείμενα τῶν ἀναδαθμῶν τῆς ἐορτῆς τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου καὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ Γεννήσεως, ὡς ψάλλονται ἐξ ἀγράφου παραδόσεως.

Τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου.

Ἦχος Δι ᾠχ

Α α κου σον θυ γα τερ και
 ι δε και κλι νον το ου ου ους σου και
 ε πι λα του του λα ου σου και του
 οι κου του πα τρω ο ος σου κ και ε
 πι θυ μη η σει ο βζ σι λευς του

κκ λλους ουου Τὸ τέλος τοῦ τρίτου

κκι ε πι θυ μη η σει ο βα σι

λευς του κκ λλους χ σου ου ου ου ου

Τῶν Χριστουγέννων.

Ἦχος Δι ᾠχ

Εκ γα στρο ος προ ε ω σφο

ρου ε γε ννη σα α α σε κ ω μο
 σε Κυ ρι ος και ου ου με τα με λη

θη σε ιαι (Δις) Τὸ τέλος τοῦ τρίτου

ω μο σε Κυ ρι ος και ου ου με

τα με λη θη σε χ ται αι αι αι αι

ΥΓΙΕΙΝΗ

ΚΑΙ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΦΩΝΗΣ

(Συνεχεται)

3ον. Ἡ ἐνδυμασία. — Ἡ φύσις, τὸ κλῆμα, ἡ ἰδίουσ κρατῖα ἐκάστου καὶ ἡ ἔξις εἶναι οἱ καλλιτεροὶ ὁδηγοὶ διὰ τὸ ἀρμόζον ἐνδυμα παρ' ἐκάστω ἀέμφω καὶ τὰς ἐκάστοτε καιρικὰς μεταβολὰς. Οὐχ ἦτον εἰς τοὺς ἐπαγγελλομένους τὸν ἀοιδὸν ἡ ψιλὴν ἐπιβάλλεται μείζον προσοχὴ πρὸς ἀποφυγὴν ψύξεως, ἐξ ἣ ἤθελεν αἰτιολογηθῆ καὶ ἡ ἐλαφροτέρα καταροικὴ ἐκδήλωσις ἐκ τοῦ ἀναπνευστικοῦ καὶ τοῦ φωνητικοῦ συστήματος. Εἰ τῷ σκοπῷ δὲ τούτῳ συνιστᾶται πρὸς τὴ λοιπὴ ἐκάστοτε ἀρμοζούση ἐνδυμασία, ἀναλόγως τῆς ἐτησίας περιόδου καὶ τῶν καιρικῶν μεταβολῶν, καὶ ἡ χρῆσις φανέλλας εἰς προκίσιον ἐκ τῆς ψύξεως καὶ ἀπορροφῆσιν τοῦ ἰδρώτους. Πρὸς τούτοις εἰς τοὺς ἄγαν εὐαίσθητους καὶ εὐπροσβλήτους συνιστᾶται περιβολὴ τοῦ τραχήλου δι' ἐρεοῦ ἢ μεταξίνου ὑφάσματος, πάντως δ' ὁμοως χαλαρῶ καὶ μὴ σφίγγονιος καὶ πιέζοντος τὰ αἵματοφώρα ἀγγεῖα τοῦ τραχήλου καὶ καλύοντος τὴν ἐλευθέρην κυκλοφορίαν τοῦ αἵματος. Ὡσαύτως κρίνεται ἀναγκαῖα ἡ χρῆσις μαλλίνων περινημίδων ἐν καιρῷ γιμῶνος, ἵνα διατηρῶνται οἱ πόδες θερμοί, ὡς ἄλλως ἐπιτάσσει καὶ τὸ κοινὸν ἀπόφθεγμα: «κράτει τοὺς πόδας σου θερμοῦς, τὴν κεφαλὴν σου ῥοάν, τὸν στόμαχόν σου ἐλαφρόν καὶ ταυροῦ δὲν ἔχεις χρεῖαν». Ἱατῆρας δ' ὁμοως συστάσεως γρηῖται ἐνταῦθα ἡ κατάργησις τῆς χρῆσεως τοῦ σκληροῦ περιλαμίου (φοκόλ), τὸ ὁποῖον διατηροῦσι τινὲς ἐτι καὶ ἄγοντες καταθλίβουσι τὴν ἐλευθέρην λειτουργίαν τοῦ ἀνατομικοῦ συζυγῆματος τοῦ λάρυγγος καὶ παρεμποδίζουσι τὴν φυσιολογικὴν αὐτοῦ λειτουργίαν.

4ον. Ἡ τροφή. — Ἡ τροφή τοῦ αἰοῦ, τοῦ ψάλτου καὶ τοῦ ῥήτορος κατὰ γενικὸν κανόνα δέον νὰ ἦ ἐνθεν μὲν ἐξόχως θρεπτικὴ καὶ εὐλεπτος, ἐνθεν δὲ νὰ μὴ περιέχη στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ συνιελῶσιν εἰς παραγωγὴν λίπου. Ταῦτα δὲ οὐχὶ διότι πᾶσα ἀδιακρίτως τροφή ἐπιδοθῆ εὐθέως ἐτι τὸ φωνητικὸν σύστημα καὶ προκαλεῖ ἐρεθισμὸν ἢ βλάβην, ἀλλὰ διότι μεταξὺ τῶν ἐπαγγελλομένων τῆς τέχνης τοῦ αἰοῦ καὶ ῥήτορος ὑπάρχουσι πλείστοι ὅσοι προδιατεθειμένοι εἰς τὸν ἀφθιτικὸν ἢ ἡῆρη πάσχοντες ἐξ αὐτοῦ καὶ δέον νὰ ἀφίστανται κ πάσης αἰτίας, ἣ τις δυνάτον νὰ ἀμυνησὴ λανθάνουσαν κατὰσταπιναισχρῶς δρῶσαν καὶ ἐπι τὸ λεπτότατον καὶ πολυπλοκώτατον φωνητικὸν μηχανικὸν σύστημα. Δίαιτα δ' ἄλλως σχετικὴ συνιστάμενη εἰς ἀποκλεισμὸν τροφῶν τινῶν μὴ ἔχουσῶν σημαυικὰς θρεπτικὰς ἰδιότητας, δὲν εἶναι στερησις ἔχουσα ἀξίαν τινά.

Αἱ τροφαὶ γενικῶς διακρίνονται εἰς στερεὰ καὶ ὑγρά. Ἡ ποσότης δὲ τῶν ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου ἀπορροφωμένων τροφῶν δέον νὰ ἦ ἀνάλογος πρὸς τὴν σύνθεσιν τοῦ σώματος, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖται ὑπὸ ὑγρῶν δύο φορὰς πλειότερων ἐκ τῶν στερεῶν, ἦτοι 2:1. Λαμβάνονται δὲ αἱ τροφαὶ καὶ ἀναλίσκονται, πρῶτον μὲν εἰς ἀναπλήρωσιν τῆς καθ' ἐκάστην γινόμενης ἀπολείας ἢ φθορᾶς πρὸς συγκράτησιν τῆς ζωῆς, ἡ ὁποῖα προϋποθέτει τὴν ἐκπλήρωσιν λειτουργιῶν τινῶν ἀπολύτως ἀναγκαίων καὶ μία ἐξ αὐτῶν εἶναι ἡ καυ-

σις. Δεύτερον δὲ εἰς ἐκτέλεσιν τῶν τε μυϊκῶν καὶ ἐγκεφαλικῶν λειτουργιῶν, δι' ὧν πᾶς ἄνθρωπος ἐξασφαλίζει τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα. Διαφορῶνται δ' αἱ τροφαὶ, οἴαδήπνετε καὶ ἂν εἶναι ἡ φύσις αὐτῶν, εἰς δύο μεγάλας οὐμάδας, ἦτοι τὰς ἀζωτούχους καὶ τὰς ὑδρανθρακούχους ἐν διαφόρῳ ἀναλογίᾳ ἀμφοτέρων εἰς ἕκαστον εἶδος τροφῆς. Τὸ μὲν κράας, ἐπὶ παραδείγματι, περιέχει πλειότερον ἀζωτον ἦτοι στοιχεῖον χρησιμώτατον εἰς σχηματισμὸν τῶν μυῶν (τῆς σαρκός), αἱ δὲ φυτικά οὐσία, τὸ σάκχαρον καὶ τὸ ἄμυλον περιέχουσι πειότερον ἀνθρακα, ἦτοι στοιχεῖον παρῶγον θερμότητα. Οὐχ ἦτον πολλαὶ φυτικά οὐσία, ὡς οἱ διάφοροι καρποί, οἱ φασόλοι, αἱ φασαί, τὰ μυζέλια, περιέχουσι ἀφθονίαν ἀζώτου, καὶ ὡς ἀπεδείξαν οἱ χοροτοποί, τὰ διάφορα ταῦτα εἶδη ἐπαροκοῦσι νὰ παράγωσι τὰ ἀπαιτούμενα στοιχεῖα διὰ τὴν συντήρησιν τῆς ζωῆς ἀνευ χρῆσεως τοῦ κρέατος. Ἐκ πασῶν δ' ὁμοως τῶν τροφῶν πρωτεύουσαν θέσιν κατέχει τὸ γάλα, διότι περιέχει ἐν μεγίστῃ ἀναλογίᾳ ἅπαντα τὰ στοιχεῖα τὰ ἀπαιτούμενα διὰ τὴν θέρψιν καὶ συντήρησιν τῆς ζωῆς. Ἐν τούτοις ἕκαστον εἶδος ἐργασίας ἀπαιτεῖ καὶ ἴδιον εἶδος τροφῆς. Οἱ ὑγιεῖς ἄνθρωποι, ἐπὶ παραδείγματι, καὶ μετρίως ἐργαζόμενοι σωματικῶς, κατ' ἀκολουσίαν μὴ ἀναλίσκοντες δυνάμεις καὶ μὴ φθειρόμενοι, δέον νὰ λαμβάνουσι σχεδὸν τὰ 2)3 ἐπὶ ἕλαττον ἐκ τῶν τροφῶν, αἱ ὁποῖα ἀπαιτοῦνται εἰς συγκράτησιν τῆς ζωῆς ἐνός βιοπαλαιστοῦ χειρῶνακτος ἢ ἄλλως πως κοπιῶντος καὶ ἰδρῶντος. Ἄλλ' ἐκτός τοῦ εἶδους τῆς ἐργασίας δέον νὰ λαμβάνηται ὑπ' ὄψιν καὶ τὸ κλίμα καὶ ἡ περίοδος τοῦ ἔτους εἰς οὐθμισιν τῆς τροφῆς, τοῦ ἀπαιτουμένου ἀνθρώπου καὶ τῶν θερμογόνων ἐν γένει οὐσιῶν, διότι εἰς τὰ θερμὰ κλίματα ἐν ὥρᾳ θερούς αἱ πολὺ ἀμιμλώδεις τροφαὶ τὰ σακχαρώδη, ἐν γένει δὲ καὶ αἱ λιπαρὰ, εἶναι ἀξιοσημεῖοι συντελεστικὰ δυσπεψιῶν.

Ἄν δὲ ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ἡ ἐλαττοτέρα μνικὴ ἐργασία, ἡ ὁποῖα ἀπαιτεῖται εἰς ἐκτέλεσιν τοῦ ἐπαγγέλματος τοῦ αἰοῦ, εἶναι αὐτονοήτων ὅτι ἡ χρῆσις τῶν κρεάτων προεὶ νὰ εἶναι μετριωτάτη ἐν ὅσῃ βεβαίως πρὸς ἄλλα ἐπίπονα χειρῶνακτικὰ ἐπαγγέματα. Γενικῶς δ' ἡ χρῆσις τοῦ κρέατος, κρέατος δὲ κατὰ προτίμησιν λευκοῦ ἦτοι προερχομένου ἐκ προβάτων, μόσχων, δρυθίων, μικρῶν ἐριφίων καὶ χοιριδίων, δέον νὰ ἦ μετρία καὶ τὰ γεύματα νὰ ἀφίστανται ἀλλήλων εἰς ἴσα χρονικὰ διαστήματα, διότι τὰ ἀκανόνιστα γεύματα ἀνεξαρτήτως τοῦ εἶδους καὶ τοῦ ποσοῦ τῆς τροφῆς προκαλοῦσι συνήθως δυσπεψίαν. Ἐν πάσῃ δὲ περιπτώσει τὰ γεύματα τῶν μὲν αἰοῦ καὶ ψαλτῶν δέον νὰ προηγῶνται τοῦλάχιστον τέσσαρας ὥρας πρὸ τοῦ ἔσματος, τῶν δὲ ῥητόρων δὴ ὥρας. Διότι φυσιολογικῶς μίαν ὥραν μετὰ τὴν φαγητὸν ὁ μὲν στόμαχος εἶνε ἐν πλήρει ἐνεργείᾳ καὶ διατάσει τὰ δὲ ὄργανα τῆς κυκλοφορίας ἐν πληθωρικῇ καταστάσει οὐδώς, ὡστε τὸ τερπνὸν ἄσμα ἀποβαίνει ἐπικίνδυνον. Ἐν τῇ καθαρῶς δ' ἐπιστημονικῇ ταύτῃ ἀναπτύξει τοῦ θέματος δὲν λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν αἱ καθ' ἐκάστην παρεκτροπαὶ καὶ αἱ συνήθεις μετὰ τὰ γεύματα καὶ δεῖπνα ἐν καιρῷ διασπαρῶν καὶ κρατοκατανύξεσιν ἐπιδόσεις εἰς ὑπερλαρυγγισμοὺς καὶ ἐκχωφαντικὰς φωνητικὰς ἐκρήξεις, ἐξ ὧν ἄλλως εἶναι γνωστὸν τοῖς πᾶσι ὅτι οὐδεὶς ἐκ τῶν συνδαιτημόνων ἐξέρχεται ἄτρωτος.

Μετὰ τὰς γενικὰς ταύτας παρατηρήσεις γεννᾶται φυσικῶς τὸ ἐρώτημα: Τί πρέπει λοιπὸν νὰ τρώγῃ τις, ποία εἶναι ἡ καλύτερα τροφή; Δὲν θὰ ἐπαναλάβωμεν ὅδε ἐν λεπτομερείᾳ περὶ τῆς εὐπεπτότητος καὶ θρεπτικῆς ἱκανότητος πασῶν τῶν τροφῶν τῶν ἐκ τε τοῦ ζωϊκοῦ καὶ φυτικοῦ βασιλείου λαμβανομένων, διότι ἐπραγματεύθημεν ἐν ἐκτάσει περὶ αὐτῶν εἰς τὴν παλαιᾶν «Φορμιγγα», ἀλλὰ θὰ διαλάβωμεν περὶ τῶν οὐλῶν ἐκείνων, ὡς δέον νὰ ἀποφεύγῃ τις καὶ περὶ ἐκείνων, ὡς δύναται νὰ μεταχειρίζεται μετ' ὀφελείας. Καὶ πρῶτον τὸ λίπος καὶ αἱ λιπαρὰ οὐσία πάσης φύσεως, τὸ σάκχαρον καὶ τὰ πολυποικίλα καὶ πολυώνυμα αὐτοῦ σκευάσματα εἶναι μὲν οὐσία ἐξόχως θρεπτικὰ, θερμαντικὰ καὶ συντελεστικὰ τῆς ἀναπνοῆς, ἀλλὰ λαμβανόμενα ἐν ποσότητι καὶ μεγάλῃ πυκνότητι γεννῶσι δυσπεψίαν μετὰ παραγωγῆς ὀξέων μάλιστα δὲ τὴν καλουμέ-

νην φυσώδη δυσπεψίαν, ἐξ ἧς διατείνεται ὁ γαστρεντερικὸς σαλῆν, πιέζεται τὸ διάφραγμα καὶ στενοχωρεῖται ἢ ἀναπνοὴ ἕνεκα περιορισμοῦ τοῦ πνευμονικοῦ χώρου. Διὰ ταῦτα δέον νὰ γίνεται μετρία χρῆσις καὶ ἰδίως ὑπὸ τὴν συνήθη μορφήν αὐτῶν, τουτέστι τοῦ ἀπλοῦ ἰωποῦ βουτύρου μετὰ ἄρτου, τοῦ καθαροῦ ἐλαίου μετὰ σαλάτας, τοῦ τείου ἢ καφέ μετὰ σιχρόν καὶ οὐχὶ τῶν σακχαροπλήκτων (γλυκισμάτων) ὑπὸ πᾶσαν μορφήν καὶ σκευασίαν. Ὁμοίως γεννῶσι δυσπεψίας τὸ πλεῖστον μέρος τῶν φυτικῶν ριζῶν, αἱ ὁποῖαι περιέχουσιν ἐν ἀφθονίᾳ σάκχρον, ὡς ἐπὶ παραδείγματος αἱ τευλίδες (κοκκινουλίαι), οἱ δαῦκοι, τὸ καρότι, οἱ ραφανίδες (ράπανα) κλπ. κλπ. Γενικῶς δὲ πάντα τὰ εἶδη τῶν κηραίων ἢ τῶν ἀγροτικῶν χόρτων καὶ ριζῶν, τὰ ὁποῖα ἔχουσιν ἴνας (νεῖρα) σκληρὰ καὶ δυσπέπτους. Τὰ γεώμηλα, αἱ ἀγγινάροι, οἱ ἀντιδρεπεῖς φασίοιοι (τὰ πράσινο), τὰ κολοκυθάκια, αἱ τομάται, εἶναι εὐπεπτότερα εἶδη καὶ ἐπιτρέπεται ἡ χρῆσις αὐτῶν πλεῖστον πάντων τῶν ἄλλων. Ἐν πάσῃ δὲ περιπτώσει τὸ στομαχικὸν ἐργοστήριον, ἡ ἕξις καὶ ἡ πείρα τῆς πεπτικῆς ἰκανότητος ἐκάστου, εἶναι οἱ τελειότεροι ὁδηγοὶ διὰ τὴν χρῆσιν ἢ ἀπορρίψιν παντὸς εἶδους τροφῆς. Ἀριστήν τροφήν αποτελοῦσιν ὡσαύτως οἱ χυμώδεις κερποι (φρούτα), πλὴν τῶν ξηρῶν (καρπῶν), ἐν οἷς διαλαμβάνονται τὰ κόρυνα, λεπτοκίτρινα, φυστίκια κλπ. διότι πολλὰκις ταγγίζουσι καὶ βλάπτουσι τὸν φάρυγγα. Ἐκ τῶν κρεάτων δέον νὰ ἀποφεύγονται τὰ λιπόδη χοιρινὰ καὶ τὰ ἀλίπαστα πάσης φύσεως. Ὡσαύτως ἐκ τῶν ἰχθύων ἀπορρίπτει τυχάνουσι πάντες οἱ τεταριχενέμοι (σαρδέλλαι, ρέγγαι, βακαλάος), ἐκτὸς ἂν ὁ τελευταῖος οὗτος ἀπολαγῆ τελείως τοῦ ἁλατος διὰ παρατεταμένης ἐμβροχῆς, ὁπότε οὐ μόνον δὲν ἀπαγορεύεται, ἀλλὰ καὶ ἀποτελεῖ ὄριστον εἶδος εὐπέπτου καὶ θρεπτικῆς τροφῆς, μάλιστα δ' ὁ βραστός. Ἐκ τῶν ὀρυμμάτων καὶ τῶν νυσοπόντων ἀπαγορεύεται τὸ πιπέρι, ἡ μουστάρδα, τὸ σκόροdon, τὰ ὄμα κρόμμινα, τὰ πράσα, τὸ κάρδαμον, ἡ ρόκα, διότι προκαλοῦν ὑπεραιμίαν τοῦ φάρυγγος καὶ ὑπερεκκρίσεις τῶν ἀδένων τοῦ βλεννοῦμένου ἐν τῇ μασσῇ καὶ καταπόσει. Προκειμένου δὲ περὶ τῶν ποτῶν δέον νὰ λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ἰὸν ἢ ποσότης, 2ον ἢ θερμοκρασία καὶ 3ον τὸ εἶδος ἢ τὴ φύσις τοῦ ποτοῦ. Καὶ πρῶτον ἡ ποσότης τῶν λαμβανόμενων ὑγρῶν πρὸ τῶν γευμάτων, κατ' αὐτὰ ἢ μετ' αὐτὰ δέον νὰ εἴνε μετρία, διότι ἡ ἀφθονία πόσις, ἔστω καὶ ὕδατος, προκαλεῖ ἀφ' ἐνὸς μὲν διάτασιν τοῦ στομάχου, ἀφ' ἑτέρου δὲ θραύσιν τῆς χημικῆς συνθέσεως τῶν πεπτικῶν ὑγρῶν καὶ κατ' ἀκολουθίαν δυσπεψίαν μετὰ τῶν συνεπειῶν αὐτῆς. Δεύτερον δ' ἡ θερμοκρασία τῆς μὲν σούπας ἢ ζωμοῦ, τείου καὶ καφέ δέον νὰ ἦ ἀκροχλιαρός, τοῦ δὲ ὕδατος μᾶλλον ψυχρὰ οὐδέποτε δ' ὅμως κατάψυχρος, ὡς τοῦ παγολύτου ὕδατος, διότι τὸ παγολύτον ὕδωρ καὶ τὰ παγολήκτα ἐν γένει εἶναι ἐπιβλαβεστάτα. καίτοι παρ' ἡμῶν ἐν θέρει εἶναι ἐπιθυμητὰ καὶ πολλοὶ γεννοῦνται αὐτῶν διὰ νὰ πληρῶσωσι τὴν σιγμιαίαν ἀνοφελῆ ἀπόλαυσιν διὰ πολυμέρου βράγγου. Ἐπικινδυνωδέστερα δ' ἀποβαίνουσι ταῦτα πινόμενα ἢ ἀναλισκόμενα εὐθὺς μετὰ τὸ τέλος τῆς ἐν τοῖς νοοῖς ἢ τοῖς θεάτροις ᾄδης. Διὰ ταῦτα εἶναι προτιμώτερον νὰ ὑποφέρῃ τις τὸ μαρτύριον τῆς δίψης ἐπὶ τινὰ ὥραν, ἢ ἐπιφορλέστερον νὰ καταπῆ ποτῆριον ἀκροχλιαροῦ ὕδατος, παρὰ νὰ ἐπιτεῖ εἰς τὸν κινδυνον βεβαίας βλάβης τοῦ φωνητικοῦ του συστήματος δι' ἐνὸς παγωτοῦ ἢ καταπόσεως παγολύτου. Τρίτον δ' ἡ ποιότης τῶν ποτῶν δέον νὰ ἦ φύσεως τοιαύτης, ὥστε οὔτε ὅταν διέρχονται τοπικῶς νὰ ἐρεθίζωσι τὸν φάρυγγα, οὔτε ὅταν ἀναροφῶνται εἰς τὴν κυκλοφορίαν νὰ διεγείρωσι τὸ νευρικὸν σύστημα, οὐδὲ νὰ κλονίζωσι πῶς τὴν φυσιολογικὴν κατάστασιν τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος καὶ τῆς ἀναπνοῆς. Ἀθώοτατον ποτὸν βεβαίως καὶ ἀβλαβεστάτον εἶναι τὸ καθαρὸν πηγαῖον ὕδωρ ἢ τὸ ὄμβριον ἢ φρεάτιον, ἀλλ' ἐκτὸς τούτου γίνεται χρῆσις καὶ τοῦ οἴνου, τοῦ ζύθου καὶ τῶν πολυωνύμων οἰνοπνευματώδων ποτῶν, περὶ ὧν λεκτέον τινά. Περὶ μὲν τοῦ οἴνου καὶ τοῦ ζύθου οὐδεμία ἀπαγόρευσις ὑπάρχει ἐφ' ὅσον λαμβάνονται εἰς καλὴν ποιότητα, ἐν μέτρῳ καὶ ἐν καταλλήλῳ ὥρᾳ, δηλονότι κατὰ τὸ φαγητόν. Παρατηρητέον δ' ὁ μὲν οἶνος εἶναι ἀκατάλληλος εἰς τοὺς

ἔχοντας καθ' ἑξιν δυσκοιλιότητα καὶ τοὺς ἀσθρτικοὺς ἢ ἔχοντας ὅπως δῆποτε τὴν πέψιν δυσχερῆ. Ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ ζύθος, τὸν ὁποῖον παραδόξως πλήθος Ἑλλήνων καὶ Ἑλληνίδων ροφᾷ ἀπλήτως ὡς τι ἡδύποτον καὶ ἀναψυκτικὸν κατ' ἀπομίμησιν ἔξω ἐξ ὧν λαῶν, στερουμένων τοῦ ὄντως εὐφραίνοντος τὰς καρδίας καὶ νεφροῦς εὐόσμου ἑλληνικοῦ οἴνου, ὡσαύτως, λέγω, καὶ ὁ ζύθος προκαλεῖ δυσπεψίας, ἀν μάλιστα βροχίτη γλυκερίνης καὶ ἦναι ἀζύμωτος (ἀψητος).

Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὸ οἰνόπνευμα καὶ τὰ δι' αὐτοῦ κατασκευαζόμενα πολυώνυμα ποτὰ καὶ ἡδύποτα δὲν χρεῖται ἰδίας συστάσεως, ὅτι οἱ ἐπαγγελματῆται τῆς φωνῆς δέον νὰ ἀπέχωνσι, γνωστῶν ὄντων τῶν ὀλεθρίων ἀποτελεσμάτων αὐτῶν ἐπὶ τὴν φωνήν. Ἄλλ' ἵνα μὴ ὑπολάβῃ ὁ ἀναγνώστης ὅτι ἡ συνιστωμένη παντελῆς ἀποχὴ ἐκ τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν ἀποτελεῖ ὑπερβολικὸν ἱατρικὸν ἀξίωμα στερούμενον ἀληθείας, σημειῶ ᾧδε ὅτι μακρὰ πείρα ἐπισκοπήσεως τοῦ φαρυγγικοῦ τοιχώματος τῶν διαφόρων ἐπαγγελματικῶν τάξεων μὲ ἡγάγεν εἰς τὸ ἀσφαλὲς πόρισμα νὰ διακρίνω καὶ πόρωθην τοὺς ἀνήγοντας εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν φιλοποτῶν ἐκ μόνης τῆς βουρᾶτης κρισώσεως ὧν ἀγγεῖων καὶ τοῦ βλεννοῦμένου τοῦ φάρυγγος. Κρισώσεις δὲ καὶ οἰκνώσεις τῶν ἀγγείων τοῦ φάρυγγος καὶ τοῦ βλεννοῦμένου σημαίνουσι ἀσφαλῆ καταστροφὴν τῆς φωνῆς. Διὸ κατὰ τὸν ἀείμνηστον Ἀφεντούλην ἐκάς ἔστω, ὅστις ἀιδός, ἢ ψάλλτης, ἢ ρήτωρ, ταντὸς οἰνοπνευματώδους ποτοῦ.

Μιχαὴλ Παπαθανασόπουλος
Εἰδικὸς λαρυγγολόγος κλπ. ιατρός

Ἡ ΕΙΚΟΣΙΠΕΝΤΑΕΤΗΡΙΣ
ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΤΩΝ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ
ΚΥΡΙΟΥ
ΔΑΜΙΑΝΟΥ ΤΟΥ Α'

(15 Αὐγούστου 1897—15 Αὐγούστου 1922)

Ἡ ἱερὰ τῶν Ἀγιοταφῶν Ἀδελφότης, ἡ Ἀγιωτάτη τῶν Ἐκκλησιῶν Μήτηρ μεγάλης ἡξίωται παρὰ Θεοῦ χάριτος. Ὁ ἐπὶ τὴν διακυβέρνησιν καὶ προστασίαν αὐτῶν τεταγμένος Μακαριώτατος Πατὴρ καὶ Πατριάρχης τῶν Ἱεροσολύμων Κύριος ΔΑΜΙΑΝΟΣ ἡμίωρθε περᾶναι εἰκοσιπενταετὲς ἔβλον χρονικὸν διάστημα, ἐξ ἔτου ἐπὶ τὸ μέγα καὶ ὑψηλὸν καὶ εὐθυνεβριθὲς τοῦτο ἐκλήθη ἀξίωμα. Ἀνέστη τὸν θρόνον τῇ 15ῃ Αὐγούστου 1897 καὶ τὴν εἰκοσιπενταετίαν συνεπλήρωσε τῇ 15ῃ Αὐγούστου 1922.

Εἰκοσιπενταετία εὐχὴ ἐπὶ τοῦ ἐνδοξοτέρου εσφ καὶ ἀκανθωδέστερου τῶν θρόνων ἐστὶ τι βεβαίως τῶν ἀξιοσημείων καὶ σπανῶν καὶ ἀληθῶς δῶρον θεοδαψίλευτον. Κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτῆς, εὐσθενῶς μὲν τὰ ἐπὶ τῶν Παναγίων Προσκυνημάτων δίκαια τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν Γένους προησπίσθησαν καὶ ἀκέραια διεφυλάχθησαν καὶ νέοι ἱεροὶ καὶ ἱστορικὸι τόποι ἐκτῆθησαν καὶ νέοι ἱεροὶ μοναὶ ἐκ τῶν ἐρείπων ἀνηγέρθησαν καὶ νέοι προσετέθησαν ταῖς παλαιαῖς ναοῖς, δεξιῶς καὶ ἐπισημῶς ἡ Ἀδελφότης διεκυβερνήθη, πατρικῶς δὲ τὸ παλιόν διεποιμάνθη καὶ στερεῶς ἐν τῇ ἀγίᾳ Ὁρθοδόξῃ διεκρατήθη καὶ ἐν τῇ ὁδῷ τῆς προόδου τῆς πνευματικῆς καὶ τῆς ἠθικῆς ἐχειραγωγῆθη ἀσφαλῶς, καθόλου δὲ ἡ Ἐκκλησία ἐξεπροσωπήθη ἐπαξίως ἐν πάσῃ τοῦ βίου αὐτῆς ἐκφάνσει καὶ ἐν πάσῃ συμμετοχῇ.

Τοιοῦτὸ τι μέγα καὶ εὐ τοσοῦτῳ σύννηθες ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ γεγονὸς ἐχρηξε λαμπροῦ ἐορτασμοῦ αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ τῆς συμπληρώσεως τῆς εἰκοσιπενταετίας, πλὴν ἀλλ' ἡ ἀναβολὴ τοῦ ἐορτασμοῦ ἐνεδείκνυτο ἐκ τῶν καιρῶν. Οὐχ ἦττον ἡ ἀγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος τοῦ Πατριαρχικοῦ τῷ Ἱεροσολύμων Θρόνου δίκαιον καὶ πρόπον κρίνουσα, ἵνα μὴ ἐπὶ πολὺ ἀνεόρταστον ἐπωσθητοῦν τοῦτο μείνη, ἀπεφάσισεν, ἵνα ἐορτασθῇ τῇ 1ῃ τοῦ ἐπιόντος μηνὸς Νοεμβρίου,

ὄτε καὶ τὰ ὄνομαστήρια αὐτῆς ἢ αὐτοῦ Μακαριότης ἦγεν.

Ἡ «Νέα ΦόρμιγΞ» ὑποβάλλουσα ταπεινῶς τῇ αὐτοῦ Μακαριότητι τῷ γεγραμῶ τῆς Σιωνίτιδος Ἐκκλησίας Προϋπερέρχῃ Κυρίῳ Κυρίῳ Δαμιανῶ τῷ Α'. τὰ θερμὰ αὐτῆς συγχαρητήρια, εὐχεταὶ ἀπὸ ψυχῆς τῷ Ὑψίστῳ, ὅπως κρατῆν καὶ ἐνισχύῃ αὐτὸν ἐπὶ τοῦ ἐνδόξου τοῦ Ἀδελφοθέου Θρόνου, ἐπ' ἀγαθῶ τῶν τιμαλφῶν ἐπὶ τῆς ἱερᾶς ταύτης παρακαταθήκης δικαίων καὶ συμφερόντων τοῦ ἔθνους τοῦ Ἑλληνικοῦ.

Ἐπὶ τῷ χαρμοσύνῳ τούτῳ γεγονότι διαπρεπῆς τῆς «Νέας Φόρμιγγος» φίλος παρακληθεὶς ἔγραψε τὸ ἐπόμενον ἐμπνευσμένον ἄρθρον.

ΟΙ ΚΩΔΩΝΕΣ!

Οἱ Κώδωνες, οἱ Κώδωνες, οἱ Κώδωνες! 25 Κώδωνες ἡχοῦσιν ἐκ τοῦ ὑψηλοῦ κωδωνοστασίου τῶν ὀρέων τῆς Σιῶν καὶ ἐξαγγέλλουσι 25 ἐτῶν Πατριαρχίαν τοῦ Δαμιανοῦ Ἱεροσολύμων. Ἡχοῦσιν οἱ κώδωνες καὶ τὰ ἡχητικὰ κύματα παλῶσιν ἐν φιλήμασι μετὰ τοῦ φλοῖβου τῆς εὐλογίας τοῦ Ἰορδάνου, ἀμιλλῶνται πρὸς τὴν δόξαν τοῦ Καρμήλου καὶ περιστέφουσι τὴν ἰσχὺν τοῦ Λιβάνου!

Σημαίνουσι οἱ κώδωνες καὶ χαίρει ἡ Σιών καὶ ἡ Γαλιλαία, θάλλουσι οἱ ἅγιοι τόποι καὶ μεγαλύνεται ἡ Μήτηρ τῶν Ἐκκλησιῶν. Σημαίνουσι οἱ κώδωνες καὶ τονίζουσι τὸ μέλος 25 ἐτῶν Πατριαρχείας, ἧτις ἀνέτειλεν ὡς ροδοδάκτυλος ἡῶς καὶ ὁ ἥλιος αὐτῆς ἐν χυρῶ ὀρίζοντι διέγραψε τὴν πορείαν αὐτοῦ, ὄτε μελανὰ νέφη καὶ ζοφεραὶ νεφέλαι ἐπεσκίασαν τὸν ἥλιον τῇ 13 Δεκεμβρίου 1908.

Ἄλλ' οἱ Κώδωνες σημαίνουσι, σημαίνουσι, σημαίνουσι καὶ ἡ ἀχλὺς διαλύεται. Οἱ Κώδωνες ἐξαγγέλλουσι νέους θρίαμβους. Ἀλλὰ τὰ σαλπίσματα τῆς Τυρονητικῆς σάλπιγγος ἀνησυχοῦσι τὰς ἀλώπεκας ἐν τοῖς φωλεοῖς καὶ τάφοι κενονιαμένοι συνέρονται τῇ 6 Σεπτεμβρίου 1918 ἐν τῷ σιδηρουργείῳ τοῦ Ἡφραίτου διὰ νὰ συντρίψωσι τοὺς κώδωνας· ἀλλ' οἱ Κώδωνες σημαίνουσι, σημαίνουσι, σημαίνουσι καὶ ὁ ἦχος αὐτῶν ἐπέφερε τὴν σύγχυσιν τῶν γλωσσῶν ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ τοῦ Ἡφραίτου!

Καὶ οἱ κώδωνες, οἱ Κώδωνες, οἱ Κώδωνες κωδωνίζουσι Συρίας, Ἀραβίας πέραν τοῦ Ἰορδάνου καὶ πάλιν οἱ τὰ μακρὰ φοροῦντες καὶ προφάσει μακρὰν προσευχόμενοι δημιουργοῦσι τῇ 14 Ἰουλίου 1920 ἐλεῶ καὶ οὐὰ καὶ κορακισμούς, ἀλλ' οἱ Κώδωνες σημαίνουσι, σημαίνουσι, σημαίνουσι καὶ ὁ Ἱεροσολύμων διέπνευσεν ὑπὸ τοὺς ἦχους τῶν κωδῶνων 25 ἐτῶν Πατριαρχείαν.

Καὶ ἐξακολουθοῦσιν οἱ Κώδωνες ν' ἀντηχῶσιν ὑπὸ τοὺς τροῦλλους τοῦ Γολγοθᾶ καὶ ἡ ἡχῶ ἀντηχεῖ ἡχηρὰ ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῆς εἰκόνης τῶν 25 ἐτῶν καὶ ἴταν προσανατολισθῇ τις τὰ ἀκουστικὰ ἀκούει, ὅλοι οἱ δρόμοι ἀγγυσι εἰς τὸν Γολγοθᾶν.

Οἱ Κώδωνες, οἱ Κώδωνες, οἱ Κώδωνες! 25 Κώδωνες ἡχοῦσι καὶ θὰ ἡχῶσιν, ἐφ' ὅσον ἡ λυχνία ἔχει ἔλαιον.

Ο ΧΟΡΟΣ
ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΙΚΑΡΙΑΣ
ΜΕΤΑ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗΣ

Ἀμιότιμε κ. Διευθυντὰ τῆς «Νέας Φόρμιγγος» καὶ σεβαστέ μοι Καθηγητὰ κ. Κ. Μάχε.

Εἶμαι λίαν εὐτυχῆς, διότι ἡ «Νέα ΦόρμιγΞ» πάνυ εὐγενῶς ἐδέχθη ἵνα δημοσιεύσῃ τὸν γνήσιον τοπικὸν χορὸν τῆς ἰδιαιτέρας μου πατρίδος Ἱκαρίας. Ὡς ἐκ τούτου λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ ἐκθέσω τινὰ περὶ τῆς νήσου ταύτης, ὡς καὶ περὶ τοῦ τοπικοῦ αὐτῆς χοροῦ.

Ἡ νῆσος Ἱκαρία ἀποτελεῖ μίαν τῶν Δωδεκανήσων, διετέλει δὲ ὑπόδουλος τῇ Τουρκίᾳ. Ἀλλὰ κατὰ τὸν Ἰταλοτουρκικὸν πόλεμον, ὁπότε

Ο ΧΟΡΟΣ ΤΗΣ ΙΚΑΡΙΑΣ

1 2 3 4 5 6 1 2

|| Ν Π | Π Π | Ν Π | Π Π | Ν Π | Π Π | Ν Π | Π Π ||

3 4 5 6 1 2 3 4

|| Ν Γ Β | Γ Β | Ν Π | Π Π | Ν Γ Β | Γ Β | Ν Π | Π Π ||

5 6 1 2 3 4 5 6

|| Ν Γ | Β Γ | Ν Π | Π Π | Ν Γ | Β Γ | Ν Π | Π Π ||

1 2 3 4 5 6 7 8

|| Ν Κ | Β Β | Γ Π Β | Π Π | Ν Κ | Β Β | Γ Π Β | Π Π ||

1 2 3 4 5 6 7 8

|| Ν Κ Δ | Β Β | Γ Π Β | Π Π | Ν Κ Δ | Β Β | Γ Π Β | Π Π ||

1 2 3 4 5 6 7 8

|| Ν Κ | Κ Δ Γ | Β Γ Δ Γ | Κ Κ | Ν Κ | Κ Δ Γ | Β Γ Δ Γ | Δ ||

1 2 3 4 5 6 7 8

|| Ν Κ Γ Γ | Γ Β Γ Δ | Β Β | Β Π Γ Β | Π Π | Β Π Γ Β | Π Π ||

οι Ιταλοί κατελάμβανον τὰ ἄλλα δωδεκάνησα, ἡ Ἰκαρία ἐπανεστάτησε κατὰ τῶν Τούρκων καὶ μετὰ τινὰς μάχας συνέλαβε τὴν ἐκεῖ Τουρκικὴν φρουρὰν καὶ τὴν ἀπέστειλεν εἰς τὴν Ἀνατολίην.

Ἡ ἐπανάστασις αὕτη ἐγένετο τῇ 17ῃ Ἰουλίου τοῦ 1912 καὶ ἐχρησίμευσε τρόπον τινὰ ὡς καλὸς οἰωνὸς τῶν κατοπιν νικηφόρων πολέμων τοῦ ἔθνους μας. Διετήρησε δὲ ἐλεύθερον πολίτευμα ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐλευθέρη Ἰκαριακὴ Πολιτεία» ἐπὶ 5 περίπου μηνῶν, ὅποτε ἀπεσταλμένοι αὐτῆς ἦλθον πρὸς τὴν μητέρα Ἑλλάδα καὶ ἐζήτησαν τὴν ἔνωσιν μετ' αὐτῆς, ἣτις καὶ ἐγένετο ἀμέσως τῇ 3ῃ Νοεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ γνησίου τοπικοῦ χοροῦ τῆς Ἰκαρίας, περιγράφω τοῦτον ἐν συντομίᾳ.

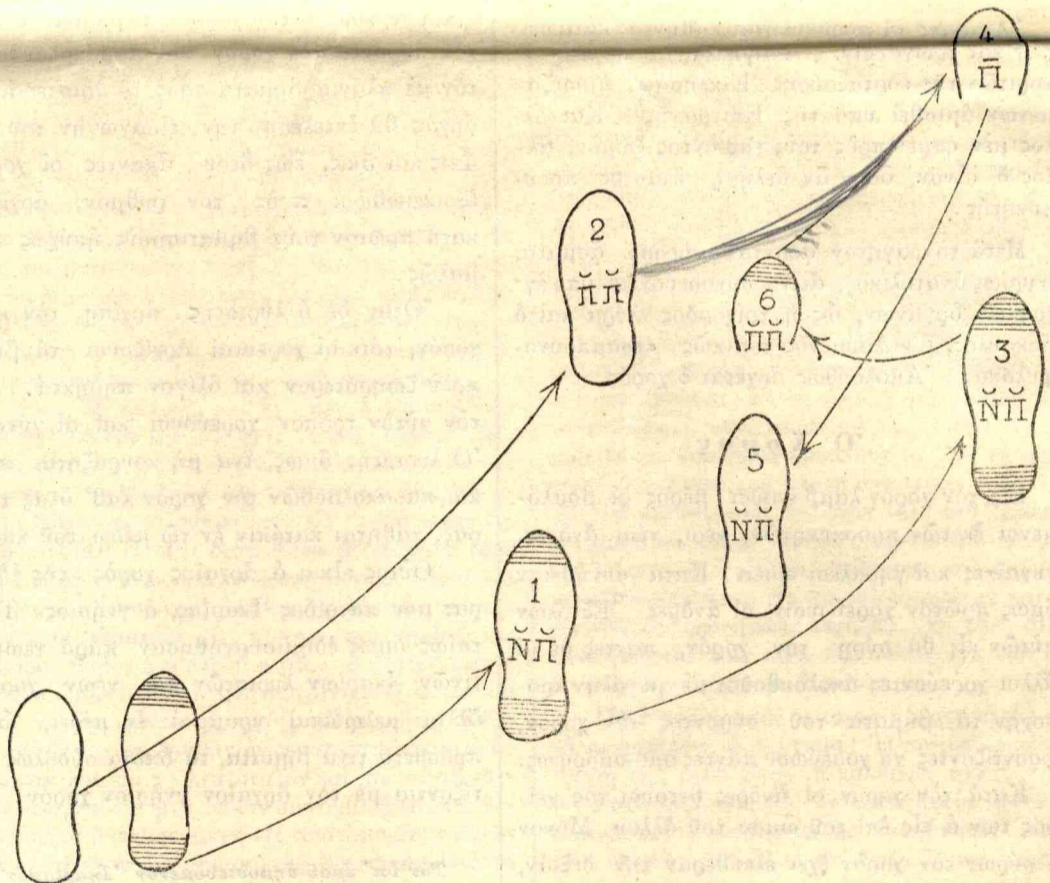
Ὁ Ἰκαριακὸς χορὸς εἶναι ἀρχαῖος ἑλληνικὸς χορὸς, διασφθεῖς ἀκέραιος κατὰ παράδοσιν μέχρι τῆς σήμερον.

Ὡς γνωστὸν οἱ ἑλληνικοὶ χοροὶ ἔχουσι τρία στοιχεῖα, ἦτοι τὸ ἄσμα, τὸ μέλος καὶ τὸν ῥυθμόν. Δυστυχῶς ὁμοίως ὁ Ἰκαριακὸς χορὸς στερεῖται τοῦ ἄσματος. Τοῦτο ἀποδοτέον εἰς τὴν δουλείαν τῶν Τούρκων, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ κάτοικοι δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ ἐκφράζωσιν ἐλευθέρως τὸ ἔθνικόν αὐτῶν αἶσθημα, ὅπως ἐκφράζεται τοῦτο εἰς τοὺς ἄλλους ἑλληνικοὺς χοροὺς διὰ τοῦ ἄσματος.

Τὸ μέλος τοῦ χοροῦ τούτου ἀνάγεται εἰς τὸν φύσει ἑλληνικὸν τρόπον, τὸν Δωριον, καὶ ἐκφράζεται διὰ τῆς πενταχόρδου λύρας, (Νη, πα, Βου, Γα, Δι, Κε με βάσιν καὶ κατάληξιν τοῦ φθόγγου πα).

Ὁ ρυθμὸς τοῦ χοροῦ τούτου εἶναι ὁ τετράσημος, ὅπως ἀποδεικνύεται ἐν τῷ σχήματι διὰ τῶν πατημάτων αὐτοῦ.

Ὁ Ἰκαριακὸς χορὸς εἶνε κύκλιος καὶ ἀπο-

τελείται ἀπὸ ἕξ πατήματα, ὡς ἐμφαίνονται καὶ καθορίζονται ταῦτα διὰ τῶν ἀριθμῶν, χορεύεται δὲ εἰς ὄλην τὴν νῆσον γενικῶς, εἰς ὅλας τὰς πανηγύρεις, τὰς μεγάλας ἐορτάς, εἰς τὴν Λαμπρὰν, εἰς τοὺς γάμους καὶ λοιπὰς διασκεδάσεις. Διαιρεῖται εἰς δύο μέρη, εἰς τὴν εἰσαγωγὴν καὶ τὸν κυρίως χορόν. Καὶ κατὰ μὲν τὴν εἰσαγωγὴν ὁ χορὸς ἀρχεται διὰ σιγανῶν βημάτων, ἀπὸ δὲ τοῦ κυρίως χοροῦ ἀρχίζουσι ταχύτερα

καὶ ζωηρότερα καὶ με ἐπιδεικτικώτερον βήματα.

Καὶ ἐπειδὴ ἀνέφερα, ὅτι χορεύεται καὶ εἰς τὰς πανηγύρεις, ἄς μοι ἐπιτραπῆ νὰ ἐκθέσω ἐν ὀλίγοις πῶς γίνονται αὐταὶ ἐν τῇ νήσῳ μας κατ' ἀρχαίαν συνήθειαν.

Ὅταν μία ἐκκλησία ἐορτάζη, οἱ ἐπίτροποι τῆς ἐορταζούσης ἐκκλησίας προμηθεύονται 30—60 τράγους καὶ κριοὺς, ἀναλόγως τῆς συρροῆς τῶν προσκυνητῶν (εἶναι σημειωτέον οἱ

Ίκαριοι πολὺ φιλέοργοι), τοὺς ὁποίους σφάζουσι καὶ βράζουσι κατὰ μεγάλα τεμάχια ἐντὸς 4—6 λεβήτων πλησίον τῆς Ἐκκλησίας κατὰ ἀρχαίαν συνήθειαν. Ἄρτους καὶ οἶνον συνεισφέρουσιν οἱ ἐνοριῖται τῆς ἐορταζούσης ἐκκλησίας, ἢ αὐτὴ αὐτὴ ἐὰν εὐπορῇ.

Μετὰ τὸ τέλος τῆς λειτουργίας ἅπαντες οἱ προσκυνηταὶ πορεύονται πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο, ὅπου εὐρίσκονται πλέον σωρηδὸν τὰ βρασμένα κρέατα, οἱ ἄρτοι παραπλευρῶς καὶ ὁ συναχθεὶς οἶνος ἐντὸς πίθων.

Ἡ διανομὴ εἰς τοὺς προσκυνητὰς γίνεται ὡς ἑξῆς. Ἐκάστος προσκυνητῆς θὰ πληρώσῃ ὠρισμένον ποσὸν χρημάτων καὶ θὰ λάβῃ παρὰ τῆς Ἐπιτροπῆς ἓνα ἄρτον ὀλόκληρον, βάρους μιᾶς ὀκάς περίπου, καὶ ὠρισμένον ποσὸν βραστοῦ κρέατος εἰς τεμάχια, τὰ ὅποια ὅλα ὁμοῦ (ἄρτος, κρέας καὶ οἶνος) δνομάζονται «Πρόθεισις». Εἰς ὀρίζεται ὡς γραμματεὺς τῆς Ἐκκλησίας, καθήμενος ἐκεῖ πλησίον, ὁ ὁποῖος γράφει εἰς «τευτήριον» πάντας τοὺς ἀγοράζοντας «Πρόθεισις» καὶ τοὺς ὁποίους ὁ ἐφημέριος τῆς Ἐκκλησίας μνημονεύει κατόπιν ἐν τῇ θεῖᾳ λειτουργίᾳ κατὰ τὴν Μεγάλην Ἐῖσοδον, λέγων «καὶ ὑπὲρ τῶν προθεσαρέων» κλπ.

Οἱ πιωχότεροι δὲν ἀγοράζουσιν ὀλόκληρον «πρόθεισις», ἀλλ' ἡμίσειαν, ἤτοι τὸ ἥμισυ τοῦ ἄρτου καὶ ἀνάλογον κρέας. Οὗτοι ὁμῶς οὔτε γράφονται οὔτε μνημονεύονται ὡς «προθεσαρέοι».

Εἰς ἅπαντας γενικῶς τοὺς προσκυνητὰς διανέμεται ὁ οἶνος καὶ ὁ ζωμὸς δωρεὰν παρὰ τῆς Ἐκκλησίας εἰς πινάκια καὶ δοχεῖα αὐτῆς.

Ἡ Ἐκκλησία προηγουμένως θὰ ἔχη ἐτοιμάσῃ πρόχειρον κοινὴν τράπεζαν ἐκ σανίδων, ἐστρωμένην ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ στηριζομένην ἐπὶ δύο λίθων εἰς τὰ ἅκρα. Ὡς καθίσματα χρησιμοποιοῦσι συνήθως λίθους.

Ἄπαντες οἱ προσκυνηταὶ κάθονται κατὰ σειρὰν καὶ τρώγουσιν. Ὑπηρετοῦνται δὲ παρ' ἐνοριτῶν τῆς ἐορταζούσης Ἐκκλησίας, διοριζομένων ἀμισθεὶ ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς. Καὶ ἄλλος μὲν φέρει πρὸς τοὺς ἐσθιοντας ζωμόν, ἄλλος δ' οἶνον, ὅσον ἂν θελήσῃ ἕκαστος προσκυνητῆς.

Μετὰ τὸ φαγητὸν ἕδονται διάφορα ἔσματα, (κυρίως ἀνατολικά), αἵτινα συνοδεύονται ὑπὸ ἐγχωρίων ὀργάνων, ὡς ἡ τρίχορδος λύρα καὶ ὁ ἄσκαυλος, ὁ καλούμενος τοπικῶς «σαμπουνοφυλάκα». Ἀκολούθως ἄρχεται ὁ χορὸς.

Ὁ Χορὸς

Εἰς τὸν χορὸν λαμβάνουσι μέρος οἱ βουλόμενοι ἐκ τῶν προσκυνητῶν, νέοι, νέοι, ἄνδρες, γυναῖκες καὶ γηραλέοι εἰσέτι. Κατὰ συνήθειαν ὁμῶς πρῶτον χορεύουσιν οἱ ἄνδρες. Ἐξ ὧν αὐτῶν εἰς θὰ σύρῃ τὸν χορὸν, πάντες δὲ οἱ ἄλλοι χορεύοντες ἀκολουθοῦσι μὲ μεγάλην προσοχὴν τὰ βήματα τοῦ σύροντος τὸν χορὸν, φροντίζοντες νὰ χορεύωσι πάντες ὁμοιομόρφως.

Κατὰ τὸν χορὸν οἱ ἄνδρες θέτουσι τὰς χεῖρας τῶν ὁ εἰς ἐπὶ τοῦ ὤμου τοῦ ἄλλου. Μόνον ὁ σύρων τὸν χορὸν ἔχει ἐλευθέρην τὴν δεξιάν, ἵνα φέρῃ εἰς ἐπαφὴν τὸν ἀντίχειρα μετὰ τοῦ μεσαίου δακτύλου παράγεται δ' οὕτω κρότος τις τῶν δακτύλων ρυθμικῶς, ἐπὶ τῶν τριῶν πρώτων πατημάτων τοῦ χοροῦ, ἐνὸς κτύπου ἀναλογοῦντος εἰς ἕκαστον πάτημα. Τὰ ὑπόλοιπα τρία πατήματα μένουσιν ἐν σιωπῇ.

Ὅταν παράγῃται ὁ ἦχος τῶν δακτύλων τῆς δεξιᾶς χειρὸς, αὕτη εἶναι ὑψωμένη πρὸς τὰ πλάγια καὶ δεξιὰ. Ὁ σύρων τὸν χορὸν δια-

τηρεῖ αὐτὴν ὑψωμένην εἰς δύο καὶ τρεῖς περιόδους χορευτικὰς τῶν ἑξ βημάτων. Μετὰ τοῦτο θέτει αὐτὴν ἐπὶ τῆς ἰσχύος, δῆθεν ὡς νὰ ἀναπαυθῇ, καὶ μὲ τοὺς δακτύλους πρὸς τὰ ὀπισθεν.

Ὁ λυριστῆς, ἢ ὁ παίζων τὸν ἄσκαυλον, ἵσταται ἔσωθεν τοῦ χοροῦ μὲ μέτωπον πρὸς τὸν σύροντα τὸν χορὸν καὶ παρακολουθεῖ αὐτὸν, προσέχων εἰς τὸν ρυθμὸν τοῦ μέλους. Ὅταν δὲ ὁ σύρων τὸν χορὸν κουρασθῇ, τότε ἀναλαμβάνει ὁ δεύτερος, ὁ δὲ πρῶτος μεταβαίνει εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τοῦ χοροῦ, (τὸ ὁποῖον λέγεται καὶ πέταλα) ἢ καὶ ἀναπαύεται, ἀποχωρῶν τοῦ χοροῦ. Ὅταν ἀποκάμῃ καὶ ὁ δεύτερος, τότε ἔρχεται ὁ τρίτος καὶ οὕτω καθεξῆς.

Ὅταν χορεύωσι μόναι τῶν αἱ γυναῖκες, ἢ μία ἐξ αὐτῶν θὰ σύρῃ τὸν χορὸν. Κρατοῦνται δὲ αὐταὶ μὲ τὰς χεῖρας σταυροειδῶς ἔμπροσθεν, οὕτως ὥστε ἡ μὲν δεξιὰ χεὶρ τῆς συρούσης τὸν χορὸν κρατεῖ τὴν δεξιάν τῆς δευτέρας, ἢ ἀριστερὰ πάλιν αὐτῆς κρατεῖ τὴν δεξιάν τῆς τρίτης καὶ οὕτω καθεξῆς. Κάποτε ἢ δεξιὰ τῆς πρώτης ἀφίεται ἐλευθέρη, τὴν ὁποίαν ὑψώουσα αὕτη πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ ὀλίγον πλαγίως περιστρέφει αὐτὴν, κρατοῦσα λευκὸν μανδήλιον καὶ δίδουσα τρόπον τινὰ περισσοτέρην τόνωσιν εἰς τὸν χορὸν. Κατόπιν θέτει αὐτὴν ἐπὶ τῆς ἰσχύος, ὅπως καὶ ὁ ἀνὴρ. Τὴν ὥραν καθ' ἣν ἢ δεξιὰ χεὶρ τῆς πρώτης εἶναι ἐλευθέρη ἢ δευτέρα κρατεῖ αὐτὴν ἐκ τοῦ ἐνδύματος.

Ὁ λυριστῆς

Ὁ λυριστῆς εἶναι ὁ δίδων τὸν ρυθμὸν, τὴν ζῶν τὸν χοροῦ. Οὗτος λαμβάνει θέσιν, ὡς εἶπομεν, ἔσωθεν τοῦ χοροῦ καὶ μὲ μέτωπον πρὸς τὸν σύροντα τὸν χορὸν καὶ παρακολουθεῖ αὐτὸν μὲ πλάγια βήματα πρὸς τὰ ἀριστερά. Κατ' ἀρχὰς θὰ ἐκτελέσῃ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ χοροῦ 4κις καὶ 5κις, ἕως ὅτου ἅπαντες οἱ χορευταὶ ἔξοικειωθῶσι πρὸς τὸν ρυθμὸν, ἀρχίζοντες κατὰ πρῶτον τοὺς βηματισμοὺς ἡσύχως καὶ ὀμαλῶς.

Ὅταν δὲ ὁ λυριστῆς ἀρχίσῃ τὸν κυρίως χορὸν, τότε οἱ χορευταὶ ἀρχίζουσι τὰ βήματα πολὺ ζωηρότερον καὶ ὀλίγον πηδηκτά. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον χορεύουσι καὶ αἱ γυναῖκες. Ὁ λυριστῆς ὁμῶς, ἵνα μὴ κοινάξῃται παίζων καὶ παρακολουθῶν τὸν χορὸν καθ' ὅλας τὰς ὥρας, κάθηται κατόπιν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κύκλου.

Οὗτος εἶναι ὁ ἀρχαῖος χορὸς τῆς ἰδιαιτέρας μου πατρίδος Ἰκαρίας, ὁ γνήσιος. Τελευταίως ὁμῶς ἐδημιουργήθησαν παρὰ νεωτέρων τινῶν Ἰκαρίων λυριστῶν καὶ νέων χορευτῶν ἄλλαι μελωδικαὶ γραμμαὶ ἐν μέρει, ὡς καὶ πρόσθετα τινὰ βήματα, τὰ ὁποῖα οὐδόλως σχετίζονται μὲ τὸν ἀρχαῖον γνήσιον χορὸν.

Τὸν ὑπ' ἐμοῦ δημοσιεύμενον Ἰκαρικὸν χορὸν ἔγραψε καὶ κατέστρωσεν εἰς βήματα ὁ κ. Γ. Παπαγαρουφάλης, κατὰ τὸ παίξιμον τοῦ διασήμου λυριστοῦ κ. Ἰωάννου Ἀμοργινοῦ.

Παρακαλῶν νὰ δεχθῆτε τὴν διαβεβαίωσιν τοῦ πρὸς ὑμᾶς βαθυτάτου σεβασμοῦ μου, διατελῶ μετὰ τιμῆς ὁ μαθητῆς σας

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΠΟΥΛΙΑΝΟΣ

Ἐν Ἰκαρίᾳ τῇ 10 Σεπτεμβρίου 1922.

ΠΩΣ ἩΡΧΙΣΕΝ ΥΠΟ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ Ἡ ΣΥΛΛΟΓΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝ. ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΤΡΑΓΟΥΔΙΩΝ

Τακτικὸς τῆς «Νέας Φορμιγγος» ἀναγνώστης παρακαλεῖ ἡμᾶς νὰ πληροφορησώμεν αὐτὸν περὶ τοῦ πότε καὶ πῶς συνελέγησαν ὑπὸ τῶν ξένων τὰ ἑλλην. δημοτικὰ τραγούδια (ἀνευ τουτέστι μουσικῆς). Εἰς τὸν φίλον ἀναγνώστην παρέχομεν τὰς ἑξῆς πληροφορίας.

Τὸ 1814 ὁ Ἐφορος τῆς Αὐτοκρατορικῆς Βιβλιοθήκης τῆς Βιέννης Κοπιτάρ ἐξέδωκε συλλογὴν δημοτικῶν Σερβικῶν ᾠσμάτων. Γερμανὸς τις φιλέλλην, ἀκούσας τὰ Σερβικὰ ταῦτα ᾠσματα καὶ κατενθουσιασθεὶς ἐξ αὐτῶν, εἶπεν εἰς τὸν Κοπιτάρ, ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ ὑπάρχωσι τοιαῦτα καὶ παρὰ τοῖς Ἑλλησιν.

Ὁ Κοπιτάρ λαβὼν ὑπὸ σοβαρὰν ὄψιν τὴν παρατήρησιν αὐτήν, ἀπετάθη πρὸς τὸν Θεόκλητον Φαρμακίδην, ζητῶν τραγούδια δημοτικὰ. Ὁ Φαρμακίδης ἀνέθηκε τὴν ἐργασίαν αὐτήν εἰς τὸν Δ. Μανούσην, ὅστις ἐκ τῆς προμήτορος του καὶ ἐξ ἄλλων Ἑλλήνων παρεπιδημούντων ἐν Βιέννῃ καθήρτισε συλλογὴν ἀρκούντως πλουσίαν, τῆς ὁποίας ἐν ἀντίγραφον ἀπέστειλεν εἰς τὸν φιλέλληνα Γερμανόν, ἕτερον δὲ εἰς τὸν ἐν Παρισίοις Ἀδαμάντιον Κοραῖν. Οἱ ἐν Παρισίοις Ἑλληνες σπουδασταὶ, μαθόντες τὸ πρᾶγμα, ὠμίλησαν περὶ τῶν ᾠσμάτων τούτων εἰς τὸν Γάλλον Φωριέλ, ὅστις ὡς γνωστὸν συνέλεξε τὰ δημοτικὰ τραγούδια τῶν Γαλλικῶν ἐπαρχιῶν. Ἐν συνεννοήσει δὲ μετὰ τοῦ Μανούση ἔλαβον ἀντίγραφον τῆς πρώτης συλλογῆς, ἣτις ἐξεδόθη τὸ 1816 ὑπὸ τοῦ Φωριέλ μετὰ προλεγόμενων καὶ σημειώσεων. Ἐπὶ τῶν δημοτικῶν τούτων τραγουδιῶν μας ὁ Φωριέλ ἐξέφρασε μετ' ἐνθουσιασμοῦ τὴν γνώμην του, γράψας πρὸ 80 περίπου ἐτῶν τὰ ἑξῆς: «Οἱ Ἑλληνες ἀναπτυσσόμενοι θὰ ἀποκτήσωσι βεβαίως καὶ τελείαν ποίησιν. Ἀλλὰ τοῦτο ἂς μὴ τοὺς κάμῃ νὰ περιφρονήσωσι τὰ δημοτικὰ αὐτῶν ᾠσματα. Ἡ Εὐρώπη θὰ εὐγνωμονῇ αὐτοὺς διὰ τοῦτο. Ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι θὰ θέλωσιν ἡμέραν τινά, δυνάμενοι νὰ παραβάλωσι τὰ προϊόντα ἐντέχνου ποιήσεως πρὸς τὰ ἀπλᾶ μνημεῖα τοῦ πνεύματος, τῆς ἱστορίας καὶ τῶν ἠθῶν τῶν πατέρων των».

Τὰ ᾠσματα ταῦτα ἐθαυμάσθησαν ὑπὸ τῶν Εὐρωπαϊῶν, ἰδίᾳ δὲ τῶν Γερμανῶν, ὧν καὶ ἐκίνησαν τὴν συμπάθειαν ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους κατὰ τὸν ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας αὐτοῦ ἀγῶνα. Μετὰ φρασις αὐτῶν ἐγένετο καὶ εἰς τὴν Γερμανικὴν κατὰ τὸ 1825 ὑπὸ τοῦ Mueller ἐν Λειψία. Τὰ καλλίτερα ἐκ τούτων ἐξεδόθησαν ὑπὸ τοῦ Ἰταλοῦ γραμματολόγου Tommaseo τὸ 1842, τοῦ D. Sanders τὸ 1844 καὶ τοῦ Th. Kind τὸ 1849 καὶ τινῶν ἄλλων. Πολλοὶ ὁσαύτως Γερμανοὶ καὶ Ἀγγλοὶ εἰς περιγραφὰς περιηγήσεων αὐτῶν ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα ἐδημοσίευσαν τοιαῦτα.

Ἐκ τῶν ἡμετέρων ἐξέδωκε συλλογὴν τοιούτων τὸ 1850 ὁ Ἀντώνιος Μανούσης, μετ' αὐτὸν δὲ ὁ Σ. Ζαμπέλιος τὸ 1852. Πολλὰ τῶν ᾠσμάτων τούτων ἐδημοσιεύθησαν εἰς διάφορα περιοδικὰ, ὡς λ.χ. τὴν «Πανδώραν», τὸν «Φιλολογικὸν Συνέδημον», τὴν «Χρυσάλλιδα» καὶ διαφόρους τοπογραφικὰς συγγραφὰς. Δίτομον συλλογὴν ἐξέδωκε τὸ 1851 ὁ M. Margcellus. Πληρεστέρην συλλογὴν ἐξέδωκεν ὁ Arnoldus Passow τὸ 1860 ὑπὸ τίτλον «Τραγούδια Ρωμαίλια», μεταφράσας τὰ καλλίτερα ἐξ αὐτῶν καὶ εἰς τὴν Γερμανικὴν γλῶσσαν.

Κ. Α. Ψάχος

— Διὰ πᾶσαν τυπογραφικὴν ἐργασίαν Βυζαντινῆς ἢ Εὐρωπαϊκῆς γραφῆς οἱ βουλόμενοι παρακαλοῦνται ν' ἀπευθύνωνται πρὸς τὸν κ. Κοσμᾶν Σακελλίωνα, ὁδὸς Ἁγίου Ὄρους ἀρ. 12.

Κ. Α. ΨΑΧΟΥ

ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ

γενομένη τῇ 31 Ἰανουαρίου 1918 ἐν τῇ αἰθούδῃ τοῦ «Παρθενόου».

Νῦν, ὅτε τὸ ζήτημα τῶν διαστημάτων τῆς Ἑλληνικῆς μουσικῆς εἰσῆλθε σὺν Θεῷ εἰς τὴν ὁδὸν τῆς τελικῆς αὐτοῦ διευθετήσεως διὰ τῆς κατασκευῆς τοῦ μεγάλου ὄργάνου, ὅπερ θ' ἀποδίδῃ πᾶσαν διαστηματικὴν λεπτομέρειαν, νομίζομεν ἐπικρατεῖν τὴν δημοσίευσιν μιᾶς διαλέξεως τοῦ κ. Ψάχου, γενομένης ἐν τῷ «Παρθενόῳ» πρὸ τετραετίας. Ἡ διάλεξις αὕτη ἐγένετο κατόπιν παρακλήσεως τοῦ καθηγητοῦ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν κ. Στ. Βραχάμη, ὅστις ἀπὸ ἐτῶν καταγόμενος περὶ τὴν θεωρίαν τῶν διαστημάτων τῆς Ἑλληνικῆς μουσικῆς, παρουσίασε τότε ἐν κλειδοκτύβαλον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐχορδίσαι μίαν διαπασῶν συμφωνίως πρὸς διαστήματα ἰδιαίτερα τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς, τὰ ὁποῖα ἐμελέτησεν ἐν Κων/πόλει. Ὁ κ. Ψάχος, εὐχαρίστως τότε ἀποδεχθεὶς νὰ εἴπῃ τὴν γνώμην του, ὁμίλησεν ἐπὶ μακρὸν μετὰ τὸν κ. Βραχάμη καὶ εἰς τὸ τέλος τῆς διαλέξεώς του διὰ παραδειγμάτων ἐκ τῆς ἐκκλ. ἡμῶν μουσικῆς εἰλημμένων, ἐπὶ δύο δὲ κλειδοκτύβαλον (ὧν τὸ ἐν εἰχε χορδισθῆ ἰδιαίτερος) ἐκτελεσθέντων, διὰ τῆς εἰς ἄτοπα ἀπαγωγῆς κατέδειξεν ὅποιαν καταστροφὴν καὶ βεβήλωσιν ὑφίσταται ἡ ἐν γένει Ἑλληνικὴ μουσικὴ, ἐκτελούμενη διὰ τῶν διαστημάτων τῆς Εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς, τοῦ κλειδοκτύβαλου δηλονότι. Καὶ τὴν διάλεξιν ταύτην τοσοῦτα μᾶλλον δημοσιεύομεν, καθόσον ὁ κ. Βραχάμη, παραλαβὼν παρὰ τοῦ κ. Ψάχου πᾶσαν τὴν ἐπὶ τῶν διαστημάτων τῆς Ἑλλην. μουσικῆς τριακονταετη ἔργασίαν αὐτοῦ, μετὰ μακρὰν βάσανον, ἀπεφάνθη ὅτι ἡ ἐργασία αὕτη τοῦ κ. Ψάχου, ἡ στηριζομένη ἐπὶ τῆς φωνητικῆς παραδόσεως, τυχάνει καὶ μαθηματικῶς καὶ ἀκουστικῶς πιστῆ καὶ ἀκαταμάχητος, ὡς δύναται τις νὰ ἴδῃ λεπτομερῶς ἐν τῷ Πρακτικῷ τῆς εἰδικῆς ἐπιτροπῆς, τῷ δημοσιευθέντι ἐν τῷ πρώτῳ φύλλῳ τοῦ α' ἔτους τῆς «Νέας Φορμιγγος» τοῦ Μαρτίου 1921.

*Ἡ ἱστορικὴ αὕτη διάλεξις τοῦ κ. Ψάχου ἔχει οὕτω:

Εὐχαρίστως ἀποδεχθεὶς τὴν φιλικὴν παρακλήσιν τοῦ κ. Βραχάμη, ὅπως ὑποβοηθῆσω αὐτὸν εἰς τὴν εὐγενῆ προσπάθειάν του, ἐθεώρησα καθήκον μου καὶ ἰδιαίτερος νὰ ὁμιλήσω ἐπὶ τοῦ σπουδαιοτάτου ζητήματος τῶν Ἑλλην. μουσικῶν διαστημάτων, τὸ ὁποῖον τοσοῦτον σοβαρὸς ὁπὸ φυσικῆς ἀπόψεως ἐξήτασε καὶ ἀνέπνευεν ἐν τῇ σημερινῇ διαλέξει του.

Ὅταν πρὸ πενταετίας ἀπὸ τοῦ βήματος τοῦ καθ' ἡμᾶς Ὁδείου, ὁμιλῶν περὶ τῶν Ἑλληνικῶν διαγραμμάτων ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερον, κατέδειξα τὸ μέγα χάσμα, ὅπερ εἶναι ἀνεωδήμενον μετὰ τῆς Ἑλλην. μουσικῆς καὶ τῆς καθόλου Ἀνατολικῆς ἀπ' ἐνός, τῆς Εὐρωπαϊκῆς δὲ τοιαύτης ἀπ' ἑτέρου, εἶπον τότε ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ καθορισθῶσι τὰ ὄρια τῆς Ἑλλην. μουσικῆς ἀπὸ τῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς, νὰ τεθῶσι δὲ ὁρόσημα ἀσφαλῆ, οὕτως ὥστε νὰ μὴ σημειῶνται ἐκατέρωθεν ὑπερβασίαι.

Τὴν γνώμην μου ταύτην μετὰ μείζονος τόνου ἐπαναλαμβάνων σήμερον, φρονῶ, ὅτι εἶναι ἐξόχως θλιβερὸν φαινόμενον μουσικῆ, ἧς ἡ ἐπιβλητικὴ μορφή, διὰ μέσου μακρῶν αἰῶνων διελθούσα, ἐγαλοῦχησε καὶ αὐτὴν ταύτην τὴν Εὐρωπαϊκὴν μουσικὴν, ἧτις δὲ δὲν παύει καὶ σήμερον ἐπιτροφοδοτοῦσα αὐτήν, ἀλλ' ἧτις καὶ ἐν τῷ μέλλοντι μείζονας ὑψηροῦς θὰ παράσχη εἰς τὴν παγκόσμιον σύνθεσιν, μουσικὴ τοιαύτη, λέγω, νὰ διατελῇ ἐν πάσαις ταῖς τεχνικαῖς αὐτῆς λεπτομερείαις ἄγνωστος εἰς τοὺς παρ' ἡμῖν μουσικοὺς κύκλους, νὰ περιφρονῆται ὡς μουσικὴ παρωχημένων χρόνων, αἱ δὲ ποικιλότροποι διαστηματικαὶ αὐτῆς διαφοραὶ, αἱ στηριζόμεναι ἐπὶ φωνητικῆς παραδόσεως τοσοῦτον στερεᾶς καὶ ἀκαταμάχητου, νὰ ἐλαμβάνωνται ὡς ἀποκνήματα τάχα ὀλίγων ψαλτῶν ἀμαθῶν, ἀξέστων καὶ ρινοφῶνων! Εἶναι οἱ συνήθεις χαρακτηρισμοί, οἵτινες ἐπαναλαμβάνομενοι ἐκάστοτε κατ' ἄλλην παρατάξιν, ἀποτελοῦσι τὸ σῆμα τῆς κατηγορίας ἐναντίον τῆς ἡμετέρας ἐκκλ. μουσικῆς. Ὡς βλέπετε, ἐνταῦθα εἰδικεύω τὸ πρᾶγμα καὶ ὁμιλῶ οὐχὶ περὶ τῆς ἐν γένει Ἑλλην. μουσικῆς, ἀλλ' εἰδικῶς περὶ τῆς ἐκκλ. μουσικῆς. Καὶ τοῦτο, διότι οἱ ποικιλώνυμοι κατήγοροι αὐτῆς, ἀγνοοῦντες τί ἐστὶν Ἑλλην. μουσικὴ ἐν συνόλῳ, νομίζουσιν, ὅτι συγκεντροῦται αὕτη εἰς μόνην τὴν ἐπ' ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, καὶ ταύτην δ' οὐχὶ ἐξ ὀλοκλήρου Ἑλληνικὴν, ἀλλὰ Τουρκικὴν τάχα,

Ἀρσοπερικὴν καὶ εἴ τι ἄλλο ἀσύστατον θέλετε. Ἑλληνικὴ μουσικὴ, Κύριοι, δὲν εἶναι μόνη ἡ Ἐκκλησιαστικὴ. Ὑπὸ τὸν εὐρὺν καὶ ὄρατον τίτλον Ἑλληνικὴ μουσικὴ νοητέα πᾶσα ἡ ἀνὰ τὴν Ἀνατολὴν μουσικὴ μετὰ πάντων τῶν κλάδων καὶ ἰδιαίτερον ἰδιωμάτων αὐτῆς. Καὶ τονίζω τοῦτο οὐχὶ διότι θέλω νὰ ἐπαναλάβω σήμερον ὅσα μυριάκις ἀπὸ τε τοῦ βήματος καὶ ἀπὸ τῶν στηλῶν τοῦ τύπου κατ' ἐπανάληψιν εἶπον καὶ ἀπέδειξα, ἀλλὰ διότι θέλω νὰ καταδείξω, ὅτι μόνον διὰ τῆς μελέτης ὄλων τῶν Ἀνατολικῶν μουσικῶν ἰδιωμάτων, αἴτινα ἀποτελοῦσιν ἐν συνόλῳ τὴν ἐν γένει Ἑλληνικὴν μουσικὴν, καθίσταται δυνατὴ ἡ σχέσις αὐτῆς πρὸς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν μουσικὴν καὶ ἡ κατανόησις τῶν χαρακτηριστικῶν καὶ οὐσιωδῶστάτων διαφορῶν, οἵτινες ὑπάρχουσι μετὰ τῶν μουσικῶν διαστημάτων αὐτῆς καὶ τῶν ἄλλων ἐκείνων, τῶν συγκεκριμένων, τῆς Εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς, ἧτις καὶ αὐτὴν ἐπι τὴν διεθνή καὶ παγκόσμιον φυσικὴν διατονικὴν κλίμακα ἐξερριπεν εἰς ἀρχιστίαν χόριν τοῦ κλειδοκτύβαλου.

Διὰ τὸν λόγον τοῦτον χαίρω χορὰν μεγάλην σφόδρα, διότι ἡ καλωσύνη τοῦ φίλου μου κ. Βραχάμη, ἐκφράσαντος τὴν ἐπιθυμίαν νὰ εἴπω ἀμέσως μετ' αὐτὸν τὴν γνώμην μου ἐπὶ τῆς ὑπ' αὐτοῦ γενομένης ἀνακοινώσεως, παρέχει μοι τὴν εὐκαιρίαν συντόμως καὶ ἀπὸ γενικῆς μόνον ἀπόψεως ν' ἀναπτύξω τὸ ζήτημα, τὸ ὁποῖον εἶναι ζήτημα οὐ μόνον φιλοτιμίας ἐθνικῆς, ἀλλὰ καὶ ζήτημα ὑπάρξεως ἢ ἐξαφανίσεως τῆς αἰωνοβίου Ἑλληνικῆς μουσικῆς παραδόσεως, ἐφ' ἧς στηρίζεται ἡ τε ἐκκλ. μουσικὴ καὶ ἡ θύραθεν τοιαύτη, ἧτις γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα ἔξω τερικῆς, περιλαμβάνει οὐ μόνον τὴν δημοδὴν, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐν γένει Ἀνατολικῆς μουσικῆς πάντας τοὺς τρόπους καὶ τὰ πολλαπλᾶ ἰδιώματα.

* *

Ὡς εἶναι γνωστὸν, ἐν τῇ μουσικῇ ἀνεκάνθεν δύο ὑπῆρχον κλίμακες ἢ φυσικὴ καὶ ἡ συγκεκριμένη. Οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνες ἐκ τῆς συγκεκριμένης κλίμακος παρήγγον ἑξέρας δώδεκα ὁμοειδεῖς κλίμακας, διαφοῦντες ἕκαστον τῶν δύο τετραχορδῶν αὐτῆς εἰς ἓν λεῖμμα καὶ εἰς δύο τόνους ὁμοειδεῖς, οὓς πάλιν ὑποδιήρουν εἰς δύο ἄνισα ἡμιτόνια, μείζον καὶ ἐλάσσον, καὶ ἀνιστρόφως. Ἀμφότερα τούτεστι τὰ τετραχορδα διηροῦντο εἰς δέκα ἡμιτόνια, αἴτινα μεθ' ἑτέρων δύο εἰς τὰ ὁποῖα διηρεῖτο ὁ προσλαμβανόμενος μείζων τόνος, ἀπετέλουν τὸν ἀριθμὸν δώδεκα. Ἐκ τῶν δέκα καὶ τριῶν χορδῶν, οἵτινες περιέκλειον τὰ δώδεκα ταῦτα ἡμιτόνια, παρήγγοντο δέκα τρεῖς ὁμοειδεῖς κλίμακες, ἐν ταῖς ὁποῖαις τὸ ἡμιτόνιον εὐρίσκατο ἐν τῷ μέσῳ τῶν τετραχορδῶν. Αἱ κλίμακες αὗται κατ' οὐδὲν ἄλλο διέφερον ἀπ' ἀλλήλων, εἰ μὴ κατὰ τὸ ὕψος ἐνός ἡμιτονίου. Ἐκάστη τῶν δεκατριῶν τούτων κλίμακῶν ἀνελόγει πρὸς ἓνα ἰδιαίτερον Τρόπον, διότι ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δεκατριῶν κλίμακῶν καὶ οἱ Τρόποι ἦσαν δέκα τρεῖς, καλούμενοι: Ὑποδωριος, Δωριος, Ὑπερδωριος. Ὑποιάδιος, Ἰαδιος, Ὑπεριάδιος. Ὑποφρύγιος, Φρύγιος, Ὑπερφρύγιος. Ὑπαίολιος, Αἰόλιος. Ὑπολύδιος, Λύδιος. Ἄλλ' ἐπειδὴ εἰς τὴν Διὰ πασῶν προσετέθη εἰς εἴ τι τόνος, διαφοῦμενος καὶ οὗτος εἰς δύο ἡμιτόνια, προσετέθησαν εἰς τὰ δύο εἴ τι Τρόποι, ὁ Ὑπεραιόλιος καὶ ὁ Ὑπερλύδιος καὶ οὕτως ὁ ἀριθμὸς τῶν Τρόπων ἀληθέως εἰς δεκάπέντε. Ἡ εἰς ἡμιτόνια λοιπὸν διαίρεσις τῆς Διὰ πασῶν τῶν ἀρχαίων ἐγένετο χόριν τῶν 15 τρόπων, ὧν ἕκαστος κατεῖχε θέσιν ἡμιτονίου.

Ἡ ἀρχαία Ἑλλην. μουσικὴ, ὡς ἐκ τῆς διαίρεσεως τῆς κλίμακος εἰς 12 ἡμιτόνια, εἶχε κατ' ἀνάγκην τρεῖς μόνον συμφωνίας τὴν διὰ ὀκτώ, τὴν διὰ πέντε καὶ τὴν διὰ τεσσάρων. Δίδυμος ὁμοῦ ὁ Ἀλεξανδρῶς, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Πτολεμαῖος, ὁ συμπληρώσας τὴν θεωρίαν ἐκείνου, ἐφεύρε περὶ τὰ τέλη τῆς πρώτης μ. Χ. ἑκατονταετηρίδος τὴν ὀρθὴν διὰ τριῶν μείζονα συμφωνίαν: 5)4 καὶ τὴν διὰ τριῶν ἐλάσσονα: 6)5. Καὶ ἐκ μὲν τῆς μείζονος παρήγαγε τὸν ἐλάσσονα τόνον: 10)9, ἐκ δὲ τῆς ἐλάσσονος τὸν ἐλάττωτον: 16)15 καὶ τὸν μείζονα: 9)8. Ὡστε ὁμιλοῦντες σήμερον περὶ τριῶν ἰδιαίτε-

ρων φυσικῶν τόνων: μείζονος, ἐλάττωτος καὶ ἐλαττώτου, ὀρείλομεν ν' ἀνατρέξωμεν εἰς τὸν Αἰὶ μ. Χ. αἰῶνα, εἰς τὰς θεωρίας τούτεστι τοῦ Διδύμου καὶ τοῦ Πτολεμαίου, οἵτινες τροποποιήσαντες ἐν τισὶ τὴν ἀρχαίαν διατονικὴν κλίμακα, ἐποίησαντο χορῆν πέντε διατονικῶν τετραχορδῶν, ὧν τὰ δύο οὐσιωδῶς διέφερον ἀπὸ τῶν τετραχορδῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς μουσικῆς. Ἡ κυρία δ' αἰτία, ἧτις ὤθησε τὸν τε Δίδυμον καὶ τὸν Πτολεμαῖον εἰς τὴν καινοτομίαν ταύτην, ἦτο οὐ μόνον ἡ προσπάθειά των ὅπως συμβιβάζοισι τοὺς δι' ἵταμένους Πυθαγορείους καὶ Ἀριστοξενεῖους, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπήθεια τῆς ἐν γένει Ἀνατολικῆς μουσικῆς.

Ἡ ἡμετέρα ὁμοῦ ἐκκλ. μουσικὴ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς αὐτῆς, ἀναγομένης εἰς τοὺς πρώτους χριστιανικοὺς χρόνους, βίβαν καὶ θεμελιονθεῖχε φυσιωδέστερον καὶ αὐτῆς τῆς φυσικῆς κλίμακα, οὐδέποτε δὲ τὴν συγκεκριμένην. Καὶ ἡ φυσικὴ αὕτη κλίμαξ διὰ τῆς διαίρεσεως αὐτῆς: εἰς δύο ὁμοειδῆ τετραχορδα, ἐκ τόνων μείζονος, ἐλάσσονος καὶ ἐλαττώτου καὶ ἐνός ἐπι μείζονος ὡς προσλαμβανόμενου, πορᾶγει διαστήματα ἑπτὰ ἐν τῇ Διὰ πασῶν, ἦτοι τρεῖς μείζονας, δύο ἐλάσσονας καὶ δύο ἐλαττώτους, ἐκ τῶν ὁποίων παράγονται ἑπτὰ κλίμακες, διάφοροι κατὰ τε τὸ ὕψος καὶ τὸ μέλος, οἵτινες συμφωνῶσι πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἑπτὰ διαστημάτων αὐτῶν, ἔχουσαι ἀνάγκην ὀκτώ φθόγγων, παράγουσι συνεπῶς καὶ ὀκτὼ ἰδιαίτερους ἦχους.

Οὗτος εἶναι ὁ τεχνικὸς λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον ἡ Βυζαντινὴ ἐκκλ. μουσικὴ ἔχει ὀκτὼ ἰδιαίτερος ἦχους (τέσσαρας κυρίους καὶ τέσσαρας πλαγίους). Ἄλλ' οἱ ἦχοι οὗτοι τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς δὲν εἶναι πάντες ὑποχρεωμένοι νὰ ἀκολουθῶσι τὴν ἀρχικὴν φυσικὴν κλίμακα ἐν τῇ ἐξελίξει καὶ τῇ ἀναπτύξει του ἕκαστος. Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, πλὴν τῶν 15 τρόπων, οἵτινες ἐμελωδοῦντο καὶ κατὰ τὰ τρία γένη ἕκαστος, ὑπῆρχον καὶ αἱ ἰδιαίτεροι τῶν τριῶν γενῶν διαίρεσις, οἵτινες χροῶσι καλούμεναι, ἦσαν τὸν ἀριθμὸν ἑξ (ἀρμονίας 1, χροῶματος 3 καὶ διατόνου 2). Καὶ διὰ τῶν χορῶν τούτων καθόρθον νὰ ἀποδίδωσιν ὁ, τι διὰ τῆς εἰς τόνους καὶ ἡμίτονα διαίρεσεως δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἀποδοθῇ. Καὶ οὕτω διὰ τῆς μεθόδου ταύτης, τὰ δύο κυρίως γένη των (τὸ διατόνον καὶ τὸ χροῶμα) ἐκαρπύοντο κατὰ τὸ σύντονον (=σκληρόν) καὶ τὸ μαλακὸν εἶδος.

Ὅπως λοιπὸν παρ' ἐκείνοις, πλὴν τῶν ἀρχικῶν καὶ θεμελιωδῶν διαγραμμάτων ὑπῆρχον καὶ ἄλλα ὑποδιαίρεσις μετ' ἰδιαίτερων χαρακτηριστικῶν καὶ οὐσιωδῶν διαστηματικῶν διαφορῶν, οὕτω καὶ παρ' ἡμῖν οἱ πλείστοι τῶν ὀκτῶ ἦχων, πλὴν τῆς ἀρχικῆς καὶ βασίμου αὐτῶν κλίμακος, ἔχουσι καὶ ἄλλας δευτερευούσας, οἵτινες διὰ τῶν ἐξόχως χαρακτηριστικῶν ἰδιωμάτων καὶ τῶν διαφορῶν αὐτῶν τῶν οὐσιωδῶστάτων, ἀποτελοῦσι τὸ μέσον, δι' οὗ διαμορφοῦσι καὶ διαπλάττουσι τὰς μουσικὰς γραμμάς καὶ τὰ σχήματα τῶν πολυποικίλων αὐτῶν μελῶν. Ἄν δὲ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν καὶ τὸν νόμον ἐκείνου τὸν φυσικὸν καὶ ἀπαραίτητον, τὸν νόμον δηλονότι τῆς μελωδικῆς ἔλξεως (διότι ὑπάρχει καὶ ἀρμονικὴ ἔλξις), ἧτις ἀναλόγως τῆς φύσεως ἐκάστου ἦχου ἄλλοι οἱ σταθερῶς, εἴτε παροδικῶς, καθ' ὀρισμένους ὁμοῦ πάντοτε κινῶνας, τοὺς τόνους τῆς ἀρχικῆς ἐκάστου ἦχου κλίμακος, ἔχομεν πρὸ ἡμῶν ὀλοκλήρον ἐκείνον τὸν ἰδιαίτερον μηχανισμόν τῶν μουσικῶν διαστημάτων τῆς ἡμετέρας μουσικῆς, ἄνευ τῶν ὁπίων δὲν εἶναι δυνατόν, ἀδύνατον εἶναι ν' ἀποδοθῇ ὁ διὰ τῆς φωνητικῆς παραδόσεως διασφραγθεὶς ἰδιαίτερος τῆς ἡμετέρας μουσικῆς χαρακτήρ. Διότι τῆς ἡμετέρας ἐκκλ. μουσικῆς μόνος ὁδηγὸς καὶ γνώμων καὶ μέτρον φωνητικῶν εἶναι ἡ φωνητικὴ παραδοσις, ἧτις διέσφραξε ἀπ' ἀρχῆς καὶ μέχρι σήμερον διασφᾶζει τὴν οὐσίαν τοῦ ἱεροῦ μέλους, ἄνευ τεχνικοῦ τινος μέσου, δι' οὗ, ἐξακριβωμένων καὶ καταμετρούμενων τῶν τονιαίων αὐτῆς διαστημάτων, νὰ μεταδίδωνται ταῦτα καὶ δι' ὄργάνου τινὸς οἰουδήποτε. Φωνητικὴν λοιπὸν παραδοσὶν λέγοντες ἐννοοῦμεν τὸ ἰδιαίτερον ἐκεῖνο ἦθος ὄλων ὁμοῦ τῶν μελωδικῶν μας τρόπων καὶ ἐνός ἐκάστου ἰδιαίτερος, ὑπ' ὃ παρουσιάζονται τὰ εἰς ἓνα ἕκαστον τῶν ὀκτῶ ἦχων ἀναγόμενα πολυποικίλα μέλη, ἐκτελούμενα ὁμοῦ ὑπὸ μουσικῶν, κατεχόντων ἅπαντα τὰ ἰδιαίτερα

γνωρίσματα τῆς ἡμετέρας μουσικῆς, τῆς ἀπὸ στόματος εἰς στόμα διὰ μέσου τῶν αἰώνων διασφραγίσσης καὶ διὰ τῆς σημειογραφίας αὐτῆς εἰς σύστημα τέλει ἀποκρυσταλλωθείσης. Τὴν παράδοσιν ταύτην κατὰ τὸ πλεῖστον ἀποτελοῦσι τὰ μουσικὰ διαστήματα ἐκάστου τῶν τριῶν μουσικῶν γενῶν, τὰ τε φυσικὰ καὶ σταθερὰ, ὅπως καὶ τὰ δυνάμει τοῦ νόμου τῆς μελωδικῆς ἔλξεως καθ' ὄριμνους, ὡς εἶπον, κανόνας κυμαινόμενα. Καὶ τὰ διαστήματα ταῦτα κατεῖχον πάντοτε οἱ ἀριστεῖς ἐκτελεσταὶ τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς, οἵτινες τοσοῦτον μᾶλλον εἰσὶν ἀξιοθαύμαστοι, καθόσον ἄνευ τεχνικοῦ τινος μέσου, ἄνευ δηλ. τῆς βοηθείας ὄργανου, διὰ μόνης τῆς ἀκοῆς καὶ τῆς φωνῆς διατηροῦντες καὶ διὰ τῆς ὑπὸ τῆς Μεγ. Ἐκκλησίας παραδεδομένης ἐκτελέσεως αὐτῶν μεταδιδόντες ταῦτα, οὐδέποτε ἐσφάλαντο. Ἡ φωνητικὴ παράδοσις λοιπὸν ἦτο καὶ ἐξακολουθεῖ οὕσα εἰσὶ ἐκείνη, δι' ἧς εἰς τὰ ὄρα τῶν διδασκομένων τὴν ἐκκλ. μουσικὴν ἐντυπώνονται οἱ τόνοι μείζων, ἐλάσσων καὶ ἐλάχιστος, ὅπως καὶ πάντες οἱ τόνοι καὶ αἱ δίσσεις καὶ αἱ ὑφέσεις καὶ τὰ μικρότερα τούτων σταθερὰ, εἴτε κυμαινόμενα διαστήματα τοῦ τε χρωματικοῦ καὶ τοῦ ἑναρμονίου γένους. Τὴν παράδοσιν ταύτην ἐπιζητοῦσι νὰ ἐκμηδενίσωσιν οἱ ὁπαδοὶ τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ μέλους καὶ τοῦ Κλειδοκυμβάλου, (χάριν τοῦ ὁποίου καὶ αὐτὴ ἡ φυσικὴ κλίμαξ ἐθυσίσθη), συγλίζοντες καὶ ἰσοραρίζοντες τὸν μείζονα τόνον πρὸς τὸν ἐλάσσονα, τὸν ἐλάχιστον πρὸς τὰ ἡμιτόνια κλπ. καὶ ἀπειλοῦντες οὕτως νὰ ἐκμηδενίσωσι τὸ ἐκ τοῦ ἰδιαίτερου τούτου διαστηματικοῦ πλούτου προερχόμενον ἰδιαίτερον ἄκουσμα τῆς ἡμετέρας μουσικῆς. Καὶ ἐφ' ὅσον μὲν ὑπάρχουσιν οἱ ἀριστεῖς καὶ οἱ ἀκριβεῖς τῆς φωνητικῆς παραδόσεως κάτοχοι, οὐδένα αὐτὴ διατρέχει κίνδυνον. Ἀλλ' ἐκλειπόντων ὁσμημέραι τούτων, τίς ἔσται ἐκεῖνος, ὅστις θὰ μεταδώσῃ εἰς τοὺς ἐπιγινόμενους τὴν ἰδιαίτην ταύτην χροῖαν τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν μέλους; Διὰ τοῦτον ἀκριβῶς τὸν λόγον ἐπιβάλλεται ἡ κατασκευὴ ἰδιαίτερου ὄργανου, διὰ τοῦ ὁποίου, καθοριζομένου ἀκουστικῶς καὶ μαθηματικῶς ἵθι ἐκείνου τοῦ διαστηματικοῦ κόσμου τῆς ἡμετέρας μουσικῆς, νὰ ἦναι δυνατὴ ἡ πιστὴ διδασκαλία καὶ ἀπόδοσις τῶν διαστημάτων τῆς ἡμετέρας φωνητικῆς παραδόσεως καὶ ἡ διάσφραξις αὐτῆς.

Εἰς ἀπάσας τὰς ὀρθοδόξους τῆς Ἀνατολῆς Ἐκκλησίας ἡ παράδοσις διετήρησεν ὁγνήν καὶ ἀδιάφθορον τὴν οὐσίαν τοῦ ἱεροῦ μέλους. Ἀπὸ αὐτῶν τῶν παριστρίων χωρῶν μέχρι τῶν ἐσχατιῶν τῆς Αἰγύπτου ἡ παράδοσις εἶναι μία καὶ ἡ αὐτὴ. Πάντα τὰ γένη, τὰ τονιαία διαστήματα, αἱ χροαὶ κλπ. ψάλλονται ἀπαλλάκτως, διότι ἡ παράδοσις διεσώθη καὶ διετηρήθη ὁμοία, σφρα καὶ ἀκμαία, ὅπου ἡ ἐπήρεια τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ μέλους δὲν ἐξησθένεισεν αὐτήν. Καὶ ἀπόδειξις μία, τὸ σπουδαιότατον ἔργον τῆς ἐν Κων. πόλει Ἐπιτροπῆς, τὴν ὁποίαν ὁ αἰδίδιμος Πατριάρχης Ἰωακείμ ὁ Γ' συνέστησε κατὰ τὴν πρώην αὐτοῦ πατριαρχεῖαν τὸ 1881 πρὸς ἐμπέδωσιν καὶ διάσφραξιν τῆς φωνητικῆς παραδόσεως. Τὴν ἐπιτροπὴν ἐκείνην ἀπετέλουν οἱ δοκιμώτεροι τῶν τότε ἱεροψαλτῶν. Τὴν φωνητικὴν δὲ παράδοσιν ὡς διετήρουν μέχρι τότε ἐκεῖνοι, κατεμέτρησε καὶ καθώρισεν ἐπιστημονικῶς ὁ ἀείμνηστος τοῦ Γένους διδάσκαλος Ἀνδρέας ὁ Σπαθάρης. Καὶ ἡ Ἐκκλησία, περιβαλοῦσα διὰ τῆς ἐγκρίσεως αὐτῆς τὸ σοβαρὸν ἔργον τῆς Ἐπιτροπῆς ἐκείνης, συνέτέλεσεν εἰς τὸ νὰ διασφραξῇ ἡ ὑπ' αὐτῆς ἀνεκάνειν παραδεδομένη καὶ διατηρουμένη φωνητικὴ παράδοσις τῆς ἐκκλ. ἡμῶν μουσικῆς. Χωρὶς δὲ τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1881, ἐν μόνον, ἐξόχως χαρακτηριστικὸν ἀναφέρω, ὅπερ δὲ ὁ ἀείμνηστος Σπαθάρης συχνάκις ἔλεγε μοι. «Πολλάκις—ἔλεγε μοι—ἐν συνεννοήσει μετὰ τοῦ προέδρου τῆς Ἐπιτροπῆς, τοῦ ἀείμνηστου Γερμανοῦ Ἀφθονίδου, μετεκίνουν κρυφίως τὰ ἐπὶ τοῦ ἡχομέτρου τὴν προτεροαίαν καθορισθέντα διαστήματα, ἐπὶ τῶν ὁπίων εἶχον μείνει πάντες σύμφωνοι, καὶ προσεπάθουν νὰ παραλείπω τούτους, ὅτι τὰ μετακινήθηκα διαστήματα ἦσαν τὰ ὑπ' αὐτοῦ καθορισθέντα φωνητικῶς, οὐδέποτε ὅμως καθώρθωσα νὰ τοὺς γελάσω». Καὶ εἶναι μικρὸν τοῦτο ἄρα γε; Τοῦτο ἀκριβῶς εἶναι τὸ ἀσφαλές ἐξέγγυον, ὅτι

προὔκειτο οὐδὲ περὶ διαστημάτων εἰκὴ καὶ ὡς ἐτυχεν ἀποδιδόμενον, ἀλλὰ περὶ διαστημάτων σταθερῶν καὶ μονίμων, αἵτινα οἱ ἀείμνηστοι ἐκείνοι κατεῖχον ἀσφαλῶς, ἀπέδιδον ἀκριβῶς καὶ μετέδιδον ἀκριβέστατα. Διὰ τὸν λόγον τούτον, μεγίστην σημασίαν ἀποδίδουσ εἰς τὴν ἐργασίαν ἐκείνην—ἦν, ἐκπροσωποῦσαν τὴν ὑπὸ τῆς Μεγ. Ἐκκλησίας διασφραξίαν φωνητικῆς παραδόσεως, καθώρισεν ἐπιστημονικῶς ὁ Σπαθάρης—ταύτην πάντοτε ἔχω ὡς βάσιν ἐν τῇ ἐμῇ διδασκαλίᾳ, καθόσον ἄλλως τε δύο τῶν τῆς Ἐπιτροπῆς μελῶν ὅπως καὶ τῶν διδασκάλων αὐτῶν ὑπήρξα καὶ ἀκουστής.

Ταύτην λοιπὸν τὴν παράδοσιν ἐκλήθη νὰ μεταδώσω ἐν Ἀθήναις καὶ ταύτην ἐδίδαξα καὶ θὰ διδάσκω εἰς τὸ ἐξῆς μετὰ τόσης εὐλαβείας ὅσον καὶ φανατισμοῦ. Ἴνα μὴ ὑποτεθῇ δὲ τυχὸν ὅτι ἐμπειρικῶς ἦλθον νὰ μεταδώσω ταύτην, αἴα τῇ ἐνταῦθα ἐλεύσει μου, ἐζητήσα τὴν σύστασιν ἐπισημον ἐπιτροπείας, πρὸ τῆς ὁποίας νὰ ἀναπτύξω πάντα τὰ τεχνικὰ καὶ ἐπιστημονικὰ τῆς ἡμετέρας μουσικῆς θέματα, ἐφ' ὧν ὑπῆρχον ἀντιρρήσεις. Συσταθεῖσι δὲ τῆς ἐπιτροπείας ταύτης ἐν αὐτῇ τῇ Μητροπόλει Ἀθηνῶν, ἀνέπτυξα τότε ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ καὶ ἐμπεριστατωμένως τὴν περὶ διαστημάτων θεωρίαν διὰ τε τῆς φωνῆς καὶ τοῦ μονοκόρδου, πείσας, ὡς ἐκ τῶν ἐπισήμων τῆς Ἐπιτροπείας πρακτικῶν καταφαίνεται, τοὺς ἀποτελοῦντας ταύτην, ὅτι πρόκειται περὶ ὅλων ἰδιαίτερου κόσμου μουσικῶν διαστημάτων διὰ τε τῆς φωνητικῆς παραδόσεως ἀσφαλῶς σφραζομένων καὶ διὰ τῆς φυσικῆς καὶ τῆς μαθηματικῆς ἐπιστήμης ἀσφαλέστατα ἀποδεικνυμένων. Ὁμολογῶ, ὅτι ἐπὶ τινὰ χρόνον τότε ἀφείθην ἡσυχος. Ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν ἀπέλιπον καὶ αὐτὴς τὰ τῆς ἀντιλογίας πνεύματα, διοργάνωσα μίαν ὅλων πρωτότυπον διὰ τῆς «περὶ τῶν μουσικῶν διαγραμμάτων καὶ τῶν μελωδικῶν τρόπων τῆς Ἑλληνικῆς μουσικῆς ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερον ἐν παραβολῇ πρὸς τοὺς τρόπους τῆς νεωτέρας μουσικῆς». Ἐν τῇ διαλέξει ἐκείνῃ, ἥτις συνωδύθη καὶ ὑπὸ πολυμελοῦς χοροῦ καὶ ὄρχηστρας, ἐξετελέσθησαν διάφορα μέλη ἐκ τῆς Βυζαντινῆς, τῆς δημιώδους, τῆς Ἀσιατικῆς καὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς. Διὰ τῆς εἰς ἄτοπα δὲ ἀπαγωγῆς πανηγυρικῶς ἀνεγνωρίσθη καὶ ἀνωμολογήθη ὑπὸ πάντων τὸ ἐντελὲς διάφορον τῶν διαστημάτων τῆς Ἑλλην. μουσικῆς καὶ τῆς Ἀνατολικῆς ἀπὸ τῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς τοιοῦτων.

Διοργάνωσα ὡσαύτως συναυλίαν Βυζαντινῆς μουσικῆς καὶ δημοδῶν ἀσμάτων, ἐν ταῖς ὁποίαις ἔλαβον μέρος οἱ διαπρεπέστεροι τῶν ἐν τῷ Ὁδεῖῳ ἀγαπητῶν συναδέλφων μου, ἡμετέρων τε καὶ ξένων, οἵτινες μετὰ πρόφρονος καὶ εὐγενοῦς διαθέσεως ἀποδεχόμενοι τὰς ὀδηγίας μου πρὸς πῆσιν ἀπόδοσιν τῶν ἰδιαίτερων τῆς ἡμετέρας μουσικῆς διαστημάτων, καὶ τὸν χειρισμὸν τῶν ἐνταῦθα αὐτῶν ὄργάνων οὐσιωδῶς ἀλλοιοῦντες, θαυμασίως πάντοτε καὶ ὑπὸ τὸν γενικὸν τοῦ συρρέοντος κόσμου ἐνθουσιασμὸν ἐξετέλουν τὰ δυσκολώτερα τῶν μελῶν τῆς ἡμετέρας μουσικῆς.

Ἐπιθυμῶν αἴα ἵνα τὰ διαστήματα ταῦτα ἀκουσθῶσι καὶ ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ τούτου τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἔπεισα τὸ καθ' ἡμᾶς Ὁδεῖον νὰ διοργανώσῃ ἀποστολὰς πρὸς συλλογὴν τῶν δημοδῶν ἀσμάτων, καθ' ἃς πινηγρικῶς ἐγίνοντο ἀποδεκταὶ αἱ γνώμαι καὶ παρατηρήσεις μου ὑπὸ τῶν συνοδευόντων με ἀξιολόγων συναδέλφων μου. Λησμονουμένων ὅμως ἐκάστοτε πάντων τούτων, ἐπανήρχοντο ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ζητήματος, ἰσχυρίζόμενοι ὅτι διαφωνοῦσι, χωρὶς ἐν τούτοις οὐδὲ ἐν ἀπολύτως νὰ προσάγωσιν ἐπιγείρημα, πλην ἐκείνων τῶν συνήθων ἰσχυρισμῶν περὶ πραγμάτων οὐδεμίαν ἐχόντων σημασίαν ἐν τῇ σημερινῇ ἐξελίξει τῆς νεωτέρας μουσικῆς! Κατὰ τὴν τελευταίαν τοῦ ζητήματος τούτου φάσιν ἀνεμίχθησαν καὶ ἄλλοι, οἵτινες προσεπάθησαν νὰ μεταφέρωσι τὰς ἀντιρρήσεις αὐτῶν ἐπὶ ἄλλου ἐπιπέδου. Προσεπάθησαν δηλονότι νὰ ἀποδείξωσι, χωρὶς ἐν τούτοις νὰ τὸ κατορθώσωσιν, ὅτι ἡ ἑναρμονία καὶ ἡ ἐνορχήστρωσις δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐξελιχθῶσι, καταγινόμενα μὲν τοιαῦτα ἐπουσίωδη πράγματα! Καὶ ἐγὼ, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐπιπέδου μεταφέρων τὸ ζήτημα, διοργάνωσα δύο διαλέξεις περὶ δημοδῶν ἀσμάτων καὶ, ἐλεύθερος πλέον τῶν δεσμῶν τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν μέ-

λους, διὰ τινων προὑποδειγμάτων μου—χωρὶς ποσῶς νὰ ἔχω τὴν ἀξίωσιν ὅτι εἶμαι συνθέτης—κατέδειξα ἐμπρόκτως ὁποῖαν ἡ Ἑλληνικὴ μουσικὴ, ἡ τελείως διάφορος τῆς Εὐρωπαϊκῆς, ὀφείλει νὰ ἔχη κατεύθυνσιν, προκειμένου νὰ ἀποκρυσταλλωθῇ εἰς συνθέσεις ἑλληνικῆς, αἴα δ' ὅτι οὐδαμῶς οὕσα ὑποχρεωμένη νὰ ὑποβάλληται εἰς τὰς χειροπέδας τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἀρμονίας καὶ τεχνολογίας, δέον ν' ἀκολουθῇ ἰδιαίτην ἀρμονικὴν συνήγησιν, ἰδιαίτην τεχνολογίαν καὶ ἰδιαίτην ἀνάπτυξιν.

Ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου κυρίως εὐρίσκοντο τὰ πράγματα, ὅτι ἐσχάτως τὸ ζήτημα τῶν διαστημάτων τῆς ἡμετέρας μουσικῆς ἀνεκινήθη ὑπὸ τοῦ κ. Βραχάμη καὶ, ὡς εὐχαρίστως ἤκουσα, ἐγένοντο ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς Ὁδεῖῳ—χωρὶς ἐγὼ ὁ καθηγητὴς τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς νὰ εἰδοποιηθῶ καὶ, —δοκιμαί τινες ἐπὶ κλειδοκυμβάλου, χορδισθέντος ἐπὶ τῇ βάσει διαστημάτων μουσικῶν, αἴτινα ἐκ Κων. πόλεως παραλαβόν, ὡς εἶπέ μοι, καθώρισε μαθηματικῶς ὁ κ. Βραχάμης. Δὲν ἔσχον τὴν τιμὴν—ὡς εἶπον—νὰ παρευρεθῶ κατὰ τὰς δοκιμὰς ταύτας. Εἰς ἰδιαίτερων ὅμως μετὰ τοῦ κ. Βραχάμη συζητήσεων, ἐπὶ τῇ βάσει μαθηματικῶν καὶ ἀκουστικῶν ὑπολογισμῶν, ἀντιληφθεὶς ὅτι πρόκειται περὶ ἐργασίας κατὰ τὸ πλεῖστον συμφώνου πρὸς τὴν σφραζομένην φωνητικὴν παράδοσιν καὶ πρὸς αὐτὰς εἶτι τὰς ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἰδιαίτερας παρατηρήσεις μου, ἔχω καθῆκον νὰ συγχαρῶ ἐξ ὅλης μου τῆς καρδίας τὸν κ. Βραχάμη διὰ τὴν ἐπιστημονικὴν ἀρωγὴν, ἣν παρέχει εἰς τὴν σκοπίμως ὑποτιμωμένην, ἡμετέραν μουσικὴν καὶ νὰ θεωρήσω αὐτὸν εὐτυχή, διότι μετὰ τὸν ἀείμνηστον Σπαθάρην ἔχει τὴν τιμὴν νὰ εἶναι ὁ πρῶτος φυσικομαθηματικὸς, ὅστις ἐπεδόθη εἰς τὴν μελέτην τῶν μουσικῶν διαστημάτων τῆς Ἑλληνικῆς μουσικῆς, νὰ ἔχη δὲ σήμερον τὴν εὐχαρίστησιν νὰ διδῇ ἐν μάθημα ἐξόχως διδακτικόν, πρὸς ἐκείνους, οἵτινες δὲν ἠθέλησαν νὰ ἀσχοληθῶσι μὲν τα ασημαντὰ αὐτὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα—ὡς λέγουσιν—εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ἀποκοσμήματα τῆς φαντασίας ἀνθρώπων ἀμαθῶν καὶ σχολαστικῶν! Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι δὲν ἐγνωρίζον τὴν ὑπαρξίν τῆς ἐργασίας τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1881. Ἀλλ' ὁ ἀείμνηστος Σπαθάρης ἔσχε τὴν πρόνοιαν ἐν τῇ «Φυσικῇ» του νὰ συμπεριλάβῃ τὸ ἐπιστημονικὸν μέρος τῆς θεωρίας τῶν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς φωνητικῆς παραδόσεως καθορισθέντων τότε διαστημάτων. Ἀπορῶ δὲ πῶς δὲν ἐπεστήθη ἡ προσοχὴ τῶν εἰδικῶν ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου τῆς «Φυσικῆς» τοῦ Σπαθάρη, τὴν ὁποίαν πάντως θὰ εἶδον καὶ θὰ ἀνέγνωσαν. Ἀλλ' ἔστω. Ἡμεῖς καὶ τὴν δωδεκάτην ὥραν προσερχομένους τυχόν, ἀνοικταῖς ταῖς ἀγκάλαις δεχόμεθα αὐτοὺς, ἐτοιμοὶ νὰ διδάξωμεν εἰς αὐτοὺς, ὅτι ὄφειλον νὰ γνωρίζωσι καὶ ὅτι πρὸς ἀδικίαν τῆς ἐπιστήμης ἀγνοοῦσι, προκειμένου περὶ πραγμάτων ἐνδιαφερόντων οὐ μόνον τὴν μουσικὴν, ἀλλὰ καὶ τὴν φυσικὴν καὶ μαθηματικὴν ἐπιστήμην.

Ἀλλ' ἤδη ἡ ὑμετέρα καλωσύνη ἂς ἐπιτρέψῃ μοι, ἵνα καταρτίσω καὶ ἄλλα τινὰ ἐπιχειρήματα οὐ μόνον τῶν ἐξ ἀγνοίας, εἴτε ἐκ πλάνης, εἴτε καὶ ἀπὸ σκοποῦ ἴσως ἐθελοτυφλούντων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἐκείνων, οἵτινες ἀμφιταλαντευόμενοι καὶ ἀμφιρρέποντες ἐν ἀρχῇ, προσκλίνουσι τέλος εἰς προσωπικὰς φιλίας. Καὶ πάντες οὗτοι εἶναι ἐκεῖνοι, οἵτινες αἰωνίως διατυμπανίζουν ὅτι διαφωνοῦσιν! Ἀλλ' ἡ καλωσύνη ἂς μοι ἐπιτρέψῃ νὰ ὑπομνήσω εἰς αὐτοὺς μίαν ἀλήθειαν. Ὅτι οὐδέποτε δύναται νὰ λέγη τις ὅτι διαφωνεῖ πρὸς πράγματα, τὰ ὁποῖα ἀγνοεῖ. Καὶ ἐπειδὴ, πρὸς ζημίαν πάντοτε τῆς ἡμετέρας μουσικῆς, δὲν γνωρίζουσι ταύτην, ἡμεῖς οὐδόπως θεωροῦμεν αὐτοὺς ὡς διαφωνοῦντας, ἀλλ' ὅπλως ὡς πνεύματα ἀντιλογίας. Οἱ αἰωνίως λοιπὸν ἀντιλέγοντες οὗτοι ἰσχυρί-

ζονται, ότι ή έναρμόνις αφ' ενός, ή καλλιτεχνική δέ απαγγελία αφ' ετέρου δέν είναι δυνατὸν νά προσαρμοσθῶσι πρὸς τὰ μικρότερα τοῦ ήμιτονίου διαστήματα και πρὸς τὸ ιδιαίτερον τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς ὕψος. Καί επειδή δέν δύνανται νά προσαρμοσθῶσιν, ἄρα κατά τὴν γνώμην αὐτῶν εἶναι περιττά και ἐξοβελιστέα. Καί εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι, ὡς ἐκ τῆς στειρεύσεως τῶν εὐρωπαϊκῶν μουσικῶν θεμάτων, συγκαταβαίνουσι κάπου-κάπου νά λαμβάνωσι κανὲν ἑλληνικὸν μουσικὸν θέμα, ἀλλὰ και τοῦτο, ἂν μὲν πρόκηται νά ψαλῆ, ὑποβάλλεται εἰς κάθαρσιν ἐν τῷ λοιμοκαθαρητῆρι τῆς δῆθεν καλλιτεχνικῆς απαγγελίας των, ἂν δὲ πρόκηται νά χρησιμεύσῃ διὰ καμμίαν σύνθεσιν, ἔ! τότε δὴ τότε κυριολεκτικῶς διακωμωδεῖται και κουρεύεται.

Μέχρι πρό τινας προσεποιοῦμην, ὅτι δέν ἐννοῶ περὶ τίνος πρόκειται και τὰ πάντα τοῖς πᾶσι γινόμενος, χάριν τοῦ γενικοῦ καλοῦ, προσεπάθουν νά πείσω και προσελκύσω αὐτούς, ἀφοῦ μάλιστα συγκεντροῦσιν εἰς χεῖρας των πολλὰ τὰ ὕλικά μέσα. Ἄλλ' ἤδη, βέβαιος πλέον περὶ τῆς σκοπίμου ἀδιαφορίας των, ἀπεριφράστως και κατηγορηματικῶς δηλῶ, χωρὶς ποσῶς νά πειραχθῆ ή φιλική μοι καρδιά των, ὅτι τὰ πάντα παρ' αὐτῶν προσφερόμενα θά δεχθῶ, πλὴν τῆς γνώμης των. Ἄλλ' οὔτε τὰς ἀντιρρήσεις των πλέον εἶμαι διατεθειμένος νά ἀκούω, οὔτε νά συζητῶ μετ' αὐτῶν ἔχω πλέον καιρόν, οὔτε δὲ και χρησιμεύει μοι τόσον ή ἐν μόνῃ τῇ εὐρωπαϊκῇ μουσικῇ τέχνῃ ἐγνωσμένη εἰδικότης και δεινότης των. Οὔτε ή έναρμόνις των μὲ ὠφελεῖ, οὔτε ὁ τρόπος τῆς ἐνορχηστρώσεώς των, οὔτε πάλιν μὲ τρομάζει ή διάφορος κατασκευή και φύσις τῶν ὄργάνων των. Ἐξ ὀλοκλήρου ἀπελπισθεῖς ἀπ' αὐτῶν, ἐνόμισα ὅτι εἶναι πλέον καιρός, ἵνα κατά τὸ δὴ λεγόμενον «χωρίσωμεν τὰ πιάτα μας». Ἀρμονίαν ἔχομεν ἰδικὴν μας, ὄργανα ἔχομεν ἰδικά μας, χόρδισμα θά καθορίσωμεν ἰδικόν μας, ἐν ἐνὶ λόγῳ ἔχομεν πάντα ὀλωσοῦν τὰ τεχνικά μέσα ἰδικά μας και δι' ὄλων τούτων τῶν ἰδικῶν μας τεχνικῶν μέσων, τῶν καθαρῶς ἑλληνικῶν, θά προσπαθῆσωμεν, μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Ὑψίστου και τὴν ἀρωγὴν τοῦ Ἐθνους, νά ἐξυψηρητήσωμεν και ἀποκαταστήσωμεν τὴν ἑθνικὴν ἡμῶν μουσικὴν, τὴν τε ἐκκλησιαστικὴν και τὴν δημόδιον. Ὅπως ἡμεῖς εἰς οὐδὲν τῶν ἀφορώντων τὴν μουσικὴν των ἀναμιγνύμεθα, οὕτω παρακαλῶ και ἐκείνους νά μὴ ἀναμιγνύονται εἰς τὰ τῆς ἡμετέρας μουσικῆς, τοσοῦτω δὲ μάλλον, καθόσον ἐνῶ ἡμεῖς ἐφροντίσαμεν νά σπουδάσωμεν τὰ ἰδικά των, ἐκεῖνοι δέν ήθέλησαν νά διδαχθῶσι τὰ ἡμέτερα.

Τελευταίως ἤλθεν εἰς τὰ ὠτά μου μία ἀκόμη ἐνδειξις τοῦ πρὸς τὴν ἡμετέραν μουσικὴν ἐνδιαφέροντός των! Ἦκουσα, ὅτι καταβάλλονται προσπάθειαι ὅπως ἐπιτευχθῆ ή ψήφισις κονδυλίου παρὰ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας πρὸς μεταγραφὴν τῶν μελῶν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς εἰς τὸ πεντάγραμμον! Ἡ ἐργασία αὕτη ἐγένετο και παρ' ἄλλων, γίνεται δ' ἔτι και παρ' ἐμοῦ ἄνευ τῆς ψηφίσεως ἰδιαιτέρων κονδυλίων, χάριν μόνον τῶν ξένων, χάριν ἰδίως τῶν ξένων μουσικῶν, πλείστους τῶν ὁποίων ἀπὸ πολλοῦ και ἔπεισα ὅτι ή εὐρωπαϊκὴ σημειογραφία, στερουμένη τῶν σημείων ἐκείνων, αὐτὰ δύνανται νά ἀποδώσωσι πλήρως πᾶσας τὰς λεπτομερείας, τὰς τε διαστηματικὰς και τὰς ἄλλας ἐκεῖνας, μόνον τὸ πῶμα τοῦ μέλους δύναται νά γράφῃ. Ὄστε αἱ προσπάθειαι των, ἂν τείνωσιν εἰς τὸ νά ἀντικαταστήσωσι τὴν γραφὴν τῆς ἡμετέρας μουσικῆς, γραφὴν πλήρη και τελειότεραν τῆς εὐρωπαϊκῆς, ἰλαρότητα μόνον θά προκαλῆ.

Ἄλλὰ και ἄλλην προσπάθειάν των ὀφείλω ν' ἀναφέρω, καθόσον αὕτη ἔχει μεγίστην σχέ-

σιν πρὸς τὸ σημερινὸν θέμα. Θά καταρτίσωσι—λέγουσιν—ἰδιαίτερον σύστημα απαγγελίας καλλιτεχνικῆς, ἀνταποκρινομένης πρὸς τὴν σημερινὴν πρόδον και ἀνάπτυξιν και πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ πνεύματος τῆς ἐποχῆς! Καί ταῦτα διὰ νά ἀπαλλαγῶσιν, ὡς λέγουσιν, ἀπὸ τῆς ρινοφωνίας τῶν ψαλτῶν. Βεβαίως, ἂν ὑπάρχη εἰς λίαν σοβαρὸς και ἰσχυρὸς λόγος, ὅστις καθιστᾷ εἰς πάντας ἐπαχθῆ τὴν Βυζαντινὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν, οὗτος—ὡς πάντοτε ἐκάκισα—εἶναι ή κακὴ και ἄμουσος ἀπαγγελία τῶν πλείστων ἱεροψαλτῶν, οἵτινες, κλείοντες ἐρμητικῶς τὸ στόμα και τὴν φωνὴν ἐξ ὀλοκλήρου πρὸς τὸς ρινικὰς χοάνας ὠθοῦντες, παρουσιάζουσιν ἐκεῖνο τὸ ἀηδέστατον ἄκουσμα, τὸ τρέπον εἰς φυγὴν πάντα ἔχοντα ὀλωσοδήποτε και ὀλιγὴν ἔστω μουσικὴν ἀντίληψιν. Ἄλλὰ μήπως ἐγὼ τοῦτο προβάλλω τάχα ὡς τὴν προσήκουσαν ἀπαγγελίαν τῆς ἐκκλ. ἡμῶν μουσικῆς; Χιλιάκις ἔδωκα ἀπτά δείγματα τοῦ τρόπου, καθ' ὃν δέν νά ἐκτελῆται ή ἡμετέρα μουσική. Καί ἀπόδειξις τούτου ή γενικὴ και καθ' ὄλην τὴν γραμμὴν εὐνοϊκὴ και ἐνθουσιώδης ὑποδοχὴ, ἥς ἔτυχον πάντοτε αἱ δημόσιαι ἐμφανίσεις τῶν χορῶν μου. Ἄλλ' ἂν δέν ἐπιτρέπηται—ὅπως και ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐπιτρέπεται—ή ἐκτέλεσις νά γίνηται διὰ μόνῃς τῆς ρινός, εἶναι ἄρά γε ἐπιτετραμμένον ή φωνὴ νά ἐξέρχεται ἐκ τῶν ἐντέρων, ὅπως και θά ὁμολογήσητε ὅτι ἐξέρχεται διὰ τῆς λεγομένης καλλιτεχνικῆς! ἀπαγγελίας!, τοῦ στόματος ἀνοιγομένου μέχρις ἐξαρθρώσεως τῶν σιαγόνων;

Ἀπορῶ πῶς ἐπιζητοῦσι τὴν δημιουργίαν ἰδιαίτερας διὰ τὴν ἐκκλ. ἡμῶν μουσικὴν ἀπαγγελίας, ἐνῶ εἶναι κοινὸν μυστικόν, ὅτι οὔτε διὰ τὴν ἰδικὴν των μουσικὴν δέν κατῴρθωσαν ἀκόμη νά καθορίσωσι κανόνας πρὸς καταρτισμὸν τοῦ προσήκοντος συστήματος ἑλληνικῆς ἀπαγγελίας. Προσέξτε πῶς ἄδουσιν ἄσματα μὲ ἑλληνικὰς λέξεις και ἂν κατορθώσητε και μίαν κἂν λέξιν νά ἀλιεύσητε, θά σας ἀνήκει βραβεῖον ἰδιαίτερον. Ἐκτός ἂν, ὡς σύστημα καλλιτεχνικῆς ἀπαγγελίας διὰ τὴν ἐκκλ. ἡμῶν μουσικὴν ζητῶσι νά ἐπιβάλλωσι τὰς ἀτάκτους ἐκείνας κραυγὰς, αἵτινες ἐν Ἀθήναις καλοῦνται τετράφωνος μουσική.

Ὅποια πρέπει νά ἦναι ή ἀπαγγελία τῆς ἡμετέρας μουσικῆς, κατεδείχθη πλειστάκις διὰ τε τῆς ἡμετέρας διδασκαλίας, ἀλλὰ και διὰ τῶν ἐκάστοτε ἐμφανίσεων τοῦ ἡμετέρου χοροῦ. Ἄλλ' ἵνα μὴ ὑποτεθῆ, ὅτι στερεῖται αὕτη στοιχείων και κανόνων τεχνικῶν, αἶμα δὲ και βάσεων ὀρισμένων, λίαν προσεχῶς ἰδιαίτερον περὶ μουσικῆς ἀπαγγελίας θά κάμω διάλεξιν μετὰ παραδειγμάτων και ἐκτελέσεως μονοφώνου και πολυφώνου. Ὑποθέτω δὲ διὰ μίαν ἀκόμη φοράν νά καταδειχθῆ, ὅτι ή κανταδορικὴ και μελοδραματικὴ ἀπαγγελία οὐδὲν ἔχει τὸ κοινὸν πρὸς τὸ σεμνὸν και ἰδιαίτερον ἐκεῖνο ὕψος τῆς Μεγ. Ἐκκλησίας, τὸ ὁποῖον καθιέρωσε μὲν ή γεραρὰ παράδοσις, ἀπεδέχθη δὲ και δι' ἰδιαίτερον Κανόνων και Κανονικῶν αὐτῆς Διατάξεων ἐπέβαλεν ή Ἐκκλησία ὡς τὸ μόνον ὕψος, τὸ δυνάμενον νά ἐξωτερικεύσῃ τὴν ἱερότητα, τὴν σεμνότητα, ἀλλὰ και τὴν ἰδιαίτεραν ἐκείνην αἴγλην και χάριν τῶν ἱερῶν τῆς ἡμετέρας μουσικῆς ἁσμάτων.

Ὁ Ἰώσηπος ἐν τῇ Ἰουδαϊκῇ αὐτοῦ ἀρχαιολογίᾳ (Β' κ') λέγει: «Τίς γὰρ ἀγνοεῖ ἔμφυτον εἶναι ἐκάστῳ ἔθνει ἰδιαίτερον τινὰ προφορὰν, μηδὲ τῷ αὐτῷ τρόπῳ διατίθεσθαι τὰ πάντα τῶν ἐθνῶν ὄργανα και τὴν τῆς φωνῆς μόρφωσιν;» Ἐκ τῶν πραγμάτων ὁμως ἀποδείκνυται, ὅτι οὐ μόνον εἰς τοῦτο τοῦ Ἰωσήπου ἐπρόσεξαν οἱ τάναντία φρονούντες, ἀλλὰ και εἰς τὸ ὅτι ή μουσικὴ στενότητα συνδέεται πρὸς τὴν γλῶσσαν, τὴν προφορὰν και τὴν ἀπαγγελίαν. Ἄλλως θά ὁμολογούν, ὅτι διὰ τὸν λόγον τοῦτον

αἱ γλῶσσαι τῶν θερμῶν κλιμάτων ὡς εὐφωνώτεραι και μαλακώτεραι, κατά φυσικὸν λόγον εἶναι και τὰ μάλιστα ἐπιτήδειοι πρὸς τὴν μελωδίαν. Ἐνῶ ἐξ ἀντιθέτου αἱ γλῶσσαι τῶν βορείων κλιμάτων, ὡς ἐκ τῆς χρήσεως πολλῶν και πυκνῶν συμφῶνων, τραχύτεραι οὔσαι και δύσκολοι, εἶναι ἀκατάλληλοι πρὸς μελωδίαν. Θά ἐγνώριζον, ὅτι διὰ τοὺς λόγους τούτους ἀκριβῶς ἐπενοήθη παρ' αὐτοῖς ή ἀρμονία, ἵνα δι' αὐτῆς περικαλυφθῆ τὸ ἀνεπιτήδειον και ἀκατάλληλον τῶν βορείων λαῶν πρὸς μελωδίαν και θά ἐδικαίουν πληρέστατα τοὺς εἰπόντας, ὅτι ὅσον προχωρεῖ τις πρὸς τὰ ψυχρότερα κλίματα αἰσθάνεται ὅτι ή μουσικὴ ἔχει ἀνάγκην χονδροῦ ἐνδύματος, ὅτι δὲ τὸ χονδρὸν τοῦτο ἔνδυμα εἶναι ή ἀρμονία. Διότι, ὑποθέτω, δέν ἀγνοοῦσιν, ὅτι διὰ τὸ διάφορον τῆς φυσικῆς καταστάσεως τῶν χωπῶν ἐδημιουργήθησαν ἐν Εὐρώπῃ τρεῖς Μουσικαὶ Σχολαί, συμπτυχθεῖσαι κατόπιν εἰς δύο. Διότι κάλλιον ἐμοῦ γνωρίζουσιν, ὅτι και αὐτὸς ὁ φανατικὸς τοῦ συμφωνικοῦ συστήματος ὀπαδὸς Μένδελσον ἐν Ἰταλίᾳ διατρίβων ἐγραφε, ὅτι: «Ἐν Ἰταλίᾳ ή φύσις εἶναι τοιαύτη, ὥστε ὁ μουσουργὸς δέν ἔχει ἀνάγκην μόνῃς τῆς φαντασίας του. Ἀρκεῖ νά ἐξέλθῃ τῆς κατοικίας του διὰ νά εὕρῃ ἐν αὐτῇ τῇ φύσει τὰ μουσικά θέματα ὅλως ἔτοιμα και νά βαυκαλισθῆ ὑπὸ ἀκαταπαύστων ἀρμονιῶν». Ὅτι δὲ εἰς ἔμπρακτον ἀπόδειξιν τῶν ὑπ' αὐτοῦ γραφέντων, ἐν Ἰταλίᾳ διαμένων, ὁ Μένδελσον ἐγραψε μίαν τῶν ὠραιότερων αὐτοῦ προσεισαγωγῶν, ἣν, παρὰ τὸν σκωτικὸν αὐτῆς τίτλον «Hebrides», διαπνέει γλυκυτάτη μεσημβρινὴ αὔρα. Ἀνέφερον ἐν παρόδῳ ταῦτα, ἵνα καταδείξω, ὅτι ἐκάστη χώρα ἔχει τὰς ἰδίας ἐμπνεύσεις τῆς, ὅτι ἔχει τὰ ἴδια τοπικά της θέλητρα, ὅτι δὲ τὸ ἄσμα τὸ ἑλληνικὸν διόλου δέν χάνει ἂν δέν ἐμελοποιήθῃ ἀνέκαθεν, ὅλως σήμερον νοεῖται ή μελοποιεῖται και ή ἀρμονία παρ' Εὐρωπαίους.

Ὡς βλέπετε ἐκ τῆς συγχίσεως τόπων και πραγμάτων κατηντήσαμεν εἰς τὸ σημεῖον νά βλέπωμεν τὴν ἑθνικὴν ἡμῶν μουσικὴν ἔρμαιοι τῆς ἰδιοτροπίας τῶν ἐκ τῶν ἡμετέρων ξενιζόντων. Ἄν δὲ προσθέσητε και τὴν ἑλληρικὴν πάσης ἀρωγῆς και προστασίας ἐκ μέρους τῶν ἀρμοδίων, ἔχετε πλήρη τὴν εἰκόνα τῆς καταστάσεως. Ταῦτα λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν, παρ' οὐδενὸς δὲ βλέποντες ὑποφώσκουσιν τὴν ἐλπίδα και ἀπλῆς ἔστω ἠθικῆς συνδρομῆς, ἐπαναθέτομεν τὸν ἀγῶνα ἐπὶ τῶν ἰδίων ἡμῶν ἀσθενῶν δυνάμεων. βέβαιοι ἄλλως τε ὄντες, ὅτι, ὡς μέχρι τοῦδε, και ἐν τῷ μέλλοντι θά ἔχομεν ὑπερῶν ἡμῶν ἀμέριστον τὴν κοινὴν ἐκτίμησιν και ἀντίληψιν. Καί κατηντήσαμεν εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο, διότι πάντες ἐκεῖνοι, παρ' ὧν ἠλιζόμεν ἄμεσον τὴν ἀρωγὴν, δέν κατῴρθωσαν νά συμμορφωθῶσι πρὸς τὰ πράγματα και νά σκεφθῶσιν ἑλληνοπρεπέστερον και ἐν αὐτῷ τῷ θέματι τῆς ἑθνικῆς ἡμῶν μουσικῆς. Τοὺς ὀμιλεῖτε περὶ μικροτέρων τοῦ ήμιτονίου διαστημάτων, ἐκεῖνοι δὲ μὴ γνωρίζοντες τὸν μηχανισμόν, καθ' ὃν οἱ ἡμέτεροι ἤχοι ποιοῦνται χρῆσιν τούτων και ὑποθέτοντες, ὅτι πρόκειται περὶ σειρὰς τόνων, ὁμοίως πρὸς τὴν δι' ήμιτονίων χρωματικὴν τοιαύτην τῆς Εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς, σὰς λέγουσι: Πῶς εἶναι δυνατόν ή φωνὴ τοῦ ἀνθρώπου νά ἐκτελέσῃ κατά σειράν κλίμακας διὰ τετάρτων τοῦ τόνου; Ἰοὺς ὀμιλεῖτε περὶ τοῦ ἰδιαίτερου διαστηματικοῦ πλοῦτου τῆς ἑλληνικῆς μουσικῆς και τῆς ἐν γένει Ἀνατολικῆς, ἐκεῖνοι δὲ σὰς λέγουσιν, ὅτι δέν εἶναι δυνατόν αὐτὰ τὰ πράγματα νά ὑπαχθῶσιν εἰς τοὺς κανόνας τῆς ἀρμονίας! Τοὺς ὀμιλεῖτε περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν εἶναι δυνατόν αἱ οὐσιώδεις και γνωριστικαὶ διαστηματικαὶ διαφοραὶ τῆς ἡμετέρας μουσικῆς νά ἀποδοθῶσι δι' ὄργάνων, ἐκεῖνοι δὲ σὰς λέγουσιν, ὅτι τὸ κλειδο-

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Τὴν 7ην Ἰουλίου ἐ. ἔ. ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Μουσικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Λειψίας, ἦς καθηγητὴς ὁ Dr H. Albert, ἐδόθη μίαν ἰλιαν ἐνδιαφέρουσα συναυλία.

— Κατ' αὐτὴν μετὰ μικρὰν εἰσῆγγον τοῦ κ. Albert ἐξετελέσθησαν ὑπὸ τῆς φοιτητικῆς ὀρχήστρας ἐν ἀρχῇ τὰ ἐκ τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς μουσικῆς διασφθέντα τεμάχια, τὰ ἑποῖα ἐψάλλον ὁ καθηγητὴς τῆς μουσικῆς ἐν Halle Dr Moser.

— Ὡσούτως ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ κ. Moser ἐψάλη ὁ πρό τινων μηνῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἀνακαλυφθεὶς χριστιανικὸς ὕμνος τοῦ τρίτου μ. Χρ. αἰῶνος, περὶ οὗ γράφομεν ἐν ἄλλῃ στήλῃ.

— Μετὰ τοὺς ὕμνους τούτους ἡ ὀρχήστρα ἐξετέλεσε κατὰ σειράν: τὴν πρώτην ὄπεραν τοῦ Haendel (1707), ἐν *menucte* τοῦ Mozart, γεγραμμένην τὸ 1768—70, τὸ ἑποῖον εὐρέθη πρό τινος εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Σαλτσβούργου, τοῦ αὐτοῦ ἐν *Klavierkonzert A—dur* γραφὴν τὸ 1786 καὶ μίαν *Begrüßungskantate* (καντάδαν) τοῦ *Heinrich Albert*, γραφεύσαν τὸ 1638 διὰ τὸν ποιητὴν *Martin Opitz*.

— Τὴν καντάδαν αὐτὴν, ἣτις ἀποτελεῖται ἀπὸ διάφορα σκέτσα μεταξὺ φίλων, τὴν ἐτραγοῦθησαν τὸ 1638 φοιτηταί, κορυφούμενοι τὸν ποιητὴν *Martin Opitz*.

— Εἰς τὴν συναυλίαν ταύτην, καθ' ἣν παρέστη ἡ καλλιτέτρα τάξις, δι' εἰδικῆς προσκλήσεως παρέστη καὶ ὁ κ. Ψάχος, ἐν συνάδουσιν ὁ διαπρεπὴς ἀρχαιολόγος καὶ ἑλληνιστής κ. *Nachod*, μετὰ περιστῆς εὐγενείας καὶ φιλοφροσύνης ἐισρηγηθῆναι εἰς τὴν ἑλληνικὴν πάντα τὰ λειθύντα καὶ ἐκτελεσθέντα κατὰ τὴν συναυλίαν.

— Καὶ ἡ συναυλία αὐτῆς εἶναι εἰς ἀκόμη ὅρος συγκρίσεως πολὺ κακὸς διὰ τὸν ξενομανῆ τοῦτον τόπον μας, εἰς τὸν ἑποῖον ἡ ἐκτέλεσις ἑλληνικῶν τεμαχίων θεωρεῖται ἀναχρονισμὸς καὶ ἀκόμη πρᾶγμα τόσον πρόστυχον!

— Εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Μονάχου καθηγητὴς τῆς μουσικῆς εἶναι ὁ *Dr Adolf Sandberger*.

— Χάριν περιεργείας δημοσιεύομεν τὸ πρόγραμμα τῆς Μουσικῆς Σχολῆς, κατὰ τὸ ἑποῖον διδάσκονται τὰ ἐξῆς μαθήματα.

— Τρίτην καὶ Παρασκευὴν 5—6 ἱστορία τῆς ἐνοργάνου κατὰ τὸν Μπετόβεν μουσικῆς.

— Πέμπτην 11—12, ἐπιστήμη τῆς μουσικῆς καὶ ἀσκήσεις διὰ τοὺς ἀρχαρίους καὶ προκαχωρημένους μαθητάς.

— Τρίτην καὶ Παρασκευὴν 12—1, μετὰ τοῦ δόκτορος *Scholz*, μαθήματα μουσικῆς θεωρίας καὶ διδασκαλία τῆς ἀρμονίας.

— Σάββατον 12—1, μετὰ τοῦ δόκτορος *Scholz*, εἰσαγωγὴ εἰς τὴν ἐπιστήμην τῆς μουσικῆς.

— Ὁ οἶκος *Steinmeyer*, εἰς τὸν ἑποῖον κατασκευάζεται τὸ μέγα ὄργανον τῆς ἑλληνικῆς μουσικῆς, ἰδρῆθη τὸ 1847.

— Τὰ ὄργανα, τὰ ἑποῖα ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς του παρηγγέθησαν εἰς αὐτὸν μέχρι τοῦ 1922, ἀνέρχονται εἰς τὸν σεδούτον ἀριθμὸν 1230.

— Τὰ ὑπὸ κατασκευὴν διὰ τὸ τρέχον ἔτος ὄργανα ἀνέρχονται εἰς 23, πλὴν τοῦ τῆς ἑλληνικῆς μουσικῆς, τοῦ ἑποῖου συγγένους θὰ κατασκευασθῇ καὶ ἐν μικρότερον κατὰ παραγγελίαν φιλομούσου τινός.

— Τὸ 1919 ἰδρῆθη ἐν Περσιόις Πανεπιστημιακὴ Μουσικὴ Λέσχη, ἐδρεύουσα ἐν Σορβώνῃ.

— Ἡ Λέσχη αὕτη εὐρίσκειται ὑπὸ τὴν προστασίαν Ἐπιτροπῆς, ἀποτελουμένης ἐκ τοῦ Πρωτάνεως καὶ τῶν Κοσμητῶρων ὄλων τῶν Σχολῶν τοῦ Πανεπιστημίου, ὡς καὶ τοῦ Γενικοῦ Ἐπιθεωρητοῦ τῶν Μουσικῶν Σπουδῶν, διοικεῖται δὲ ὑπὸ καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου.

— Σκοπὸν αὐτῆς ἔχει τὴν διευκόλυνσιν τῶν φοιτητῶν εἰς τὴν ἐξακολουθήσασιν τῶν μουσικῶν αὐτῶν σπουδῶν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ μουσικοῦ αἰσθηματος ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ.

— Ἐκτός τῆς πρακτικῆς ταύτης ὠφελείας καὶ τοῦ φανεροῦ αὐτῆς καλλιτεχνικοῦ ἐνδιαφέροντος, ἐνδιαφέρει καὶ κοινωνικῶς, διότι εἰσῆγγαγεν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῶν Περσιόων μουσικὴν ὀργάνωσιν, ἣς ἐσπεριέτο καὶ τὴν ἑποῖαν πρό πολλοῦ ἔχουσι τὰ ἔξνα μεγάλα Πανεπιστήμια.

— Πρὸς τὸν σκοπὸν τούτον ἡ Λέσχη καθήρτισεν ὀρχήστραν, δι' ἣς σπουδάζονται ἡ ἀρχαία κλασικὴ μουσικὴ ὡς καὶ ἡ νεωτέρα, ἅμα δὲ καὶ πρόγραμμα δημοσίων διαλέξεων ἐπὶ τῆς ἱστορίας τῆς μουσικῆς.

— Παραθέτομεν τὸ πρόγραμμα μιᾶς τῶν διαλέξεων τούτων, γενομένης ἐν τῷ ἀμφιθεάτρῳ *Richelieu* τῆς Σορβώνης ὑπὸ τοῦ μουσικολόγου καθηγητοῦ τῆς *Schola Cantorum* (Ὡδεῖον Γρηγοριανῆς ψαλμωδίας) κ. *A. Gastoué*, προεδρευόντος τοῦ Πρωτάνεως κ. *Paul Appel*.

— Τὸ πρόγραμμα, ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης, περιλαμβάνει τεμάχια ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς τῶν πρώτων αἰώνων τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὡς καὶ τὸν νεωστὶ εὐρεθέντα ὕμνον πρὸς τὴν Ἁγίαν Τριάδα: «Σγάτω μὴδ' ἄστρα», περὶ οὗ ἀλλοχοῦ γράφομεν.

— Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος πρόγραμμα μετὰ ἄλλων περιεῖχε καὶ τὰ ἐξῆς: «Ὅσον ζῆς», ἄσμα ἑλληνικὸν τοῦ Β' μ. Χρ. αἰῶνος. «Ὡσαυτὰ γὰρ Δαβὶδ», ἀντίφωνον Γρηγοριανὸν τῶν Βαβυλ. Θρήνων τοῦ Προφήτου Ἰερεμία, ἄσμα ἑβραϊκὸν καὶ ῥωμαϊκόν. «Σγάτω μὴδ' ἄστρα», ὕμνος ἑλληνικὸς χριστιανικὸς τοῦ Γ' μ. Χρ. αἰῶνος. Ἄντικτυκον τῶν Χριστουγέννων. «Ἐπικλοῦμαι σε...», ὁπερ εἶναι ἐπίκλησις γνωστοῦ τοῦ Δ' μ. Χρ. αἰῶνος καὶ ἄλλα τεμάχια πολλοῦ ἐνδιαφέροντος.

— Περὶ τῆς διαλέξεως ταύτης τοῦ κ. *Gastoué* θὰ γράψομεν εἰς τὸ προσεχὲς φύλλον.

— Γαλλικὴ τις ἐφημερὶς ὑπεθυμίζει, ὅτι ἐφέτος θὰ ἐορτασθῇ ἡ διακοσιεστὴ ἐπετηρὶς τοῦ κλειδοκμβάλου.

— Τὸ πιάνο, λέγει, ἔπαιξε καὶ παίζει σπουδαιότατον κοινωνικὸν ρόλον καὶ ἐπομένως εἶναι δίκαιον νὰ ἐορτασθῇ ἡ διακοσιετηρὶς του.

— Ὅτι τὸ πιάνο παίζει ἐν τῷ σπουδαίῳ ρόλῳ εἰς τὴν ζωὴν, ἀποδεικνύει ὅτι δὲν θεωρεῖται σήμερον μορφωμένη(!) μίαν νέα, ἀν δὲν παίζει καὶ πιάνο!

— Ἐφευρέτης τοῦ κλειδοκμβάλου εἶναι Ἄγγλος, ὅστις τὸ ἐφευρε κατὰ τὸ 1716.

— Ἡ διακοσιετηρὶς του ἐπομένως ἐπρεπε νὰ ἐορτασθῇ τὸ 1916. Θὰ ἐορτασθῇ ὁμοῦ ἐφέτος, διότι τὸ *riano forte* ἐφευρέθη ἐξ ἐτη βραδύτερον, ἤτοι τὸ 1722, τοῦ ὁποῖου ἐφευρέτης εἶναι ὁ Ἀμεδαῖος Σράιτερ ἐκ Νορνεχάουσερ τῆς Γερμανίας.

— Αἱ ἀνευ λόγου παύσεις ἱεροφαλτῶν ἀπὸ τῶν θέσεών των, εἰς τὰς ἑποίας ἔχουσι διορισθῇ ὑπὸ τῆς Μητροπόλεως Ἀθηνῶν, ἐξακολουθοῦσιν ἀθρόαι, χωρὶς ἡ λεγομένη Μητρόπολις Ἀθηνῶν νὰ συγκινῆται.

— Συνιστῶμεν εἰς τοὺς ἱεροφαλάτας νὰ φροντίσωσι νὰ ἐπανεξιθῶσιν εἰς τὸ πρῶτον καθεστῶς, καθ' ὃ ἐξηρτάντο ἐκ μόνων τῶν Ἐκκλ. Συμβουλῶν, διότι τοῦτο ἀποδεικνύεται πλέον ὅτι εἶναι τὸ συμφέρον των.

— Εἰς τὸν γόνον τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος Ἀχαρνῶν ἐπὶ 25 Νοεμβρίου, ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης, ἐτελέσθη παννυχὶς κατανοκτικωτάτη.

— Κατὰ τὴν ὀλονύκτιον ταύτην ἀγρυπνίαν χορὸς λαμπρὸς ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. *I. Κομάσου*, εἰς ὃν μετὰ ἄλλων ἔλαβον μέρος καὶ οἱ μουσικῶτατοι κ. κ. *N. Χρυσόχοιδης* καὶ *Στ. Ζήτης*, ἐψάλλε θαυμασίως πάντα τὰ ἀργὰ μαθήματα κλπ., συμφῶνως πρὸς ἀγροικτικὴν τυπικὴν διάταξιν, ὑπὸ τοῦ κ. *Ψάχου* διδασκασθεῖσαν.

— Τὴν τυπικὴν ταύτην διάταξιν θὰ δημοσιεύσωμεν ἐν προσεχῇ φύλλῳ, ἵνα χρησιμῆς διὰ τοὺς θέλοντας νὰ τελῶσιν ἐν πόλεσιν ἀγρυπνίας ὀλονυκτικῶν.

— *Ἀνεχώρησε* διὰ Γερμανίαν ὁ κ. *Κ. Ψάχος*, ὅπως παρευρεθῇ κατὰ τὰς δοκιμὰς τοῦ κατασκευαζομένου μεγάλου ὄργανου τῆς Ἐλλ. Μουσικῆς.

— Τὸν κ. *Ψάχον* συνοδεύει ἐπὶ τούτῳ καὶ ὁ καθηγητὴς τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν κ. *Στ. Βραχάμης*.

— Ὁ κ. *Ψάχος* θὰ διαμείνῃ ἐν Γερμανίᾳ περὶ τοὺς τρεῖς μῆνας, θὰ μεταβῇ δὲ εἰς Ρώμην καὶ εἰς Παρισίους, ἵνα ἔλθῃ εἰς ἐπικοινωνίαν καὶ μετὰ τῶν ἐκεῖ μουσικῶν κύκλων, δώσῃ δ' ἴσως καὶ διαλέξεις.

ΚΡΙΣΕΙΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΠΕΡΙ ΤΗΣ «ΝΕΑΣ ΦΟΡΜΙΓΓΟΣ»

Το ἐν Ἀμβούργῳ ἐκδιδόμενον φιλολογικὸν καὶ ἐπιστημονικὸν περιοδικὸν «Hellas», ὄργανον τῆς Γερμανο-Ἑλληνικῆς ἐταιρείας, ἣς γενικὸς πρόεδρος καὶ δευθυντὴς εἶνε ὁ ἐπιφανὴς καθηγητὴς τοῦ ἐν Ἀμβούργῳ Πανεπιστημίου κ. *Erich Ziebarth*, γράφει τάδε ἐν τῷ φύλλῳ τῆς 25ης Οκτωβρίου ἐ. ἔ.

«Τοῦ πολυτίμου καὶ πλουσίου τούτου μηνιαίου περιοδικοῦ συγγράμματος (τῆς «Νέας Φόρμιγγος») πρόκεινται ἡμῖν πλήρες τὸ πρῶτον ἔτος καὶ τέσσαρα τεύχη τοῦ δευτέρου ἔτους. Ὡς σκοπὸν ἔχει τὴν καλλιέργειαν τῆς Βυζαντινῆς Ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, τοῦ δημώδους ἔσματος, τῆς Ἀνατολικῆς καὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς, τῆς παρασημαντικῆς καὶ τῆς διὰ χειρογράφων παραδεδομένης μουσικῆς, τῆς Ἐκκλησιαστικῆς γλώσσης καὶ τῆς ποιήσεως καὶ δὴ κατ' ἐπιστημονικὴν φιλολογικὴν μέθοδον. Κατὰ ταῦτα δημοσιεύονται συχναίς μουσικά κριμα (κείμενα), δημῶδη ἔσματα καὶ Ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς ἐν Βυζαντινῇ καὶ Εὐρωπαϊκῇ παρασημαντικῇ κατ' ἀντιπαράθεσιν πρὸς ἀλλήλας, πρὸς δὲ τούτοις διαλαμβάνονται ζητήματα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς θρησκευτικῆς καὶ τῆς ἐθνικῆς παραδόσεως. Διὰ δὲ τὴν ἱστορίαν τῆς μουσικῆς εἶνε ἰδιαζούσης καὶ ὑψίστης σημασίας τὸ εἰρημένον μηνιαῖον περιοδικὸν σύγγραμμα.

Ἐν τοῖς τελευταίοις τεύχεσι μέγα καὶ σπουδαῖον μέρος ἔχει τὸ ζήτημα τῆς κατασκευῆς νέου ὄργανου τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς.

Τὸ ὄργανον τοῦτο κατασκευάζεται ὑπὸ τινος Βαυαρικοῦ ἐργοστασίου κατὰ τὰς ὑποδείξεις τοῦ καθηγητοῦ κ. *Ψάχου*.

ΔΗΛΩΣΙΣ

Πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ δευτέρου τῆς «Νέας Φόρμιγγος» θὰ ἐκδοθῶσιν ὁμοῦ δύο ἔτι τεύχη τῶν μηνῶν Ἰανουαρίου καὶ Φεβρουαρίου 1923. Συμπληρουμένου οὕτω καὶ τοῦ Β' ἔτους, ἡ «Νέα Φόρμιγγε» θὰ ἐκδίδηται, ὁσάκις ἡ Διεύθυνσις αὐτῆς κρίνῃ ἀναγκαῖον καὶ εἰς σχῆμα μικρότερον. Τοῦτο δὲ, διότι, ὀλιγίστων ἐκ τῶν συνδρομητῶν αὐτῆς ἐκπληρωσάντων τὰς πρὸς αὐτὴν ὑποχρεώσεις των, οὐδόλως θεωρεῖ ἐαυτὴν ὑποχρεωμένην νὰ ὑποβάλληται εἰς ὑπερόγκους δαπάνας, ἵνα εὐχαριστῇ συνδρομητὰς ὀνομαστικῶς καὶ ὅλως ἀσυνεπεῖς εἰς τὰς παρακλήσεις των. Ἡ «Νέα Φόρμιγγε» θὰ συνεχίσῃ τὴν ἐκδοσὶν τῆς, ἀνεξαρτήτως ἀν θὰ ἔχη ἢ δὲν θὰ ἔχη συνδρομητὰς. Ἀλλὰ θὰ ἐκδίδηται καὶ θ' ἀποστέλληται ἐκεῖ, ὅπου νομίζει ἄξιον τοῦ κόπου καὶ τῶν δαπανῶν τῆς. Ἄν ὑπὸ τοὺς ὄρους τούτους, ὑφ' οὓς ἐννοεῖ εἰς τὸ ἐξῆς νὰ ἐκδίδηται, ὑπάρχουσιν οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ λαμβάνωσι ταύτην, παρακαλοῦνται νὰ δηλώσωσι τοῦτο μέχρι τὸ πολὺ τέλος Ἰανουαρίου, ἀποστέλλοντες μετὰ τῆς δηλώσεως αὐτῶν ἀπαράβατως καὶ τὸ ἀντίτιμον τῆς ετησίως συνδρομῆς των. Διότι οὐδεμίαν ἀπολύτως δὴλωσιν καὶ τοῦ φιλετέρου ἔτι προσώπου θὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν, ἀν μὴ συνοδεύηται ὑπὸ τοῦ ἀντιτίμου τῆς συνδρομῆς.

Παρακαλοῦνται οἱ ἀξιότιμοι κ.κ. συνδρομηταὶ ἡμῶν, ὅπως, διὰ πάσαν πληροφορίαν ὀφεικὴν πρὸς τὴν «Νέαν Φόρμιγγα», ἀποστῶνται πρὸς τὸν ἐπιμελητὴν αὐτῆς κ. *Κοσμῶν Σακελλίωνα* (Ἁγίου Ὄρου 12, Ἀθήνας), πρὸς αὐτὸν ἐμβάζοντες καὶ τὰς συνδρομὰς των διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς.

κύμβαλον δὲν δύναται νὰ τὰς ἀποδώσῃ! Χορδίζετε ἐν κλειδοκμβάλῳ διὰ νὰ ἀποδώσῃ κατὰ τὸ ἐνὸν τὰ ἡμέτερα μουσικά διαστήματα, ἐκεῖνοι δὲ μὴ λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν, ὅτι δὲν τὸ χορδίζετε δι' ἐκείνους, ἀλλὰ πρὸς διάσωσιν τῆς ἡμετέρας παραδόσεως καὶ διευκόλυνσιν τῆς διδασκαλίας, καὶ ὑποθέτοντες ὅτι καταργεῖτε τὸ ταμπερέ των, ἐξανίστονται καθ' ὕμῶν ὡς ἰδιοκτῆται, τῶν ὁποίων κατεπατήθησαν τὰ οἰκόπεδα! Τοὺς λέγετε, ὅτι ἀν θέλωσι νὰ εὐδοκιμήσωσιν ὡς τε μουσουργοὶ καὶ ὡς συνθέται Ἕλληνας, πρέπει νὰ μάθωσι τὴν ἑλληνικὴν μουσικὴν, ἐκεῖνοι δὲ οἷον ἀπαντῶσιν, ὅτι δὲν ἔχουσιν ἀνάγκην ταύτης, ἀλλ' ὅτι «δημιουργοῦσιν ἑλληνικὴν μουσικὴν!» Καὶ ἐπειδὴ, ὡς γνωρίζετε, ἡ γλῶσσα καὶ ἡ μουσικὴ εἶναι τὰ δύο κυριώτατα στοιχεῖα τοῦ πολιτισμοῦ παντὸς ἔθνους, λέγοντες ὅτι δημιουργοῦσιν ἑλληνικὴν μουσικὴν, εἶναι αὐτὸ ὡς νὰ λέγωσιν ὅτι δημιουργοῦσιν ἑλληνικὸν πολιτισμόν! Τοὺς ὀμιλοῦσιν τοῦ τρόπου καθ' ὃν πρέπει νὰ γράφονται εἰς τὸ πεντάγραμμον τὰ ἡμέτερα ἔσματα, καθοριζομένων νέων ὅλων εἰδικῶν σημείων, ἐκεῖνοι δὲ οἷον ἐρωτῶσιν ἀν εἴδετε τὴν συλλογὴν τοῦ *Doucoudray*. Ἐνῶ δηλ. τοὺς ὀμι-

λεῖτε αἴφνης περὶ ἀστρονομίας, ἐκεῖνοι οἷον ἐρωτῶσιν ἀν ἐδιδάσκατε τὸν *Καζαμίαν*! Ἄλλ' εἶναι ὀχληρὸν, κυρίαί καὶ κύριοι, νὰ ἐπιμείνω ἐπὶ τῶν ἀντιρρήσεών των καὶ διὰ τοῦτο καταλήγων ἐξομολογοῦμαι, ὅτι μετ' οὐδενὸς πλέον θὰ συζητήσω, πρὸς οὐδένα θὰ ἀπαντήσω, οὐδένα θὰ προσπαθῆσω νὰ πείσω, διότι θεωρῶ ὅλως ἄσκοπον πλέον τοῦτο. Θέλωσι νὰ διδαχθῶσι τὴν ἑλληνικὴν μουσικὴν; Εἴμεθα προθυμότατοι νὰ τοὺς διδάξωμεν. Πλέον τούτου οὐδὲν ἄλλο ἔχουσι νὰ πράξωμεν. Γνωρίζω ὅτι πολλῶν τὰ νεῦρα θὰ πειραχθῶσιν ἴσως, περισσοτέρων δὲ ἡ μουσικὴ εὐαισθησία ὅτι θέλει θλιγῇ. Ἄλλ' ἐγὼ ἐθεώρησα καθήκον μου νὰ εἴπω τὰς ἀληθείας ταύτας, ἀδιαφορῶν τελείως ἀν καθίσταμαι δυσάρεστος εἰς ὀλίγους ἢ πολλούς. Διότι ἀλλοίμονον, ἀν ἐξακολουθῶμεν ἐν πᾶσι χαιδεύοντες ὁ εἰς τὸν ἄλλον. Ἐπειδὴ δὲ πιθανὸν εἶναι πολλοὶ νὰ θελήσωσι νὰ προσαγάγωσι μεγάλα ἐν Ρόδῳ πηδήματα, μετὰ πάσης τῆς προσηκούσης εὐλαβείας καὶ τιμῆς δηλῶ αὐτοῖς, ἔτι ἡ Ρόδος πάρεστι καὶ ὅτι οὐδὲν ἄλλο προσμένω εἰμὴ τὸ πῆδημα.